

Published in cooperation with the UNESCO Office in Moscow
for Armenia, Azerbaijan, Belarus,
the Republic of Moldova and the Russian Federation

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

COLINDATUL

DE CEATĂ
BĂRBĂTEASCĂ

Academia de Științe a Moldovei
Ministerul Culturii al Republicii Moldova
Comisia Națională pentru Salvarea
Patrimoniului Cultural Imaterial

COLINDATUL
DE CEATĂ
BĂRBĂTEASCĂ

Publication produced with the financial support of the **UNESCO Moscow Office for Armenia, Azerbaijan, Belarus, the Republic of Moldova and the Russian Federation** within the *Pilot Project on making up inventories of the intangible cultural heritage of the Republic of Moldova in accordance with the 2003 International Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*

Lucrarea apare cu sprijinul financiar al **Biroului Regional UNESCO de la Moscova pentru Azerbaidjan, Armenia, Belarus, Republica Moldova și Federația Rusă**, în cadrul *Proiectului Pilot Elaborarea Registrului Național al Patrimoniului Cultural Imaterial al Republicii Moldova în corespundere cu prevederile Convenției UNESCO privind salvagardarea patrimoniului cultural imaterial*

Descrierea CIP a camerei Naționale a Cărții

Colindatul de ceată bărbătească. –
Ch. : “Tipogr. Reclama” SA, 2011. – 176 p.
500 ex.
ISBN 978-9975-105-49-1
398
C 62

*All the rights reserved. Toate drepturile rezervate
The authors are responsible for the choice and the presentation of the facts contained in this publication and for the opinions expressed therein, which are not necessarily those of UNESCO and do not commit the Organization. Materialele din această publicație nu oglindesc neapărat punctul de vedere al UNESCO. Responsabilitatea pentru veridicitatea informației revine autorilor*

Referenți științifici:

*Dr. hab. Nicolae BĂIEȘU
Prof. univ., dr. Leonid RAILEAN*

Lucrarea a fost recomandată pentru tipar de Consiliul științific al Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală

Se distribuie gratuit. Distributed free of charge

Traducere în engleză: Corina REZNEAC

© UNESCO Moscow Office

© text Comisia Națională pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial, 2011

© design Vladimir CRAVCENCO

SUMAR

<i>Boris FOCȘA</i> , Ministrul Culturii, Președinte al Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO, Salvgardarea patrimoniului cultural imaterial în Republica Moldova	4
<i>Gheorghe POSTICĂ</i> , Viceministru al Culturii Republicii Moldova, Programul de Stat Protejarea obiceiului Colindatul în ceată bărbătească în Republica Moldova	6
<i>Varvara BUZILĂ</i> , Contribuții la completarea dosarului de nominalizare UNESCO a obiceiului Colindatul de ceată bărbătească	9
<i>Vasile CHISELIȚĂ</i> , Colinda și colindatul în ceata bărbătească: cunoaștere, cercetare, valorificare, evoluție actuală în RM	24
<i>Svetlana BADRAJAN</i> , Elementul muzical al colindatului în ceată bărbătească în preocupările etnomuzicologice contemporane din RM	44
<i>Victor GHILAȘ</i> , Colindatul în ceată bărbătească. Particularități muzicale	51
<i>Eugen BĂZGU</i> , Hurdughia – casa cetei de flăcăi	61
<i>Bibliografie despre obiceiul colindatului</i>	80
<i>Colinde înregistrate de etnomuzicologul Andrei Tamazlăcaru</i>	85
<i>Boris FOCȘA</i> , Minister of Culture of the Republic of Moldova, President of the National Commission of the Republic of Moldova for UNESCO Safeguarding the intangible cultural heritage in the Republic of Moldova	154
<i>Gheorghe POSTICĂ</i> , Viceminister of Culture, The necessity of a State Program for the protection of the custom „Colindatul în ceată bărbătească”	157

SALVĂRDAREA **PATRIMONIULUI CULTURAL IMATERIAL ÎN REPUBLICA MOLDOVA**

*Boris FOCȘA, Ministru
al Culturii Republicii Moldova*

*Președinte al Comisiei
Naționale a Republicii
Moldova pentru UNESCO*

Această carte cuprinde în chiar titlul său numele elementului al cărui dosar de patrimoniu este pregătit actualmente de către Republica Moldova pentru a fi înscris în Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial. Înaintarea obiceiului *Colindatul în ceată bărbătească* în lista UNESCO este o procedură complexă, prin care se urmărește sporirea vizibilității elementului atât la nivel național, cât și la cel internațional. Este o mare responsabilitate asumată față de tradiția culturală, înțeleasă actualmente ca un pilon esențial de construire și de afirmare a identității, dar și față de patrimoniul cultural național, care rămâne un domeniu important al relansării economice, pentru că are puterea de-a solidariza comunitățile, a le conferi sentimentul originalității și a le încuraja să colaboreze în numele binelui social.

Alegerea obiceiului *Colindatul în ceată bărbătească* în calitate de candidat pentru înscriere în Lista Reprezentativă UNESCO este o reușită. Acest obicei este de mare vechime în cultura noastră. Timp de secole a însoțit poporul nostru, articulându-i viața după normele înalte ale eticii și esteticii populare. El concentrează valori de primă importanță ale folclorului muzical, literar, coregrafic, perpetuate prin tradiția oralității. În timpul practicării colindatului sunt luați în considerare toți membrii societății, fiecare are rolul său ca parte a întregului colectiv. Obiceiul a educat în spiritul acestei tradiții sute

de generații de copii și de tineri, făcându-i creatori și purtători ai patrimoniului cultural imaterial, cetățeni demni ai comunității. O altă reușită este și faptul că dosarul de patrimoniu al colindatului are statut de transfrontalier. Fiind înaintat împreună cu România, el va putea fi mai ușor promovat prin strategiile de integrare europeană. Republica Moldova are un patrimoniu cultural imaterial bogat, încă viu, foarte important și pentru comunitatea mondială. După o activitate complexă de inventariere a acestor valori la nivel local, raional și republican, în care sunt antrenate instituțiile de cultură și cele științifice, vom formula și alte obiective UNESCO.

Înscrierea elementului *Colindatul în ceată bărbătească* în Lista Reprezentativă UNESCO este doar un prim pas, drept că unul cardinal, spre a reconsidera colindatul la noi acasă ca o valoare de primă mărime a societății și a-i asigura toate condițiile pentru a fi conservat în stare genuină, adică așa cum a fost promovat sute de ani la rând, fără a se interveni cu schimbări radicale în scenariul tradițional. Beneficiem de experiența statelor care au aceeași situație în ce privește confruntarea tradiției cu modernitatea și protejarea în acest context a patrimoniului cultural imaterial.

Cartea cuprinde articole ce analizează moștenirea artistică și cutumiară a colindatului, propune reflecții ale specialiștilor în domeniu privind situația lui la zi, relevă mecanismele ce acționează

în procesul de întreținere a viabilității elementului și ilustrează această bogăție printr-un corpus de colinde, înregistrate în ultima jumătate de secol în diferite localități ale republicii. Este o contribuție reală la realizarea Recomandării referitoare la salvagardarea culturii tradiționale și a folclorului, privite ca parte a patrimoniului umanității, aprobate de Cea de-a 25-a Conferință Generală UNESCO (Paris, 1989) și, în special, la realizarea prevederilor Convenției UNESCO privind salvagardarea patrimoniului cultural imaterial, adoptată la 17 octombrie 2003. Cred cu toată tăria că vom edita și alte cărți, albume muzicale, vom beneficia de noi filme având ca subiect *Colindatul în ceată bărbătească*. Mă bucur să precizez aici și acum că am crescut în mediul colindelor, că apreciez enorm de mult fiecare piesă ajunsă la noi din timpuri imemorabile. Tuturor cititorilor cărții vă doresc tot binele cântat în colindele noastre.

P
**ROGRAMUL
DE STAT PROTEJAREA
OBICEIULUI
COLINDATUL
ÎN CEATĂ
BĂRBĂTEASCĂ**

*Dr. hab. Gheorghe POSTICĂ,
Viceministru al Culturii
Republicii Moldova*

Protejarea patrimoniului cultural în contextul integrării europene este una dintre direcțiile strategice ale Republicii Moldova. Politicile culturale ale Ministerului Culturii sunt axate pe reevaluarea atitudinii societății față de moștenirea culturală, sensibilizarea purtătorilor și a consumatorilor de cultură asupra valorilor autentice, originale, ce converg spre păstrarea identității noastre culturale. Despre patrimoniul cultural material s-a discutat atât în mediul academic, universitar și muzeal, cât și în mijloacele de informare în masă, încât se observă în ultimii ani o conștientizare tot mai clar manifestată de apreciere și de protejare a valorilor colportate de către acest element. Continuăm să menținem prestigiul social al moștenirii culturale, având ca obiective dezvoltarea cadrului legislativ și normativ, eficientizarea aplicării prevederilor legale la protejarea patrimoniului cultural în ansamblu, sporirea accesibilității publicului la valorile artistice moștenite, asigurarea continuității lor prin contribuția contemporanilor. În același timp, acordăm atenție sporită patrimoniului cultural imaterial (intangibil) – un domeniu foarte important al memoriei sociale, conceptualizat și promovat în a doua jumătate a sec. al XX-lea.

Republica Moldova este stat-parte a *Convenției privind salvagardarea patrimoniului cultural imaterial* (Paris, 17.10.2003) din 24 martie 2006, un timp suficient pentru a asigura realizarea

prevederilor acestui document de importanță covârșitoare de susținere a culturilor din țările tradiționale. Actualmente este în deplină desfășurare elaborarea *Registrului Național al Patrimoniului Cultural Imaterial*, în care se vor lua la evidența de stat elementele patrimoniului cultural imaterial de pe teritoriul Republicii Moldova. Concomitent se pregătește dosarul de candidat pentru obiceiul *Colindatul în ceată bărbătească* pentru a fi înscris în *Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității*.

Destinul de mai departe al patrimoniului imaterial național depinde în mare măsură de eficacitatea politicilor de stat din domeniu care vor fi promovate în următorii ani. În acest context, un rol important va reveni programelor de stat axate pe elemente de patrimoniu imaterial. Un prim-program de stat de acest gen, care urmează a fi promovat de urgență cu o proiectare pentru următorii patru ani, este Programul de protejare a obiceiului *Colindatul în ceată bărbătească*.

Acest Program va forma cadrul politic principal pentru inventarierea, documentarea, cercetarea, conservarea, punerea în valoare și promovarea obiceiului *Colindatul în ceată bărbătească*. Scopul Programului este de a stabili modalități durabile de protejare a elementului cultural în contextul elaborării dosarului de nominalizare pentru înscrierea acestuia în Lista Reprezentativă UNESCO a

patrimoniului cultural imaterial al umanității și monitorizării lui pentru a-i spori viabilitatea în comunități. Conținutul Programului este racordat la prevederile *Convenției UNESCO privind salvagardarea patrimoniului cultural imaterial*, semnată la Paris, la 17 octombrie 2003, ratificată de Republica Moldova la 24 martie 2006, prin Legea nr.12-XVI din 10 februarie 2006.

Programul are drept punct de plecare inițiativa înaintării de către Republica Moldova în colaborare cu România, în anul 2011, a obiceiului *Colindatul de ceată bărbătească* în *Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității*.

Colindatul este un obicei calendaristic practicat din timpuri imemorabile fie la Crăciun în mai multe localități, fie la Anul Nou, într-un număr mai redus de sate ale Republicii Moldova. Cei mai importanți colindători în satul tradițional erau flăcăii, bărbații tineri. Ei organizau colindatul și vegheau desfășurarea lui conform tradiției strămoșești, respectând și impunând ordinea necesară în societate. Din timp învățau de la oamenii în vârstă colindele specifice satului. Colindele transmise în acest mod respectă o vechime foarte mare, sunt creații originale, autentice și foarte importante pentru a înțelege modul de viață și valorile societății tradiționale. Ele pot fi asemuite cu imnuri adresate celor colindați. Conform tradiției, în semn de respect, ceata de bărbați tineri trebuia să colinde toate gospodăriile

din comunitate. Colindau în mod organizat, anticipând sau remediind conflictele posibile, iar a doua și a treia zi organizau cu banii câștigați horă (joc) în sat, la care participa toată colectivitatea. În acest mod, prin asimilarea valorilor etice și estetice comune colectivității, ceata de bărbați colindători contribuia la socializarea tinerilor, la asigurarea comunicării dintre generații, la incluziunea socială a tuturor grupurilor, la transmiterea modelelor sociale.

Obiceiul *Colindatul în ceată bărbătească*, cu valențele sociale profunde, este unul de referință în strategiile identitare ale poporului Republicii Moldova. Colindatul în ceată bărbătească solidarizează grupul flăcăilor, cultivă disciplina în rândul lor, îi deprinde să-și asume responsabilități colective, contribuie la modelarea comportamentului lor în spirit civic, patriotic. Funcțiile sociale ale colindatului vizează reactualizarea relațiilor sociale, fortificarea sistemului tradițional de valori și de transmitere a modelelor etice, comportamentale, estetice, constituite pe parcursul secolelor.

Protejarea, documentarea și punerea în valoare a acestui element de patrimoniu solicită programe, măsuri și metode eficiente, susținute de mijloace financiare pentru realizarea obiectivelor majore în domeniu. Pregătirea dosarului pentru înaintarea „Colindatului de ceată bărbătească” în Lista Reprezentativă UNESCO poate servi ca imbold pentru reactualizarea, revalorificarea și reconsiderarea

obiceiului în întreaga țară, așa cum merită, pentru a fi conservat în uzul comunităților.

Programul de stat va contribui la reabilitarea colindatului ca fenomen cultural și la restabilirea funcțiilor lui sociale, în consecință va susține comunitățile în tendința lor de reproducere a tradițiilor etnice în forme specifice etapei actuale a dezvoltării societății.

Programul de stat constituie un instrument complex de planificare strategică, armonizat cu Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului. În spiritul *Convenției UNESCO privind salvagardarea patrimoniului cultural imaterial*, urmărind obiectivele integrării europene prin sporirea accesului la patrimoniul cultural imaterial național, recunoscând importanța acestei moșteniri în păstrarea identității istorico-culturale și a coeziunii sociale, prin acest Program statul își asumă obligația să ia măsurile necesare pentru salvagardarea acestui patrimoniu, amenințat de pericolul dispariției în contextul transformărilor sociale actuale.

**CONTRIBUȚII
LA COMPLETAREA
DOSARULUI DE
NOMINALIZARE
UNESCO
A OBICEIULUI
COLINDATUL
DE CEATĂ
BĂRBĂTEASCĂ**

Dr. Varvara BUZILĂ

De un an de zile colindatul în ceată bărbătească focalizează *crescendo* atenția mediilor științifice, culturale și informaționale din Republica Moldova. Această discuție a fost inițiată de Ministerul Culturii și de organul său de specialitate în domeniu – Comisia Națională pentru Protejarea Patrimoniului Cultural Imaterial, cu scopul de a evalua viabilitatea obiceiului și a elabora dosarul de nominalizare necesar pentru procedura de înscriere a colindatului de ceată bărbătească în *Lista Reprezentativă UNESCO a Patrimoniului Cultural Imaterial*. În viziunea societății moldovenești procesul constituie o turnură tranșantă de atitudine, pentru că o bună parte din populație a fost martora interdicției obiceiului colindatului în anii 1960-1990 din partea instituțiilor sovietice, ceea ce a afectat, întâi de toate, colindatul în ceată bărbătească. Reabilitarea colindatului, în ansamblu, și a colindatului în ceată bărbătească, în special, fiind esențial în menținerea vitalității sărbătorilor de Crăciun și de Anul Nou, a solidarității comunitare și a comunicării sociale la cel mai eficient nivel, pe care îl conferă doar obiceiurile, se impune ca un program amplu al administrației publice locale, al instituțiilor culturale, științifice, educaționale și al societății civile. În contextul tranziției de la societatea de tip socialist la cea bazată pe relațiile economiei de piață, când rezistența sistemului de valori al societății este verificată din toate perspectivele posibile, acest program capătă

dimensiuni naționale și trebuie abordat în toată plinătatea componentelor lui. Vom puncta principalele probleme ce rezultă din sarcina de elaborare a dosarului de nominalizare în *Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial* pentru obiceiul colindatul în ceată bărbătească, amplificându-le prin formularea principiilor de bază ale Programului de stat privind protejarea acestui obicei. Discutarea problemelor într-un context mai larg, cel al specificului obiceiului, poate facilita înțelegerea complexității lui și sugera, totodată, diverse abordări pentru asigurarea viabilității lui în continuare.

În spațiul Republicii Moldova, în România, dar și în teritoriile aferente spațiului românească obiceiul este numit *colindat*. Originea lui latină a fost discutată repetat și este general acceptată. Au preluat acest lexem și popoarele slave. La nivel local sau zonal se pot găsi expresii derivate din acest cuvânt: *a colinda*, *a umbla cu colinda*, *colindatul copiilor*, *colindatul flăcăilor*, *colindatul celor căsătoriți* etc. Deoarece altul este scopul nostru, nu le vom prezenta pe toate, dar vom preciza că au o mare importanță pentru soluționarea mai multor probleme acumulate în domeniu. În situația când numele obiceiului nu diferă de la o localitate la alta, mai mult chiar, este același pe spații foarte întinse, demonstrează unitate culturală, și acest rezultat este important. La nivel local, pe tot parcursul inventarierii și descrierii

obiceiului au fost înregistrate toate cuvintele ce îl desemnează, sau au legătură cu el prin faptul că numesc perioada calendaristică, diferiți actanți sau participanți la desfășurarea scenariului obiceiului, textele, colindele, dansurile, recuzita rituală, care împreună constituie un patrimoniu lingvistic valoros ca vechime și consistență.

Colindatul în sens îngust este asociat sărbătorii cu dată fixă a Crăciunului, iar în sens larg cuprinde ciclul de manifestări de la Crăciun până la Bobotează¹. În satele cu un mod mai conservativ de viață se colindă în toată această perioadă. Dar, în accepția mai multor contemporani, se permite a colinda pe la casele oamenilor numai la Crăciun, iar în casă, la întâlnirile specifice acestei perioade – până la Bobotează.

Deși în sărbătorirea Crăciunului sunt implicate toate grupurile de vârstă, fiecare având anumite roluri și responsabilități, autoritatea rituală o dețin bărbații. Din vremuri imemorabile bărbații tineri au colindat, fiind mesagerii principali ai Crăciunului. Ei s-au impus în cadrul acestei sărbători prin *colindatul flăcăilor*, *colindatul în ceată bărbătească*, *colindatul de ceată bărbătească*. Cercetarea colindatului în ceată bărbătească nu se face în afara contextului său de funcționare. Dimpotrivă, este documentat întreg spectrul de manifestări ale obiceiului pe toată durata perioadei, pentru că au avut loc migrații, preluări, contaminări și substituirii ce se cer a fi abordate

în totalitatea acestor relații, pentru a se observa ce s-a întâmplat cu obiceiul colindatului în ceată bărbătească pe parcursul timpului.

În anul 2010 Comisia Națională pentru salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial a R. M. a adresat responsabililor de cultură și primarilor comunităților două chestionare, unul cu referire la tot ciclul obiceiurilor de iarnă, iar altul – la obiceiul Colindatul în ceată bărbătească. Prin aceste chestionare s-au urmărit câteva obiective: de a informa comunitățile deținătoare de patrimoniu despre intenția statului de-a înainta în Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial colindatul în ceată bărbătească, de a le spori sensibilitatea pentru valorile patrimoniale ce le dețin, a le face partenere în dificila operă de protejare a elementelor acestui patrimoniu în prezent. Răspunsurile primite din teritoriu prin intermediul primăriilor, al secțiilor și direcțiilor de cultură au arătat modul în care este cunoscut și apreciat prin sate colindatul în ceată bărbătească, în ce localități este practicat mai frecvent și în care dintre ele a fost afectat sau redus ca prestanță socială.

Colindatul, fiind un ritual de mare vechime și uzanță socială, are prescripții și interdicții clare pentru toate elementele sale constitutive, cunoscute și respectate de către societate. Întâi de toate este indicat un timp anume când se colindă și se determină secvențele când nu se dă voie de colindat. Este stabilit locul unde se poate și unde nu se poate

colinda. Se știe cu exactitate cine poate participa la colindat și cui i se interzice această participare. Se păstrează modul de a colinda, melosul colindatului, interzicându-se denaturarea melodiei sau a cuvintelor. Există un scenariu cunoscut de către colectivitate privind comportamentul colindătorilor, – în ce loc (la fereastră, la ușă sau în casă) se poate colinda, se știe ce au voie să facă colindătorii în gospodăria colindată și ce le este interzis, cum trebuie să se comporte în casa gospodarilor, în cazul că au fost invitați. Se cunoaște din timp ce daruri trebuie să pregătească gazdele și cum flăcăii colindători trebuie să mulțumească pentru daruri. Toate aceste prevederi se regăsesc descrise mai mult sau mai puțin în lucrările cercetătorilor, ce datează din diferiți ani. În prezent este important să se realizeze descrieri complexe în fiecare localitate, cuprinzând atât amintirile despre cum se practica altă dată obiceiul, cât și despre modul în care el este sărbătorit în zilele noastre. Toate detaliile sunt importante. În cercetările de teren realizate chiar în zilele de Crăciun și Anul Nou s-a observat un decalaj evident între ceea ce se povestește despre cum trebuie să se desfășoare obiceiul și cum respectă aceste prescripții oamenii în timpul practicării lui. Normele erau mai mult verbalizate și mai puțin respectate în timpul colindatului. O atare abordare a domeniului este firească, pentru că acest patrimoniu este transmis pe cale orală. Oamenii cunosc teoria obiceiului, dar nu totdeauna respectă

întocmai aceste prescripții, iar uneori nici nu sesizează diferențele, rămânând cu ideea că le-au respectat întocmai.

Actualmente în Republica Moldova Crăciunul se sărbătorește la două date diferite. Cele mai multe localități respectă stilul vechi, sărbătorindu-l la 7 ianuarie, o altă parte de localități, mai redusă ca număr, îl sărbătorește pe stil nou la 25 decembrie. Colindatul cetei de flăcăi este racordat, în principal, acestor două date. În unele sate nu se colindă la Crăciun, ci la Anul Nou, pe 13 ianuarie (stil vechi). Dar pentru că în cadrul acestei sărbători se suprapun două obiceiuri distincte – colindatul și uratul, în ultima jumătate de secol, fetele au preluat colindatul de la băieți, iar băieții și flăcăii preferă să ureze, ori să demonstreze reprezentării teatralizate. Totodată, analizând materialele de teren, s-a observat că în unele sate și orașe flăcăii colindă spre Crăciun, adică în noaptea de la 24 spre 25 decembrie, iar în unele sate – chiar în ziua de 25 decembrie, sau în ziua de 7 ianuarie și noaptea spre 8 ianuarie, în mai puține colindatul este practicat chiar în ziua de 8 ianuarie.

Cadrul temporal de desfășurare a colindatului poate fi diferit. În anii '30 ai secolului al XX-lea, în satul Iorjnița, raionul Soroca, în prima zi de Crăciun feciorii umblau cu colindatul numai pe la casele cu fete. Ei nu colindau afară ca băieții, ci în casă, unde stau la masă cinstind în sănătatea lor și, mai cu seamă, în sănătatea gazdei. A doua

zi, inclusiv seara, feciorii umblau colindând pe la casele membrilor cetei. A treia zi, colindau mai cu seamă finii pe nănași, dar și unii oameni căsătoriți de curând colindau pe cei mai vârstnici decât ei².

Aceste mici devieri temporale nu sunt relevante, dacă ținem cont de faptul că pe vremuri fiecă obiceie din ciclul celor de iarnă ținea mult mai multe zile decât acum. Sunt necesare cercetări sistematice în fiecare localitate pentru a se cunoaște situația generală. În descrierile ulterioare va fi precizată și perioada zilei sau a nopții când se colindă actualmente, indicându-se dacă ea a fost întotdeauna aceeași ori s-a schimbat, vor fi surprinse anumite distribuiri de roluri ale grupurilor sociale în cadrul obiceiului, după criterii de vârstă, sex și stare socială.

Sunt necesare explicații extinse pentru a argumenta de ce s-a ajuns la o asemenea realitate când în același spațiu cultural Crăciunul este sărbătorit la date diferite. *Începând cu anul 1924 s-a făcut o tentativă de trecere la stilul nou al sărbătoririi Crăciunului.* Au acceptat această trecere mai multe localități, dar evenimentele ce au urmat – Al Doilea Război Mondial și construirea socialismului nu au fost favorabile acestui început. Treptat unele sate au renunțat la stilul nou și au revenit la cel vechi. *În prezent sărbătoresc obiceiul Crăciunului pe stil nou trei grupuri de sate, situate în raioanele: Briceni (Drepcăuți, Grimăncăuți, Lipcani, Tabani), Edineț (Fetești,*

Gordineștii Vechi, Gordineștii Noi, Trinca, Cahul (Giurgiulești, Slobozia Mare, Cășlița Prut, Cuza Vodă), dar și sate aparte din Ungheni (Boghenii vechi, Rădenii Vechi), Telenești (Boghești), Glodeni (Cobani), Fălești (Năvârnet).

*În același timp, în Republica Moldova sunt sate în care nu se colindă deloc, nici nu s-a colindat vreodată. La acest fenomen s-a referit folcoristul Nicolae Băieșu, elucidând cauzele mutațiilor produse în obiceiul colindatului³. Vom reține că în prezent cele mai multe din aceste sate sunt în raionul Hâncești (Bogheni, Ustia, Buțeni, Voinescu, Mereșeni, Cotul Morii, Dahniovici, Lăpușna, Leușeni, Pașcani, Nemțeni), în raionul Ungheni (Buciumeni, Bușila, Chirileni, Pârlița, Valea Mare, or. Ungheni), Fălești (Bocani și Risipești), Glodeni (Cuhnești și Limbeni), unele din raionul Strășeni – sunt sate de răzeși – (Nișcani, Bahmut, Sadova, Sipoteni), din raionul Telenești (Hirova, Hirișeni, Mihălașa, Ciulucani, Codru, Crăsnășeni, Gâșla, Ghiliceni, Mândrești, Țânțăreni, Verejeni, Zgărești), din Sângerei (Bobletici, Bursuceni, Chișcăreni, Coșcodeni, Dumbrăvița, Slobozia-Măgurei), satele formate din adunătură în raionul Cimișlia (Albina, Fetița, Gura-Galbenă, Lipoveni, Maximeni, Mereni, Topal), din Strășeni (Condrița, Lozova, Scoreni, Vorniceni, Zubrești), din raionul Ialoveni (Malcoci), or. Nisporeni. În unele dintre aceste sate, la Crăciun vin oameni *Cu Steaua* din satele vecine și interpretează cântece de stea.*

În același cadru de referință trebuie să prezentăm și satele în care se colindă la Anul Nou, iar repertoriul bărbătesc a fost preluat de fete. Spre exemplu, în satele Pânzăreni, Horești și Obreja Veche, raionul Fălești fetele colindă. Și repertoriul lor este foarte valoros, pentru că face parte dintr-un fond comun mai vast. Aceste mutații sunt urmarea interdicțiilor colindatului de către Biserică în Evul Mediu, mai multor cataclisme sociale și naturale, ce n-au fost favorabile asigurării continuității obiceiului în totalitatea manifestărilor sale. În satul Cârpești, raionul Cantemir această mutație a avut loc în ultimii 50-70 de ani. Actualmente localnicii cunosc peste zece colinde ce țin de vatra satului, cu destinație diferită (pentru fată mare, pentru flăcău, pentru tineri însurăței, pentru gospodari etc.). Aceste colinde cu mici variații melodice sau literare figurează în repertoriul de colinde de Crăciun al flăcăilor din alte sate, situate în apropiere.

Pe cât de semnificativ este în prezent elementul colindatului, am putea să apreciem după procesele ce se desfășoară în satele din raionul Cantemir, în care nu se colindă la Crăciun. Din răspunsurile intervievaților se observă o tendință vădită de trecere de la stilul vechi la cel nou.

Descrierea obiceiului propriu-zis se regăsește în celelalte articole din prezenta carte și în alte publicații. Vom releva în continuare câteva probleme, insuficient cercetate, dar foarte importante pentru a înțelege

fenomenul colindatului de ceată bărbătească în spațiul nostru cultural. Repertoriul de colinde promovată de către colindătorii bărbați este unul dintre cele mai principale și mai actuale. Pentru a-l cunoaște și documenta în plinătatea manifestărilor sale trebuie să-l înregistrăm în chiar timpul colindatului, însoțind cetele pe la casele oamenilor. Așa cum a făcut etnomuzicologul Andrei Tămăzlăcaru de mai multe ori. În iarna anului 2005 a cercetat tradiția colindatului la Ermoclia, raionul Ștefan Vodă (însoțit de interpreta de folclor Viorica Ciubotaru), în anul 2007 – la Cășlița-Prut, raionul Cahul, în anul 2009, însoțit de folcloristul Nicolae Gribincea la Răscăieți, raionul Ștefan Vodă. Sau, precum au documentat colindatul flăcăilor membrii Comisiei Naționale pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial, în zilele de 24-25 decembrie 2010, în satele Slobozia Mare, Cășlița-Prut și Giurgiulești, la 6 ianuarie 2011 în satele Popeasca și Răscăieți, raionul Ștefan Vodă, iar la 7 ianuarie 2011 în satul Sadăc, raionul Cantemir. În satele Șipca și Mihuleni din raionul Șoldănești, în care se colindă până la Bobotează, grupul de cercetare a înregistrat colindatul în ajunul Bobotezei. În această lucrare au fost incluse întâi de toate rezultatele acestor cercetări. Ele au fost comparate cu cele realizate în perioada caldă a anului, când se fac în mod tradițional expedițiile de teren. Cele două abordări diferite mult, informațiile obținute în procesul desfășurării obiceiului sunt de zeci de ori mai complexe, mai consistente și mai veridice.

La acest moment al elaborării dosarului de nominalizare pentru obiceiul colindatul în ceata flăcăilor continuăm să acumulăm informații privind repertoriul promovată de această instituție tradițională. Colindele înregistrate până în prezent, în arhivele de la noi, cele apărute în diverse publicații sunt stocate în baza de date la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală pentru a le ordona, a le lua la evidență, a le sistematiza, clasifica și analiza. Concomitent are loc înregistrarea colindelor de la purtătorii de folclor, preferențial de la bărbații care au umblat cu colindatul în tinerețe sau mai umblă și acum, dar și de la femei, pentru că, așa cum se știe, toți membrii colectivității sunt antrenați în desfășurarea obiceiului. Unii colindă, alții sunt colindați, iar până la urmă în satul tradițional toată lumea cunoștea colindele. Ceea ce s-a pierdut din repertoriul bărbaților unui sat ar putea fi recuperat din spusele unei femei în etate sau din colinda unei fețițe, învățată de la bunici. Toți cei care aveau auz muzical și voce mai bine dezvoltate contribuiau la perpetuarea repertoriului de colinde, inclusiv în timpul meselor festive din perioada sărbătorilor de la Crăciun la Bobotează.

Cercetătorii colindatului în spațiul nostru cultural, Nicolae Băieșu⁴, Maria Mocanu⁵, Andrei Tamazlăcaru⁶ au pus în valoare colinde specifice unui areal mai mare sau mai mic, arătând particularitățile și importanța lor pentru fenomenul colindatului românesc. Cercetătoarea

Maria Mocanu confirmă într-un studiu dedicat colindatului din sudul Basarabiei ideea lui Ovidiu Bârlea privind valoarea de excepție a colindelor conservate aici. „În acest spațiu etnocultural... și anume – cursul de jos al Prutului, Dunării și Marea Neagră, unde genul s-a dovedit a fi foarte prolific, există sate ale căror repertoriu de colinde atinge cifra de 25. Colindele se impun în zona respectivă nu numai ca număr, ci și ca varietate stilistică, ca valoare artistică. Aici mai putem afla colinde protocolare, cosmogonice, profesionale, moralizatoare, familiale, de flăcău, de fată, de tineri, despre curtea domnească, cât și colinde biblice și apocrife”⁷⁷. Din perspectiva protejării patrimoniului cultural imaterial, această arie culturală este de primă importanță atât pentru cultura românească în ansamblu, cât și pentru cea europeană. Confirmând și dezvoltând contribuțiile notorii ale predecesorilor, dată fiind importanța majoră a colindelor din acest areal, se impune necesitatea de a cerceta sat cu sat repertoriul de colinde, a le înregistra pentru păstrare pe termen nelimitat, a le include în circuitul științific, educațional, iar în unele cazuri, a le reactualiza ca valoare în mediul comunităților care le-au conservat.

În satele din Valea Nistrului de Jos flăcăii promovează, în principal, colinde de influență biblică și apocrifă. Dar în memoria pasivă a locuitorilor satelor se păstrează piese de o mare varietate stilistică. Drept exemplu pot servi colindele inserate la sfârșitul acestei cărți.

Din acest considerent, ca metodă de lucru pe teren, sugerăm că este util să fie intervievate toate categoriile de vârstă ale colindătorilor. Procesele de selectare, perpetuare, triere și ierarhizare a colindelor este foarte complex și în fiecare localitate a fost influențat de factori diferiți. În satele unde ceata de bărbați a uniformizat colinda impunând o singură piesă, cum s-a întâmplat în Sadăc, raionul Cantemir, s-a creat un tip de situație. Satul recunoaște colinda „Saltă ’nantă de cucoane” drept o piesă ce-l identifică în contextul altor localități. Este colinda emblematică a cetei bărbățești. În același timp, în sat sunt interpretate și alte colinde, foarte variate ca tip, asigurând un context mai larg al motivisticii colindatului. Se poate întâmpla ca fiecare generație de flăcăi să considere importante anumite colinde și să desconsidere altele, iar următoarele generații să le reactualizeze pe cele în pericol de dispariție ori să asimileze altele din alt areal. Suntem la etapa reconsiderării tuturor colindelor ca parte integrantă a moștenirii naționale.

O altă arie importantă a colindelor o formează câmpia Sorociei, cuprinzând raioanele Rezina, Șoldănești, Soroca și Florești. În satele Șestaci, Șipca, Rașcov și Socola din raionul Șoldănești sunt în circuit între cinci și zece colinde. Ceea ce înseamnă o mare bogăție culturală, demnă de atenția statului. Unele colinde arhaice au fost atestate doar în această parte. Spre exemplu, colinda de flăcău „Voinicul și arcul”

a fost înregistrată de patru ori, în același sat, în ani diferiți și de cercetători diferiți. Prima înregistrare datează din anul 1933 și se păstrează în Arhiva de Folclor a Academiei Române din Cluj-Napoca⁸, a doua aparține folcloristei Tatiana Gălușcă (1935)⁹. Iar Grigore Botezatu a promovat-o, arătând valoarea ei¹⁰ și Andrei Tamalăcaru a publicat-o, inclusiv în această carte¹¹.

Este necesar să precizăm aici o idee mai generală. Colindele care au motive biblice sau apocrife sunt răspândite pretutindeni. Este firesc, le promovăm ca un popor creștin, afirmându-ne creștinătatea în toate formele culturale. Uneori, în virtutea sincretismului culturii populare, ele s-au integrat sub formă de citate mai mari sau mai mici în canavaua colindelor arhaice și prezintă un interes deosebit pentru cercetare. Unele colinde, probabil dintre cele răspândite cu ajutorul clerului, au o arie destul de vastă. Dar niciodată nu sunt identice întrutotul. Variază melodia ori textul literar. Ne referim la acele care încep cu „Azi Hristos când s-a născut” (întâlnită în mai multe localități de pe malul Nistrului, de la Nord până la Sud), „În Grădina Vefleem” (având o arie situată pe axa de centru a teritoriului cercetat) ori „Sus, Maică, sus” (preluată sporadic în diverse localități, încât nu formează anumite arii) etc. La această etapă este valoroasă fiecă colindă. Altfel spus, nu există piese fără valoare. Privite în ansamblul colindatului, ele întregesc viziunea poporului asupra lumii și asupra

sacruului ca parte esențială a ei. Circulația tipurilor și motivelor de colindă este o problemă de durată asupra căreia va trebui să se insiste în timpul inventarierii acestor creații.

Multiplele transformări intervenite în secolul al XX-lea în modul de viață al comunităților tradiționale au produs mutații și în practica colindatului. În perioada sovietică obiceiul a fost discreditat ca practică socială. Sovietele sătești și conducerea școlilor interziceau tinerilor să practice colindatul, intimidându-i și reproșându-le, de parcă ar umbla cu cerșitul. Treptat, ca urmare a întreruperii violente a tradiției, colindatul flăcăilor a fost marginalizat din viața societății. În ultimele decenii străvechea tradiție este practică mai des de către copii, care promovează doar colindele specifice lor. Pe scenă, la festivalurile folclorice fetele și femeile sunt cele care preiau inițiativă colindatului, interpretând piese mai simple. Atât grupurile de copii, cât și cele ale femeilor evită colindele din repertoriul bărbătesc, exact cele mai vechi, cele mai bogate în motive despre modul de viață și care au stat în epicentrul obiceiului. Aceste mutații au condus la sărăcirea diversității și bogăției colindelor, ar putea să diminueze rosturile sociale ale colindatului în ceata bărbătească. În condițiile globalizării, excluziunii și uniformizării culturale comunitățile purtătoare de patrimoniu imaterial, au nevoie de sprijin pentru păstrarea acestui obicei strămoșesc, care poate rezolva în con-

tinuare problemele fundamentale ale grupului de tineri și ale comunităților.

Elaborarea dosarului de nominalizare în Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial este foarte instructivă din mai multe privințe. Ne ajută să investigăm elementul înaintat în toată plinătatea manifestărilor sale, ne orientează să identificăm mecanismele care trebuie să asigure viabilitatea lui în prezent și în viitor.

Conform prevederilor *Convenției privind salvagardarea patrimoniului cultural imaterial* (Paris, 17.10. 2003), la definirea valorii elementului cercetat, în scopul inventarierii, salvagardării sau promovării, se ține cont de criteriile:

1. Importanța exclusivă a elementului reprezentativ.
2. În ce măsură el s-a înrădăcinat în tradiția culturală sau în istoria comunității.
3. Nivelul de perfecțiune în demonstrarea deprinderilor și posibilităților tehnice.
4. Importanța elementului în calitate de tradiție vie.
5. Riscul dispariției în contextul lipsei mijloacelor de preservare și protejare, în virtutea schimbărilor, a urbanizării, a procesului de asimilare a culturilor străine ca urmare a deschiderii crescânde pentru influențele culturale ale altor popoare.

În scopul prezervării obiceiului Colindatul în ceată bărbătească în formă genuină, cercetării lui multilaterale, diseminării cunoștințelor despre această formă culturală și afilierea generațiilor tinere la cunoașterea valorilor colindatului se impune necesitatea elaborării unui sistem de măsuri care ar asigura la diferite etape și în diferite sfere viabilitatea elementului, conform recomandărilor UNESCO. Dintre aceste măsuri, principala este elaborarea unui program de stat privind inventarierea, conservarea, cercetarea și valorificarea acestui element. În legătură cu înaintarea obiceiului pentru înscriere în Lista Reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial UNESCO, e necesar ca fiecare instituție culturală și științifică să se implice în această conlucrare națională, asumându-și o parte din multele acțiuni ce urmează a fi îndeplinite. Ministerul Culturii, Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, în colaborare cu Centrele și Direcțiile Raionale de Cultură și instituțiile superioare de învățământ au datoria de a organiza identificarea și inventarierea colindatului în comunități, cu scopul de a elucida situația la zi în domeniu, a sensibiliza administrația și opinia publică privind valorile patrimoniale descoperite, a documenta în mod complex obiceiul și a completa arhivele cu înregistrările realizate.

Instituțiile culturale vor gândi modalități prin care statul să încurajeze purtătorii tradiției vii să o continue, să asigure transmiterea

ei către tânăra generație. Asigurarea viabilității elementului și a transmiterii lui în tiparele tradiționale este un proces ce implică mari dificultăți și responsabilități. Fiecare etapă din cadrul lui necesită o abordare concretă, pentru a evita devalorizarea vechilor tipare, abuzurile din partea consumatorilor și uniformizarea, ca rezultat al unei percepții înguste a specificului tradiției populare.

În arhivele științifice de profil se va institui un fond *Colindatul în ceată bărbătească*, ori cu un nume mai larg – *Colindatul*, instituțiile urmând să raporteze anual Ministerului Culturii contribuțiile la completarea lui. Ministerul Culturii și Ministerul Educației vor elabora și realiza programe și proiecte cu scopul includerii patrimoniului cultural imaterial, al colindatului, în special, în sfera educațională. Vor susține elaborarea și editarea materialelor didactice necesare pentru diseminarea cunoștințelor privind elementele patrimoniului cultural imaterial.

Spre regret, Programul de stat privind salvagardarea patrimoniului cultural, elaborat în anul 2010 în cadrul Academiei de Științe, n-a fost aprobat, iar odată cu el a rămas în suspensie și subprogramul referitor la salvagardarea patrimoniului cultural imaterial. În aceste condiții, către sfârșitul anului 2010 a fost elaborat un Proiect al Programului de stat privind protejarea obiceiului Colindatul în ceată bărbătească, aflat actualmente în proces de discutare și evaluare. Ne

vom referi la el, pentru că instituțiile culturale realizează activități prevăzute de acest document.

Realizarea Programului are mai multe componente: științifice, manageriale, financiare, fiecare având importanță și toate împreună conferind integralitate fenomenului. Componenta științifică a Programului este orientată spre cunoașterea și promovarea moștenirii culturale în contextul globalizării lumii.

Programul de stat privind protejarea Colindatului în ceată bărbătească, gândit pentru patru ani 2011-2015, are obiective generale precum:

- Armonizarea cadrului legal și normativ din Republica Moldova la legislația europeană din domeniu.
- Pregătirea dosarului de nominalizare „Colindatul de ceată bărbătească” pentru Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității.
- Sporirea conștientizării de către societate a valorilor autentice ale colindatului, pentru depășirea și înlăturarea urmărilor negative ce influențează obiceiul în comunitățile rurale și urbane.
- Realizarea măsurilor practice ce asigură conservarea și viabilitatea colindatului în ceată bărbătească și a valorilor promovate de acest obicei.
- Sporirea capacității instituțiilor de profil privind identificarea,

inventarierea, documentarea și teaurizarea înregistrărilor colindatului.

- Asigurarea identificării, conservării, cercetării științifice și diseminării cunoștințelor despre colindat și colinde prin mijloace moderne.

- Susținerea transmiterii colindelor care alcătuiesc fondul de bază al colindatului în Republica Moldova de la purtătorii de folclor către tânăra generație, respectând specificul acestor creații și obiceiul.

Pentru a asigura realizarea acestor obiective au fost concepute acțiuni cu finalități imediate și de durată, orientate să contribuie la reconsiderarea atitudinii societății față de valorile obiceiului, la asumarea tradiției de către tineri și la promovarea colindatului de ceată bărbătească atât în interiorul țării, cât și în exteriorul ei.

Pentru elaborarea dosarului de nominalizare sunt prevăzute mai multe acțiuni:

1. Organizarea seminarelor pentru lucrătorii din sfera culturii, pentru a-i antrena în activitățile de inventariere, documentare, cercetare, conservare, punere în valoare, promovare și reactualizare a colindatului în ceată bărbătească în localitățile Republicii.

2. Elaborarea chestionarelor privind colindatul de ceată bărbătească în zilele noastre. Distribuirea lor în teritoriu și com-

pletarea răspunsurilor. Analiza și sistematizarea răspunsurilor pentru a afla situația la zi în domeniu.

3. Cercetarea stării actuale a fenomenului colindatului sub formă de sondaje de teren, în baza unui program prestabilit, în principalele vetre folclorice ale Republicii Moldova, cu documentare audio-vizuală. Asigurarea unui parteneriat cu administrația publică locală și societatea civilă din satele cercetate privind păstrarea viabilității obiceiului în comunități.

4. Studiarea materialelor păstrate în arhivele de specialitate, în vederea reconstituirii plinătății tradiției colindatului și a utilizării acestor materiale cu scopul de a completa *dosarul de nominalizare pentru înscriere a elementului în Lista Reprezentativă a PCI UNESCO* și a materialelor adiționale dosarului.

5. Realizarea filmului documentar despre colindatul în ceata bărbătească la Crăciun, în anul 2010-2011, pentru a argumenta viabilitatea elementului în prezent.

6. Realizarea unui CD cu colinde reprezentând varietatea și bogăția tipologică a acestor creații interpretate în ultima jumătate de secol.

7. Elaborarea și publicarea cărților despre Colindatul de ceată bărbătească în Republica Moldova, pentru a releva importanța obiceiului în viața societății tradiționale, specificul și afinitățile cu

obiceiurile altor popoare, modul în care a fost considerat de alți cercetători și promotori ai artelor, importanța acestui patrimoniu pentru societate etc.

8. Asigurarea transmiterii valorilor colindatului în mediul tinerilor în forme nealterate.

9. Asigurarea promovării valorilor acestui element în mijloacele de informare în masă la nivel național și în afara hotarelor țării.

Gestionarea elementului înscris în *Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității* se va desfășura în cadrul acțiunilor:

1. Elaborarea normelor, standardelor, instrumentelor de evidență, chestionarelor, instrumentelor informatice, terminologiilor privind inventarierea, privind documentarea, definirea, cercetarea, conservarea, evaluarea și punerea în valoare a colindatului în ceată bărbătească și promovarea acestora la nivel de stat, pentru a antrena în aceste activități cât mai multe persoane inițiate în specificul culturii tradiționale.

2. Crearea în mod obligatoriu cu ajutorul reprezentanților comunităților, ai societății civile și ai sferei private a unor baze de date locale, raionale, instituționale, pentru a înregistra de la bătrâni colindele și informațiile despre colindatul pe diverse suporturi, conform

cerințelor arhivării moderne. Aceste materiale vor servi pentru reactualizarea obiceiului.

3. Realizarea cercetărilor, analizelor, monitorizărilor, programelor și proiectelor în domeniul protejării colindatului în ceată bărbătească, cu scopul completării arhivelor și a editării unor monografii, antologii de texte, îndrumare, CD-uri, DVD-uri, filme documentare care împreună ar contribui la dimensionarea valorilor colindatului în circuitul social.

4. Organizarea conferințelor, simpoziunilor, meselor rotunde, cu scopul cunoașterii aprofundate a tradiției colindatului și de a spori cercul persoanelor interesate de cercetarea acestui fenomen cultural.

5. Elaborarea și aplicarea diverselor forme de stimulare a comunităților păstrătoare a tradiției colindatului, pentru a reabilita această tradiție.

6. Asigurarea transmiterii colindatului prin intermediul mijloacelor tradiționale de la o generație la alta, păstrând originalitatea și autenticitatea acestor creații.

7. Respectarea deontologiei profesionale a specialiștilor implicați în activitățile de protejare a colindatului în ceată bărbătească și respectarea voinței comunităților în gestionarea viabilității colindatului.

8. Susținerea activității instituțiilor de cultură orientate spre conștientizarea valorilor colindatului în ceată, spre facilitarea exercitării funcțiilor de conservare, dezvoltare și popularizare a colindatului.

9. Susținerea colectivelor etnofolclorice care au ca scop organizarea unor centre de studiere, asimilare și preluare a tradiției colindatului.

10. Susținerea purtătorilor de patrimoniu și înlesnirea transmiterii modelelor tinerii generații.

11. Susținerea tradițiilor locale în domeniul colindatului prin stimularea înregistrării vechilor colinde.

12. Susținerea proiectelor orientate spre asigurarea transmiterii obiceiului, promovării lui în sfera publică, păstrându-i caracteristicile nealterate.

13. Asigurarea promovării valorilor autentice la nivel internațional prin participarea cetelor de colindători la festivalurile internaționale.

MINISTERUL culturii împreună cu Comisia Națională pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial, aflată în subordinea sa, contribuie la completarea cadrului legislativ și normativ cu actele necesare pentru a garanta protejarea și promovarea elementului în context național și internațional, asigură cadrul metodologic al cercetării,

inventarierii, valorificării lui în contextul protejării patrimoniului cultural imaterial, elaborează dosarul de nominalizare a „Colindatului de ceată bărbătească” și materialele adiționale obligatorii pentru a înscrie obiceiul în Lista Reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial UNESCO.

Coordonarea finanțării activităților Programului este asigurată de Ministerul Culturii, care controlează procesul de realizare a prevederilor Programului de Stat și operează, în măsura necesității, corectarea acestora.

IMPORTANTĂ politicilor culturale în domeniul protejării obiceiului este enormă. Viabilitatea Colindatului în ceată bărbătească necesită o susținere imediată, pe toate căile și de către toate instituțiile. În condițiile presingului informațional, care afectează mult sfera vieții rurale, dar și urbane, producând schimbări continue, protejarea colindatului în ceată bărbătească nu poate fi lăsată doar în grija comunităților purtătoare și a administrației publice locale. În același timp, nu se poate interveni sub nicio formă, fără a consulta opinia aceluiași comunități, în menținerea viabilității elementului. Statul dispune de mai multe mecanisme eficiente pentru a preîntâmpina riscurile deformării și destructuralizării obiceiului, exploatarea lui abuzivă în scopuri industriale sau birocratice.

Referințe bibliografice

¹ **Caraman, Petru.** *Colindatul la români, slavi și alte popoare.* Ediție îngrijită de S. Ciubotaru; prefață de Ov. Bârlea. București: Editura Minerva, 1983.

² Arhiva Folclorică a Academiei Române din Cluj, caietul Nr. 21, s. Iorjnița – Soroca

³ A se vedea **Băieșu, Nicolae.** *Sărbători Domnești (închinare Maicii Domnului și Mântuitorului).* I., Editura Cartea Moldovei, Chișinău, 2004, p. 172.

⁴ **Băieșu, Nicolae.** *Sărbători Domnești...; Băieșu, Nicolae.* *Poezia obiceiurilor calendarice.* Alcătuirea, articolul introductiv și comentariile de N. Băieșu. Chișinău, 1975.; **Băieșu, Nicolae.** *Tradiții etno-folclorice ale sărbătorilor de iarnă.* Tipografia Centrală, Chișinău, 2008.

⁵ **Mocanu, Maria.** *Colinde din sudul Basarabiei,* Chișinău, 2007.

⁶ **Tamazlăcaru, Andrei.** *Vin, bădiță, vin deseară.* *Caiet de folclor.* Alcătuitor și responsabil...; **Tamazlăcaru, Andrei.** *Aprindeți luminile.* Colinde culese și îngrijite de Andrei Tamazlăcaru, Chișinău, 2002.; **Tamazlăcaru, Andrei.** *Pe drumuțul dorului...* *Caiet de folclor.* Chișinău, 2001.; **Tamazlăcaru, Andrei.** *Astă seară-i seară mare.* *Caiet de colinde.* Chișinău, 2008.

⁷ **Mocanu, Maria.** *Op. cit.* p. 3.

⁸ Arhiva de Folclor a Academiei Române din Cluj, caietul Nr. 43, s. Temeleuți, Soroca.

⁹ *Voinicul și Arcul*, varianta I, text cules de Tatiana Gălușcă, 1936, în Temeleuți, jud. Soroca, inf. Dugneanu C., 36 ani.

¹⁰ II. *Voinicul și Arcul*, varianta II, text cules de Grigore Botezatu, 1982, Temeleuti, jud. Soroca, inf. Stelea Gavril V., 67 ani. A se vedea și www.iatp.md/dava.

¹¹ **Tamazlăcaru Andrei.** *Răsărit-a, semănat-a. Cele mai frumoase colinde.* Chișinău, 1994.

**THE NOMINATION FILE
COLINDATUL DE CEATA BARBATEASCA
FOR THE UNESCO REPRESENTATIVE LIST
OF ICH OF HUMANITY**

In the paper it is analyzed the situation to date in Moldova of Christmas carols played by male bands. There are presented the first results after inventorying this custom as required by UNESCO, in order to develop the file for inscription in the Representative List of Intangible Cultural Heritage. Simultaneously are discussed important problems about the process of inventorying, to make them explicit and more accessible to those who would continue documenting Colindatul in villages, and to show the contribution of each locality. The author makes a review of the measures and methods applied in recent years to identify, document, investigate

and promote this custom. In this context he reveals sets of scientific issues, management of this heritage by bearing communities and issues in order about it's continuity in the original sites, without interfering in its structure, function, space or time of performance. Also appreciates the contribution of folk festivals to the promotion of Christmas carols, showing that they do not have an exclusive role, but are only one way of promoting the values of Christmas carols, the true viability of the custom being provided in communities that identify with it, considering the custom very important for reconciliation of social life.

**OLINDA
ȘI COLINDATUL
ÎN CEATA
BĂRBĂTEASCĂ:
CUNOAȘTERE,
CERCETARE,
VALORIFICARE,
EVOLUȚIE
ACTUALĂ
ÎN REPUBLICA
MOLDOVA**

Dr. Vasile CHISELIȚĂ

În rândurile ce urmează ne propunem să schițăm o privire generală asupra stadiului actual al cunoașterii, cercetării, valorificării și evoluției speciei folclorice rituale colinda de Crăciun și a obiceiului colindatului, în speță, a colindatului în ceată bărbătească, ca elemente importante ale patrimoniului cultural imaterial din Republica Moldova și din zonele istorice ale similarității culturale, în perspectiva eforturilor de identificare a măsurilor de conservare, protejare și punere în valoare a potențialului lor expresiv muzical, literar și etnografic.

Conceptul patrimoniului cultural imaterial. Viziunea modernă privind patrimoniul cultural imaterial (în continuare – PCI) a fost expusă, în forma ei sintetică, în textul Convenției UNESCO (Paris, 17 octombrie 2003), document ratificat de Republica Moldova în anul 2006. În baza acestuia, Comisia Națională pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial a elaborat și publicat (în martie 2010, pe site-ul <http://www.mc.gov.md>) Proiectul de Lege privind protejarea patrimoniului cultural imaterial. Conform surselor citate, PCI cuprinde totalitatea creațiilor tradiționale, orale, autentice, transmise din generație în generație, exprimate în forme verbale, muzicale, coregrafice și teatrale, precum și ansamblul obiceiurilor, practicilor, reprezentărilor, expresiilor, cunoștințelor și abilităților – împreună cu instrumentele, obiectele, artefactele, vestimentația

specifică, accesoriile și spațiile culturale asociate acestora – pe care comunitățile, grupurile și, după caz, indivizii le recunosc ca parte immanentă, indispensabilă și integrantă a tezaurului lor cultural, ele exprimând fundamentele spirituale identitare, valorile morale, etice și estetice ale poporului, mărturia esențializată a gândirii, activității, sensibilității și imaginației creatoare a oamenilor, din trecutul istoric și până în prezent.

Obiceiul colindatului și specia colindei de Crăciun constituie unul din elementele reprezentative și emblematice ale patrimoniului imaterial. Tradiția, datinile și structurile etnografice, cât și conținutul și formele de manifestare genuină, intracomunitară, vernaculară ale colindei și obiceiului colindatului se diferențiază de formele creației scenice de amatori, în mare parte concepute și instrumentate de fostul regim totalitar comunist ca substitut al culturii tradiționale profunde și ca instrument de îndoctrinare și propagandă ideologică. De asemenea, ele se delimitează și de formele creației artistice profesionale, academice, de orice fel, axate pe tradiția scrisă, care beneficiază de protecția actelor normative privind proprietatea intelectuală, industrială și dreptul de autor.

Instituționalizarea cercetării și valorificării. Începând cu perioada postbelică, mai cu seamă, la răspântia anilor '50-'60 ai secolului trecut, procesul de inventariere, identificare, colectare

de teren, tezurizare, cercetare, protejare, conservare, transmitere, promovare și punere în valoare a elementelor de PCI a devenit progresiv obiectul de activitate a unor instituții publice specializate. Cele mai importante dintre acestea sunt: 1) Academia de Științe a Moldovei, prin subdiviziunile sale științifice, reprezentate actualmente de Institutul de Filologie (IF) și Institutul Patrimoniului Cultural (IPC), succesoare sau parteneri ale fostelor institute de cercetare, precum Secția de Etnografie și Studiul Artelor, Institutul de Etnografie și Folclor, Institutul Studiul Artelor, Institutul de Arheologie și Etnografie, Institutul de Cercetare a Minorităților Naționale; 2) Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice (AMTAP), succesoarea fostului Conservator de Stat, ulterior Institutul de Arte *G. Musicescu*, Universitatea de Muzică, Teatru și Arte Plastice; 3) Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală; 4) Centrul Național de Creație Populară (CNCP), succesorul fostului Centru metodico-științific al creației populare și activității de amatori; 5) catedrele și cursurile specializate de filologie, etnografie, etnopedagogie, antropologie de la Universitatea de Stat din Moldova (USM), Universitatea Pedagogică de Stat *Ion Creangă* din Chișinău, Universitatea Pedagogică de Stat *Aleco Russo* din Bălți ș. a., unele dintre acestea înființându-și, altele intensificându-și activitatea în domeniu după anii 1990.

Arhivele și fondurile fonogramice. Cercetarea preliminară a surselor de documentare demonstrează că unele instituții publice și-au creat și dotat arhive sau fonduri departamentale în domeniu, acestea fiind coroborate, de obicei, cu planurile, direcțiile și obiectivele lor specifice de activitate (științifică, didactică, managerială, de valorificare etc.). Procesul cercetării de teren a luat un avânt deosebit odată cu apariția, la începutul anilor 1960, a aparatelor de înregistrare portabile, a magnetofonelor cu bobine, iar mai târziu, la sfârșitul anilor '70 – începutul anilor '80, a casetofonelor. O nouă epocă în procesul de documentare a marcat apariția aparatelor digitale, care au început să fie utilizate, în instituțiile de specialitate, către sfârșitul anilor '90-începutul secolului al XXI-lea.

Arhivele departamentale au promovat diferite forme de patrimonializare: a) înregistrări audio și audio-vizuale efectuate *in situ*; b) înregistrări audio și audio-vizuale efectuate în cadrul unor manifestări scenice, la concerte, concursuri și festivaluri; c) manuscrise, caiete, chestionare, fișe de repertoriu, registre, descrieri, comentarii etc; d) obiecte, instrumente muzicale, accesorii rituale, artefacte, vestimentație tradițională etc.

Printre cele mai importante arhive și fonduri fonogramice sunt: 1) Arhiva cabinetului de folclor din cadrul Catedrei „Istoria muzicii, folclor și canto popular” de la AMTAP, care deține actualmente

cea mai mare colecție de materiale etnografice în format audio din țară, însumând circa 14.000 de specimene și unități, în mare parte digitizate, printre care și un număr estimativ de peste 600 de colinde, inclusiv o serie de materiale manuscrise, caiete, registre, fișiere etc, primele datând din anii '60 ai secolului al XX-lea; 2) Arhiva CNCP, care cumulează: a) o parte din materialele de teren, copiate din fondurile AMTAP; b) înregistrările creației scenice de amatori și c) materialele din expedițiile proprii de teren, fondul cuprinzând un număr estimativ de circa 10.000 de specimene în format audio și audio-vizual, aflate în proces de digitizare, printre care și un număr de peste 150 de colinde culese pe teren, inclusiv materiale în manuscris; 3) Arhiva Secției folcloristică a IF al AȘM, care însumează peste 4.000 de specimene sau unități în format audio, stocate pe bobine și casete magnetice, aflate în proces de digitizare, printre care și circa 70 colinde, inclusiv un mare volum de materiale manuscrise, rezultate din cercetările și sondajele de teren, începând cu anii '60 ai secolului trecut, materiale, aflate în custodia AȘM; 4) fondul Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală cuprinzând materiale iconografice și manuscrise, obiecte, accesorii, instrumente muzicale, vestimentație, inclusiv înregistrări audio-vizuale de teren, în format analogic și digital, inclusiv colinzi, colectate, în special, după anii 1990, în colaborare cu Societatea de

Etnologie din Moldova; 5) fondul Companiei Publice *Teleradio-Moldova*, incluzând înregistrări de studio și de teren ale cântăreților, dansatorilor, tarafurilor, fanfarelor tradiționale lăutărești, ale formațiilor scenice de amatori și ale celor profesioniste de muzică populară din republică, însumând un număr considerabil, estimat la peste 10.000 de specimene în format audio și audio-vizual, printre care și colinzi, în număr neprecizat, o parte din materiale fiind transferate spre păstrare la Arhiva Națională a Republicii Moldova; 6) fondul grupului de cercetare etnomuzicologică de la IPC al AȘM, cuprinzând materiale audio-vizuale înregistrate pe 16 DVD-uri, inclusiv unele înregistrări de colinzi pe bandă magnetică; 7) fondul grupurilor de cercetare a minorităților naționale (ucraineni, ruși, găgăuzi, bulgari, evrei, țigani), actualmente incorporate în IPC al AȘM, al cărui efectiv, încă neinventariat, poate ajunge la peste 8.000 de unități audio și audio-vizuale în format analogic, printre care și colinzi și alte creații folclorice legate de sărbătorile Crăciunului și Anului Nou, cărui i se alătură și o bază importantă de materiale manuscrise; 8) fondurile Muzeului Național de Literatură „M. Kogălniceanu”, incluzând caiete, registre cu texte de folclor, înregistrări audio, inclusiv de colinzi, în volum încă neprecizat; 9) fondul Uniunii Muzicienilor din Republica Moldova, care include înregistrări de teren în format analogic, inclusiv un număr estimativ de

peste 150 de colinde, materiale colectate, unele în colaborare cu membrii ansamblului etno-folcloric *Tălăncuța*, și gestionate de către folcloristul Andrei Tamazlăcaru. Acestor surse de arhivă li se pot asocia și materialele deținute de Direcțiile raionale de cultură, de fondul Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor, de catedrele instituțiilor universitare menționate mai sus. Durata fiecărui document audio sau audio-vizual din arhive sau fonduri poate varia, de regulă, între 1 și 8 minute, rareori depășind această limită.

O serie de materiale fonogramice, culese în Basarabia și Bucovina interbelică, prin intermediul fonografului, sub egida cunoscutelor campanii sociologice studențești ale școlii conduse de Profesor Dimitrie Gusti, cu participarea muzicologilor Constantin Brăiloiu, Harry Brauner, George Breazu, Gavriil Galinescu, Alexandru Zirra, a compozitorului Vasile Popovici, folcloriștilor Petre Ștefănuță, Gheorghe Madan ș. a. se păstrează în Arhiva Institutului de Etnografie și Folclor din București, precum și în Arhiva Moldovei și Bucovinei din Iași. Documente manuscrise privind obiceiurile, repertoriul de colinde de Crăciun și Anul Nou din Basarabia și Bucovina au fost colectate și în cadrul renumitelor chestionare ale folcloristului Ion Mușlea, care se păstrează în fondurile Institutului *Arhiva de Folclor* din Cluj. Arhiva fonogramică a Academiei Naționale a Ucrainei (Kiev) cuprinde și ea unele înregistrări de folclor

moldovenesc din zona transnistriană, o bună parte colectate în perioada interbelică, cu aportul muzicologului Klement Kvitka. Un mare interes prezintă și materialele manuscrise și fonogramice din fondurile Catedrei de limbi romanice a Universității din Cernăuți, colectate de studenți în nordul Bucovinei și Basarabiei, ținutul Herța (regiunea Cernăuți), precum și în unele localități din Republica Moldova. Materiale fonogramice și manuscrise interesante privind tradiția folclorică din raioanele Basarabiei de sud și regiunile de la est de Nistru se află la Arhiva Muzeului de Istorie, a Universității și a Conservatorului din Odesa (Ucraina).

Gestiunea informațiilor. În virtutea dispersării departamentale a arhivelor și fondurilor din Republica Moldova, la ora actuală nu există o gestiune rațională, sigură și eficientă a datelor și informațiilor de teren, acumulate de-a lungul a peste șase decenii. Lipsa unei baze centralizate de date îngreunează și deseori chiar blochează accesul liber, operativ și plener al cercetătorilor la documentele de teren. Unele dintre arhivele citate mai sus nu au asigurat încă transferul informației pe suport digital, ceea ce creează un obstacol în plus pentru cercetare și valorificare. Fenomenul generează pericolul de degradare, distrugere și dispariție a informației etnografice, mai cu seamă, a celei stocate pe bobinele și pe casetele vechi de magnetofon, produse prin anii '50-'70 ai secolului trecut și ajunse actualmente în faza demagnetizării și

deteriorării fizice. O astfel de situație împiedică gestionarea eficientă, sistematizarea și clasificarea modernă a surselor de patrimoniu imaterial, inclusiv a materialelor referitoare la repertoriul de colinde. Inexistența unei bănci electronice de date, care ar stoca, sistematiza și oferi spre investigare toate copiile materialelor din arhivele departamentale în format digital, frânează și mai mult procesul salvagărdării, cercetării, conservării și valorificării științifice a elementelor de PCI.

Din cauza managementului arhivistic inadecvat, lipsei de investiții în domeniu, condițiilor improprii de păstrare, de reciclare și renovare a fondurilor departamentale de la CNCP, AMTAP, IF al AȘM ș.a., o parte din materialele audio, înregistrate prin anii '60-'70 ai secolului trecut, s-au degradat sau au dispărut în mod irecuperabil. Mai mult ca atât, în virtutea naturii lor orale, nescrise și nefixate pe vreun suport material, pierzându-și treptat baza socială de funcționare și de transmitere, nefiind nici obiecte comerciale, lipsite de protecția actelor normative care reglementează proprietatea intelectuală și dreptul de autor, elementele de PCI se află într-un pericol iminent de degradare, distrugere și dispariție din circulația vie. Astfel, odată cu dispariția generațiilor de colportori și creatori, se pierde în neant o mare parte din tezaurul spiritual al poporului.

Procesele moderne de transformare socială, radicalizarea tendințelor de globalizare în sfera economiei, tehnologiei, comunicațiilor,

circulației de mărfuri și bunuri culturale generează condiții dificile de existență a PCI la început de secol al XXI-lea. Atât documentarea, arhivarea, cât și cercetarea, publicarea și valorificarea elementelor de PCI nu mai corespund necesităților stringente ale societății contemporane. În Republica Moldova lipsește o instituție specializată, cum ar fi Arhiva Națională a Patrimoniului Imaterial, dar și o Bancă Computerizată de Date de Patrimoniu Imaterial, eventual, sub egida Academiei de Științe. Din lipsa surselor de finanțare, investigațiile sistematice de teren, de identificare și colectare, practic, au fost sistate în ultimii 20 de ani. Dispersarea și fragmentarea instituțională a fondurilor de arhivă, degradarea continuă, deteriorarea și chiar dispariția unor colecții de înregistrări istorice de teren pune în pericol însăși procesul de conservare și transmitere a memoriei culturale. Situația creată reclamă luarea unor măsuri adecvate privind asigurarea procesului de identificare, documentare, cercetare, tezurizare, salvagardare, conservare, transmitere, promovare și punere în valoare a elementelor de patrimoniu cultural imaterial.

Documentarea, publicarea și studierea colindei și colindatului. Un interes ocazional față de documentarea obiceiului colindatului și a colindelor din Basarabia se conturează începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea, mai cu seamă, în paginile unor publicații rusești. Cu aportul unor intelectuali, etnografi, istorici,

scriitori, filologi ruși și locali, apar o serie de comentarii, aprecieri (mai mult sau mai puțin realiste și obiective), descrieri etnografice, texte folclorice la acest subiect. Fără a ne propune o trecere exhaustivă în revistă a surselor bibliografice, vom menționa doar unele din cele mai relevante. Trebuie de subliniat, mai întâi, că istoria consemnărilor și publicațiilor la temă și-a găsit o amplă ref-lectare, în special, în lucrările reputatului folclorist Nicolae Băieșu¹, dar și în unele colecții zonale de folclor² și lucrări de sinteză³. Sursele evidențiază importanța consemnărilor etnografului A. Zașciuk⁴, a schițelor etnografice ale preotului A. Konski și scriitorului A. Mateevici (înserate în paginile Buletinului Eparhial al Chișinăului⁵), a studiilor filologului slavist P. Sârcu, acesta din urmă oferind, în premieră pentru cunoașterea tradiției basarabene, și un text „canonic” al colindei de gazdă *Sculați, sculați, boieri mari*, colectat în zona Căpriana-Lăpușna, prin anii ‘70 ai secolului al XIX-lea⁶. Texte reprezentative de colindă și scurte relatări despre obiceiul colindatului sunt cuprinse și în studiul etnografic al muzicologului ieșean T. Burada, ele rezultând din cercetările de teren, efectuate în satele moldovenești transnistrene din gubernia Cherson (1893)⁷. Apariții sporadice de colinde se atestă și în unele ziare locale⁸.

Perioada interbelică se remarcă printr-o revigorare și aprofundare a investigațiilor de teren în Basarabia. La acest proces și-au

dat aportul, în mod substanțial, folcloristul P. Ștefănuță și muzicologul și dirijorul de cor V. Popovici. Apelând la metoda cercetării complexe în echipă, promovată prin intermediul campaniilor monografice ale Institutului Social Român, valorificând avantajele înregistrării materialului muzical cu fonograful, cercetătorii au reușit să culeagă informații inedite privind obiceiul colindatului, terminologia populară specifică, formele de organizare, reglementările rituale, funcți-onalitatea socială și cronotopică, determinările de vârstă și sex, aspecte ale relațiilor interculturale în domeniu cu comunitatea slavilor (ucrainenilor), dar și materiale valoroase privind repertoriul, principalele subiecte și specii tematice, varietatea textelor și melodiilor de colindă aflate în circulație, cu precădere, în zonele de centru și de sud-est ale Basarabiei. Un interes special în acest sens îl prezintă studiile semnate de P. Ștefănuță, printre care: *Literatura populară din județul Lăpușna* (București, 1933), *Literatura populară a satului Iurcenii* (Chișinău, 1936), *Cercetări folclorice pe Valea Nistrului de Jos* (București, 1937), *Datinele de Crăciun și Anul Nou pe Valea Nistrului de Jos* (Chișinău, 1939)⁹, aceasta din urmă incluzând și 25 melodii inedite de colindă bărbătească cu text în limba română, dar și 2 melodii cu text în limba ucraineană. În baza investigațiilor de teren din Transnistria, efectuate în vara anului 1943, Prof. Constantin Ionescu a elaborat o valoroasă lucrare despre

repertoriul de colinde din această zonă, ea fiind prima publicație la temă în literatura de specialitate¹⁰. Muzicologul a reușit să dezvăluie diversitatea tematică, profunzimea ideatică și frumusețea inestimabilă a textelor și melodiilor. Colinda s-a dovedit a fi una din puținele specii folclorice, care a rezistat, aproape nealterată de-a lungul timpului, în satele moldovenești de la est de Nistru. Culegerea include un volum de 77 colinde, redată în notație psaltică (bizantină) și liniară (europeană). Prin scurte comentarii, autorul menționează destinația funcțională a creațiilor, printre care: colinde de gazdă, de voinic, de flăcău, de fată, de tineri căsătoriți, de copii, de pescari, de bătrâni, de om însurat, de flăcău militar, de copii, precum și diverse cântece de stea. Interesante date și materiale la temă, culese, de asemenea, în perioada interbelică, sunt înserate în lucrarea monografică a Tatiane Gălușcă, în colaborare cu muzicologul Ioan R. Nicola¹¹. Autorii propun un corpus de 18 colinde cu melodii, în care se regăsesc principalele specii tematice și tipuri melodice caracteristice zonei Câmpia Sorociei.

O nouă etapă în culegerea, studierea și publicarea folclorului se conturează în perioada postbelică. Odată cu instaurarea ideologiei totalitare comuniste în fosta RSS Moldovenească, interesul față de creația populară va fi subordonat, în mare măsură, unor scopuri pur propagandistice. Cântecul popular (sau „norodnic”) devine un

instrument abil în mâna puterii politice. Editarea și valorificarea artistică a patrimoniului imaterial este supusă unei cenzuri ideologice. Unele compartimente ale creației lirice și epice, cântecul de jale, de dor și înstrăinare, doina, în special, vechile colinde de Crăciun și cântece de stea devin ținta ridiculizării, presiunii și marginalizării în viața publică, în programele instituțiilor concertistice de stat și ale colectivelor artistice de amatori. Pe tărâmul așa-numitei „creații noi”, se va dezvolta o nouă specie de cântec și poezie, de pretinsă origine „folclorică”: *cronica construcției socialiste*. În albia acestei categorii se vor înscrie și noile „plugușoare colhoznice”, care glorificau opera colectivizării, procesul construcției socialismului, munca socialistă, partidul, conducătorii, planurile mărețe, patriotismul sovietic, internaționalismul proletar, lupta de clasă, antiburgheză, anticlericală și antireligioasă etc. Sub îndrumarea conducătorilor de partid și a responsabililor din domeniul culturii, colectivelor artistice profesioniste și de amatori li s-au impus diverse creații „la comandă”, cu texte contrafăcute, ideologizate, zise „populare”, abil meșteșugite, „prelucrate”, „întocmite”, fie de către entuziaștii semidocti ai puterii, fie de către literații, poeții și scriitorii „de birou” sau „de salon”, unii chiar foarte cunoscuți, de regulă, ghidați de interesele strict economice, ale prosperității, confortului personal și succesului în cariera profesională.

Oamenii de știință și de cultură au fost siliți să activeze deseori sub apriga presiune ideologică, să jongleze cu noțiuni, termeni și concepții, pendulând între realitatea socială, adevărul științific și mitologia comunistă. Totuși, în pofida condițiilor dificile, cercetarea, teaurizarea, publicarea și valorificarea artistică a folclorului s-a impus și s-a consolidat treptat. Se conturează un interes sporit pentru identificarea, documentarea și cercetarea speciei colinda, ea fiind concepută ca parte integrantă a sistemului genuistic al folclorului din Republica Moldova și din zonele limitrofe. Cel mai mult au reușit, în acest sens, cercetările folcloriștilor filologi, prin contribuția specială a lucrărilor lui N. Băieșu, citate mai sus (vezi nota 1). În colaborare cu colegii Secției de folclor a Institutului de Filologie al Academiei de Științe, autorul a diversificat și aprofundat observațiile și materialele la temă, acumulate de P. Ștefănuță. În perioada anilor ‘60-începutul anilor ‘90 ai secolului XX, au fost realizate o serie de cercetări sistematice de teren în diverse zone din Republica Moldova, sudul și nordul Basarabiei istorice, nordul Bucovinei, Ținutul Herța (regiunea Cernăuți), nordul Maramureșului (reg. Transcarpatică, Ucraina), Transnistria, satele moldovenești de la est de Bug și din nordul Caucazului. Astfel, au fost culese noi date despre obiceiul colindatului, terminologia populară, tipologia zonală și socială, formele de colindat, reuniunile (cumpăniile) rituale, diferențierea pe categorii

de vârstă și sex, structura organizatorică, actanțială și cronotopică a obiceiului, fazele desfășurării, vestimentația și recuzita, implicarea muzicii și dansurilor, darurile rituale, conținutul ideatic al textelor de colindă, relația cu cântecele de stea, reprezentarea *Steaua*, teatrul popular *Irozii*, *Craii*, *Păpușile* de Crăciun, cu datina uratului și semănatului, formele teatralizate cu măști, obiceiul *Malanca* de Anul Nou (Sf. Vasile), cu tradițiile de Bobotează (Sf. Ioan)¹². Valorificând baza teoretică a problemei, elaborată în lucrările de referință ale folcloriștilor și etnologilor români (I. Oprișan, M. Pop, O. Bârlea, S. Ispas, M. Brătulescu, E. Comișel ș.a.), cercetătorii chișinăuieni au dezvoltat și nuanțat sistemul de clasificare literară, tematică și funcțională a colindelor, încercând să pună în relief specificul local al folclorului.

Sub aspectul conținutului literar, autorii diferențiază zece categorii de bază ale colindei, printre care: 1) colinda protocolară sau generală; 2) cosmogonică; 3) profesională (despre vânători, pescari, agricultori, păstori, vameși etc.); 4) familială sau de rudenie; 5) de flăcău, fată mare, pețit; 6) biblică și apocrifă; 7) cântecul liric cu funcție de colindă; 8) colinda modernizată; 9) formula-orație de mulțumire; 10) colinda copiilor. Un rol important i se acordă analizei colindatului în ceată bărbătească (de flăcăi), această formă reprezentând una din cele mai vechi instituții culturale, emblematică

pentru evoluția obiceiului în tradiția locală. Unele lucrări de sinteză și culegeri de materiale, elaborate de folcloriști, includ și compartimente (de obicei, modeste) de melodii de colindă, apte a oglindi forma și conținutul strofei melodice, ritmul, tempoul, caracterul modal, particularitățile de interpretare, procesele variaționale, variantele locale ale creațiilor¹³.

Printre culegerile muzicale importante la temă se remarcă lucrarea lui G. Ceaicovschi-Mereșanu, intitulată sugestiv *Lerui ler*¹⁴. Preocupare constantă a autorului, încă din perioada studenției¹⁵, specia colindă apare, în această culegere, sub sceptrul diversității variantelor melodice, categoriilor tematice și zonelor de circulație. Valorificând, în principal, înregistrările din fondul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, publicația însumează 109 specimene de colindă, acestea fiind ordonate conform principiului tematic și funcțional: colinde de casă, pentru soți și părinți, pentru agricultor, cioban, vânător, fată, flăcău, copil mic, pentru personalități istorice, colinde cu conținut social, meditative, muncitorești. La compartimentul *colinde meditative* sunt incluse câteva texte cu conținut religios și moralizator, printre care și cel intitulat *Omu-n lume cât trăiește*. Foarte des întâlnită în Moldova de la est de Prut, funcționând sub formă de cântec-colind, această creație, de mare inspirație eschatologică creștină, este interpretată, mai cu seamă, pe la mesele rituale,

cu ocazia „cumpăniilor” de Crăciun. Intuindu-le caracterul manifest de baladă-bocet, găsindu-le foarte elegiace și chiar fatidice în conținut. P. Ștefănuță considera originea unor astfel de colinde ca fiind rodul înrâuririi culturale a repertoriului călugăresc din Basarabia¹⁶, idee ce pare a avea o bază cât se poate de reală.

În seria de publicații reprezentative la temă se înscrie și colecția *Aprindeți luminile*, elaborată de A. Tamazlăcaru¹⁷. Aceasta cuprinde 89 de melodii și texte de colindă și cântec de stea, ele ilustrând persistența și continuitatea latentă a obiceiului și repertoriului specific al colindatului de Crăciun și Anul Nou, în ciuda presiunii și constrângerilor ideologice în timpul dominației sovietice. O seamă de colinde și cântece de stea, preluate din cadrul manifestărilor de valorificare și promovare scenică a tradițiilor, de o amploare deosebită în perioada post-sovietică, au fost incluse în colecția serială *Caiet de folclor*, edițiile din 2001 și 2006, ambele îngrijite de autor și apărute sub egida Uniunii Muzicienilor¹⁸. Două colinde interpretate de copii și 11 de maturi sunt cuprinse și în colecția compozitorului C. Rusnac, apărută în anul 1988¹⁹. Versiunea rusă a textelor denotă însă o deviere regretabilă, pe alocuri substanțială, de la conținutul original al creațiilor. Traducătorul ediției (V. Baltag) a introdus idei, simboluri și sensuri improprii și chiar derutante, pe alocuri ajustându-le la politica oficială de propagandă. Astfel,

traducerea inexactă, incorectă și abuzivă a sensului cuvintelor din colinde, alături de selectarea restrictivă a materialului, se înscriu în instrumentarul tipic al metodei de cenzurare și epurare ideologică a creației populare, din păcate, – o metodă omniprezentă, aplicată cu cinism și adesea fără scrupule în majoritatea publicațiilor de profil din perioada sovietică.

Sistematizarea datelor și informațiilor despre fenomenul colindatului. Consultarea surselor bibliografice disponibile la temă și a sondajelor de teren, inclusiv a celor de dată recentă²⁰, permite o schițare a principalelor aspecte ce țin de calendarul, contextul social, forma, structura, conținutul, terminologia populară, modalitățile de realizare muzicală a obiceiului colindatului și a colindei propriuzise.

Delimitări funcționale. Conform calendarului, colindatul tradițional în Republica Moldova și în regiunile limitrofe ale similarității culturale și lingvistice (sudul și nordul Basarabiei, nordul Bucovinei, Ținutul Herța, satele moldovenești din regiunea circumscrisă râului Bug) se practică, în marea sa majoritate, de sărbătoarea Crăciunului pe stil vechi (7 ianuarie), iar pe arii mai restrânse, în sate separate sau grupuri de localități învecinate, formând „enclave” geografice, – pe stil nou (25 decembrie). Obiceiul colindatului se leagă puternic de tradiția locală a sărbătorii

Nașterii Mântuitorului Iisus Hristos, numită local *Crăciunul*. Cel mai adesea, colindele și cântecele de stea se interpretează în prima zi a Crăciunului. Însă sunt și zone folclorice, în care colindatul e practicat exclusiv în ajunul Crăciunului. Perioada colindatului se limitează, de obicei, la o singură zi, dar sunt și localități în care obiceiul se poate extinde până la trei zile, inclusiv până la Anul Nou sau chiar până la Bobotează (Sf. Ion). Colindatul cântat de Anul Nou (Sf. Vasile), aidoma obiceiului de Crăciun, este tipic pentru Moldova din dreapta Prutului și pentru întreg spațiul cultural românesc, în timp ce în Basarabia (Moldova din stânga Prutului) el reprezintă o excepție.

Obiceiul colindatului este specific unităților culturale de tip rural, în care el s-a și păstrat mai bine și mai integru, dar se atestă și în unele localități de tip urban sau periurban. Forma desfășurării colindatului este exclusivă de grup omogen sau mixt, ea fiind specificată prin diverși termeni de circulație locală, precum *ceată*, *ceata flăcăilor*, *ceata mare*, *tovărășie*, *hurtă*, *cumpanie*, *bandă*, *haită*, *roată*, *malancă*, iar în zonele de sud și sud-est – prin cei de vâlăret sau hurdughie. Numărul de participanți în ceata de colindători poate varia între 4-15, dar poate ajunge și până la 25-50 de flăcăi, în funcție de structura demografică a localităților. Colindatul de unul singur constituie o raritate în tradiția locală.

Conform criteriilor de vârstă, sex, orar și loc de interpretare, colindatul de Crăciun evidențiază mai multe tipuri: 1) colindatul mixt al copiilor cu vârsta între 6-14 ani, practicat în orele diurne, până în amurg, numit pe alocuri și *colinda de zi*; 2) colindatul flăcăilor, tinerilor necăsătoriți, practicat în orele nocturne, numit pe alocuri și *colinda de noapte*; 3) colindatul mixt, practicat de grupuri de căsătoriți, în ziua și noaptea Crăciunului sau în întreaga perioadă a sărbătorilor de iarnă, numit pe alocuri și *colinda de cumpanie*. Colindatul fetelor mari este mai puțin practicat și constituie o alternativă la colindatul flăcăilor. Uneori, fetele merg separat în grup feminin, alteori – în grup mixt cu flăcăiii. În unele sate, se observă preluarea tradiției bărbățești a colindatului de către fete, în timp ce flăcăiii se profilează pe formele specifice de Anul Nou: uratul, plugușorul, reprezentațiile teatralizate cu măști și teatrul folcloric²¹.

După locul de interpretare, pot fi diferențiate în: a) colindele *de fereastră*; b) colindele de casă, unele cu conținut strict bisericesc, numite pe alocuri *la icoane* (Răscăieți-Ștefan Vodă) și c) colindele de masă, acestea din urmă fiind apanajul predilect al colindatului cu cumpăniile, al obiceiului de a efectua vizite rituale reciproce la rude, fini, nași, frați, părinți, neamuri, vecini, prieteni căsătoriți, în toată perioada sărbătorilor de Crăciun și Sf. Vasile. Cetele bărbățești (de flăcăi) interpretează, de obicei, colindele de fereastră și cele de casă.

După caz, însă, la invitația specială a gazdelor, pot să le cânte și pe cele de masă, în cadrul banchetului ritual.

O problemă spinoasă și încă puțin elucidată rămâne a fi departajarea repertoriului după gradul de consistență dogmatică religioasă a conținutului colindelor. În literatura de specialitate s-a acreditat frecvent ideea că ar exista două categorii net distincte de creații: *colindele religioase și colindele profane* sau *laice*. Utilizarea categorică și univocă a determinativului *profan*, cu sensul de *laic, mirean, lumesc*, e susceptibilă, regretabile confuzii, ce permit asocierea semantică implicată a colindelor cu cântecele nereligioase, nelegate de religia creștină, aflate în contradicție sau chiar în opoziție cu canoanele și principiile ei morale. Termenul induce o imagine falsă, distorsionată și chiar abuzivă a conținutului emblematic al colindelor ca element al ritualului creștin. Referindu-se la acest subiect, cercetătoarea Sabina Ispas observă că însăși termenul de *colind profan* frizează absurdul, întrucât el „contrazice calitatea de ritual al colindatului”. În realitate „nu poate exista colind profan în mijlocul unei încărcături sacre atât de intense, marcate de sfințenie, vechi mesaj creștin, simbolic și dogmatic”²². Întreg ansamblul tematic dezvoltat în textele poetice de colind, alături de desfășurarea dramatică a ritualului, „alcătuiesc o structură dogmatică creștină, parte componentă a sistemului obiceiurilor”. Prin intermediul ritualului,

colindele actualizează, în fiecare an, „informația creștină cu încărcătură doctrinară caracteristică”²³. Autoarea apreciază, fără echivoc, că textele de colind au, în mod expres, o „funcție catehetică, purtătoare a unui mesaj impregnat cu doctrina religioasă ca bază a vieții spirituale a unei comunități tradiționale”²⁴. De aceea, nu este deloc întâmplător faptul că în colinde găsim încifrate, în grade și intensități variabile, simboluri, idei și imagini ce țin de învățătura lui Hristos, de evenimentele vieții sale pământești, de manifestările Sf. Duh, de beatitudinea raiului și aspirația vieții eterne, de virtutea protectoare, îndrumătoare și justițiară a sfinților și martirilor creștini. Inexistența, în literatura de specialitate, a unui termen adecvat conținutului creștin nuanțat al colindelor face însă dificilă departajarea lor categorială corectă. Sub denumirea de *colinde religioase* rămâne să subînțelegem o largă categorie de creații cu conți-nut dogmatic creștin, exprimată în forme pregnante, de inspirație biblică, opera cultă a unor prelați, preoți, oameni literați, influențată de repertoriul ecleziastic și cel mănăstiresc, ajunsă de câteva secole în stadiul folclorizării, numită deseori convențional *cântece de stea*, nu neapărat asociată reprezentăției cu steaua. Sub denumirea de *colinde laice* sau *profane* ar trebui să subînțelegem în continuare o altă categorie de colinde folclorice cu conținut dogmatic creștin, exprimat în forme latente și degajate, create și transmise

pe cale orală, rod al imaginației și religiozității populare creștine, încă din primele veacuri ale creștinătății. Elementul principal ce deosebește colindele laice de cântecele de stea l-ar constitui, în opinia specialiștilor, prezența refrenului în conținutul strofei poetice și melodice. Examinarea repertoriului actual ne indică însă faptul că există diverse forme tranzitorii între colindă și cântec de stea, în care prezența sau absența refrenului nu este obligatorie. Astfel, pot fi colinde fără refren și cântece de stea cu refren.

Structura organizatorică a colindatului în ceată bărbătească. Se distinge importanța a trei etape principale: etapa pregătitoare, etapa colindatului propriu-zis și etapa de încheiere. Toate aceste etape se bazează pe respectarea anumitor norme sociale, morale și juridice, acreditate de comunitățile locale, fapt ce conferă întregului ansamblu funcțional al colindatului în ceată bărbătească semnificația unei veritabile instituții culturale tradiționale.

Etapa pregătitoare presupune mai multe acțiuni, printre care: 1 – împărțirea (sau *împărțeala*) prealabilă a localității în sectoare de colindat, numite mähălăli sau *vălăreturi*, al căror număr poate varia de la două la patru sau mai multe, în funcție de mărimea, așezarea topografică, componența demografică, rețelele de rudenie, numărul de curți țărănești, de regulă, flăcăii fiind obligați să consulte și opinia primarului în această chestiune; 2 – alegerea comandanților de cete,

numiți local *mai mare, cămăraș, căpitan, pricept, arvonaș, staroste, vătaf, calfă, păstor*, inclusiv *birioza, pristav* sau *starșii* (în satele mixte sau învecinate cu ucraineni sau ruși), prin decizia informală a confreriilor de flăcăi, după criteriul onorii, prestigiului, experienței, iscusinței, virtuții morale, statutului de post-militar, cu două-trei săptămâni înainte de Crăciun, de obicei, la Lăsatul Secului; 3 – alegerea membrilor (numiți local *semași, sâmbriași, lăturași, mijlocași, camarazi*) de către comandant/ cămăraș, după criteriul virtuților morale, relației de rudenie, de vecinătate, calităților artistice, momentul fiind considerat și un act inițiativ, de trecere, prin care novicii „ies în lumea flăcăilor”, se socializează, sunt acceptați de grup, în schimbul unei taxe simbolice în bani sau în vase cu vin, a căror consacrare este simbolizată prin ridicarea lor pe mâini, de trei ori în sus, cu scandarea colectivă a interjecției *hura*; 4 – procesul de învățare a trei-patru sau mai multe colinde, uneori diferențiate funcțional (pentru gazdă, pentru fată, pentru copii, pentru fecior în armată, pentru răposați etc.) la reuniunile speciale, numite *hurdughie* în Valea Nistrului de Jos și în unele părți din Transnistria și regiunea Nicolaev, acestea fiind desfășurate într-un local special tomit pentru repetiții, acasă la vreun gospodar fără copii mici, la căpitan sau la oricare alt membru, uneori cu asistența unor îndrumători plătiți; 5 – distribuirea funcțiilor subalterne, precum bănarul, casierul sau

haznagiul (cumulat deseori cu cel de *comandant*, *cămăraș* sau *căpitan*), *scriitorul*, *gonașii* sau *chemătorii*, colindătorul principal (amintind de funcția *urătorului* sau „*ceterătorului*” principal din ceata de Anul Nou, tocmit și plătit special), *colăcarii* (transportatorii colacilor), pe alocuri existând și funcția de *cămăraș mare* și de adjunct, numit *sătior* (Copanca, Ștefan Vodă), acestora rezervându-li-se dreptul exclusiv de a alege casele cu fete mari preferate pentru colindat, dar și obligația de a cumula încasările bănești ale cetelor și de a dirija toate cheltuielile, în scopul organizării manifestărilor comunitare cu muzică și dans, numite *hora satului* sau *jocul* (*žocul*); 6 – achiziționarea sau confecționarea accesoriilor necesare (după caz, bățul sau frânghia pentru colaci, steaua, clopoțelul etc.); 7 – obținerea binecuvântării preotului și a accesoriilor necesare pentru adunat banii: cheta de la preot (numită și *crușcă*) sau lădița de la primar (numită și *discuri*); 8 – organizarea horei prealabile a flăcăilor (*jocul*), în amurgul zilei de Crăciun, într-un loc special, în fața casei de cultură, bisericii, în centrul localității, evenimentul constituind un preambul al colindatului propriu-zis.

Etapa colindatului propriu-zis cuprinde următoarele acțiuni:

1 – pornirea alaiurilor din centrul localității, cu muzică de marș și de joc, executată cel puțin de doi lăutari ambulanți, de regulă, la acordeon și la tobă, cărora li se poate asocia și o goarnă de semnalizare, folosită

de gonași; 2 – cererea permisiunii de a colinda, strigată de gonași sau de grupul întreg, din poarta curții sau de dinaintea casei, exclamând formula „Primiți cu colinda!?”; 3 – primind acceptul „poftim, poftim”, sonorizat de către gazdă, ceata se deplasează spre fereastră, în unele localități scandând de trei ori, în grup și în manieră ritmică cadențată, cuvântul „Mulțumim!”, sau imitând dansul flăcăilor, în sunetul unei melodii de dans, asociată uneori cu pocnetul din bici; 4 – se execută în grup a una-două colinde la fereastră sau în pragul casei, rolul de lider al cântării revenindu-i colindătorului; 5 – după caz, la invitația gospodarului, ceata intră în casă, uneori cu muzică de *Vivat* (melodii de cântec în ritm de dans), după care cântă cu steaua, „la icoane”, colinda specială *Nașterea ta, Hristoase*, derivată din repertoriul ecleziastic; 6 – după caz, fata casei leagă cușmele flăcăilor preferați cu „fundite” sau panglici; 7 – după caz, la invitația gospodarului, se interpretează unele colinde la masa rituală, printre care colinda moralizatoare *Omu-n lume cât trăiește*; 8 – oferirea darurilor rituale din partea gazdelor, de regulă, un colac mare și bani, însoțite de formule de mulțumire către colindători; 9 – anunțarea de către cămăraș a sumei acordate; 10 – formula de mulțumire din partea cămărașului, acompaniată de scandarea grupului; 11 – după caz, se scoate la joc fata mare a casei, ea dansând în curte, în cercul cetei bărbățești sau în pereche cu cămărașul, o suită de sârbă și horă în două părți, toboșarului

atribuindu-i-se un rol ritmic determinant în actul performării; 12 – după caz, comandantul invită fata casei la jocul ce va urma a doua zi de Crăciun; 13 – alaiul pleacă în sunetul muzicii de marș și de joc, acompaniindu-se de chiote, percuție la tobă, pocnituri din bici.

Etapă de încheiere a colindatului poartă, pe alocuri, denumirea sugestivă *la zamă*. Ea semnifică masa rituală închinată cetelor de colindători ai localității, care se organizează spre dimineață, a doua zi de Crăciun, acasă la unul din cămărași, având drept simbol zeama de găină, alături de vin și de alte bucate de sărbătoare. În cadrul reuniunii *la zamă* se face totalul încasărilor, se numără banii, se împart colacii între membrii cetelor, o parte se consumă pe loc. Suma totală adunată se distribuie pentru plata colindătorilor principali, uneori și pentru donații speciale către biserică, iar grosul banilor sunt destinați finanțării muzicii pentru cele 7 jocuri (hore) obligatorii ale satului, prilejuite de trei sărbători principale ale anului (Crăciun, Sf. Vasile și Paști). *La zamă*, flăcăii petrec, câteva ore la rând, alături de fetele invitate, uneori însoțite de mame, întreaga adunare delectându-se cu muzică și dans. De menționat, că petrecerea la zamă era organizată și la sfârșitul uratului (*hăitură, ceterătură, plugărie*) de Sf. Vasile, de astă dată, ea fiind găzduită de părinții altui cămăraș. În zona Nistrului de Jos, manifestarea purta denumirea generică *hurdughie*, aceasta fiind atribuită și jocului, prilejuit de cele trei zile de Crăciun.

În unele localități, tradiția desfășurării obiceiului variază sau nuanțează sensibil schema enunțată mai sus. Astfel, la s. Sadac, Cantemir, în timpul interpretării colindei la fereastră, cămărașul și scriitorul erau poftiți în casă. La Cartal, Reni (reg. Odesa), procesul colindatului se desfășoară obligatoriu în două cete bărbățești distincte, asociate în același alai: *ceata mare și ceata moșului*. Acestea umblă succesiv, una după alta, pe la toate casele. Înainte merge ceata mare, care interpretează la fereastră colinde de gazdă, fată mare, bătrân, flăcău, dintre care unele fiind interpretate în manieră antifonică, alternativă, în două grupuri vocale bărbățești, formate în cadrul cetei bărbățești. Interpretarea vocală este acompaniată de un instrument muzical. După ceata mare, intră ceata moșului, de această dată în casa gospodarului, avându-l ca protagonist pe un moș mascat, echipat cu tălângi, zurgălăi, diverse obiecte sunătoare, el executând jocuri improvizate, scamatorii și reprezentații teatralizate. În satul vecin, Satul Nou, Reni, colindatul se axează obligatoriu pe trei cete bărbățești, asociate în același alai, dintre care una este principală, alta secundară, ambele destinate colindatului în suită, la fereastră, iar a treia, ceata moșului, destinată reprezentațiilor teatralizate cu măști în casă. Gospodarul poate să accepte, spre exemplu, doar colindatul cetei moșului, în care caz aceasta trebuie să cânte și o colindă la fereastră. În satele din sudul Basarabiei, zonă foarte bogată în repertoriu de

colinde, obiceiul colindatului în ceată bărbătească se numește *Vălăretul de Crăciun*, membrii cetei – *văləri*, iar cămărașul putea să poarte și numele alternativ *devoroi*, aidoma funcției de staroste la nuntă. Fetele care primeau *vălăretul* aveau dreptul să nu plătească hora de Paști, numită *Ora*, termen ce în tradiția locală desemna și spațiul special de dans. Cu *Vălăretul cu muzică* se umbla și la Paști (Giurgiulești-Cahul). Spațiul special de joc la Crăciun, Sf. Vasile și Paști se mai numea pe alocuri cu termenul topografic *medean*. Astfel, putem constata că particularitățile locale ale obiceiului colindatului și ale spațiilor asociate acestuia sunt foarte variate.

În unele zone, se practicau în trecut, sau se mai practică și astăzi, forme auxiliare de colindat, prilejuite de sărbătoarea Crăciunului. Astfel, la Răscăieți, Ștefan Vodă era foarte popular colindatul preotului în grup cu enoriașii, sau a preotului însoțit de dascăliță, pe perioada celor trei zile de Crăciun, dar și de Bobotează. Alaiul bisericesc umbla pe la case cu steaua, purtând cu el o cutie specială, în care se adunau banii donați. Se umbla și cu *sălaşul*, o formă de reprezentare butaforică a sălaşului Nașterii lui Iisus. În satele din sudul R. Moldova, în ziua de Crăciun se practică și colindatul cu muzică de lăutari. De regulă, un grup de trei-patru muzicanți țigani, cu trompetă, acordeon, tobă, umblă pe la curțile gospodariilor, interpretează câteva melodii de joc (*hostropăț, bătută,*

horă), dansează cu gazdele, spun o formulă de felicitare, pentru care sunt răsplățiți cu bani. O formă foarte răspândită în R. Moldova reprezintă *colindatul în cumpăanii*, practică exclusiv de către oamenii căsătoriți. Familiile apropiate, aflate în diverse grade de rudenie, se organizează în grupuri de 4-6 persoane pentru a-și colinda nașii, finii, socrii, frații, părinții, vecinii, prietenii, umblând pe la case cu *cumpania*, de regulă a doua și a treia zi de Crăciun, sau în alte zile până Sf. Vasile sau chiar până la Bobotează. Cuplurile de căsătoriți se onorau reciproc cu colinde în cadrul banchetelor rituale ținute în lanț, de la o casă la alta. Pelerinajul ritual putea să dureze toată ziua și noaptea de a doua și a treia zi de Crăciun sau în alte zile din perioada de până la Sf. Vasile sau Bobotează. Se cântau *colinde la colaci* (în momentul când oaspeții primeau colacii de la gazde) și *colinde de masă* (în cadrul banchetului), alături de diverse cântece de pahar. Colindele de masă, de regulă, axate pe melodii lente, târăgănite, aveau preponderent un conținut moralizator, filozofic, creștin, ele amintind de cântecele călugărești despre sensul vieții pe pământ, despre efemeritatea lumii materiale și perenitatea celei spirituale. Printre titlurile cele mai populare ale *colindelor de cumpanie* sunt: *Ascultați povestea toată; Nostru îngeraș pe suflet; Când vă vine ceasul morții; Domnul din cer cu dreptate; Veniți zale, veniți gloate; Omu-n lume cât trăiește ș. a.*

Cercetarea în continuare a colindatului și a repertoriului de colinde va permite cunoașterea și aprofundarea multor alte aspecte necesar de a fi luate în considerație pentru elaborarea măsurilor și programelor de identificare, salvagardare, conservare, protejare și punere în valoare a elementelor-cheie ale patrimoniului cultural imaterial.

Note și bibliografie

¹ **Băieșu Nicolae.** *Poezia populară moldovenească a obiceiturilor de Anul Nou.* Chișinău: Știința, 1972, p. 20-28; **Băieșu Nicolae.** *Poezia obiceiturilor calendarice.* Chișinău: Știința, 1975; **Băieșu Nicolae.** *Tradiții etno-folclorice ale sărbătorilor de iarnă.* Chișinău: S. n., 2008. (F.E.-P. „Tipografia Centrală”).

² *Folclor românesc de la est de Nistru, de Bug, din nordul Caucazului (texte inedite).* Vol. I. Alcătuire, îngrijirea textelor, comentarii: N. Băieșu, A. Graur, A. Hâncu. Chișinău: S.n., 2007; *Folclor din părțile Codrilor* (alc. Gr. Botezatu, N. Băieșu, E. Junghietu, M. Savina ș.a.). Chișinău: Știința, 1973; *Folclor din Bugeac* (alc. Gr. Botezatu, I. Buruiană, N. Băieșu ș.a.). Chișinău: Știința, 1982; *Folclor din stepa Bălților* (alc. Gr. Botezatu, I. Buruiană, N. Băieșu ș.a.). Chișinău: Știința, 1986; *Folclor din Câmpia Sorociei* (alc. Gr. Botezatu, I. Buruiană, N. Băieșu). Chișinău: Știința, 1989; *Folclor*

din nordul Moldovei (alc. Gr. Botezatu, I. Buruiană, N. Băieșu ș.a.). Chișinău: Știința, 1983; *Folclor din Țara Fagilor* (alc. Gr. Botezatu, I. Buruiană, N. Băieșu ș. a.). Chișinău, 1993.

³ **Botezatu Gr., Băieșu N, Cirimpei V. și alții** (red.) *Creația populară. Curs teoretic de folclor românesc din Basarabia, Transnistria și Bucovina.* Chișinău: Știința, 1991, p.150-179.

⁴ **Защук А.,** *Материалы для географии и статистики России. Бессарабская область.* СПб, 1862, p. 484-485.

⁵ *Кишинёвские епархиальные ведомости*, 1870, nr. 3, p.93; *Idem*, 1915, nr.47; *Idem*, 1915, p.1329-1331, 1345.

⁶ **Сырку П.** *Из быта бессарабских румын.* Петроград, 1914, p.148-142.

⁷ **Burada T. Teodor.** *O călătorie în satele moldovenești din gubernia Cherson.* În: *Opere. Vol. IV. Folclor și etnografie.* Ediție critică de Viorel Cosma. București: Editura muzicală, 1980, p. 143-154.

⁸ Un text de colindă din ținutul Sorociei este inclus în ziarul *Basarabia*, 25 decembrie 1906.

⁹ Reeditate în volumul: **Ștefănuță Petre.** *Datini și creații populare.* Text ales și stabilit, studiu introductiv, note și comentarii de Grigore Botezatu. Chișinău: Știința, 2008.

¹⁰ *Colinde din Transnistria.* Ediția a II-a, întregită. Cuvânt înainte, studiu introductiv, texte și melodii culese și notate de

Constantin Ionescu. Chișinău: Știința, 1994. (Sub titlul „Colinde”, colecția a apărut inițial la Sibiu, în anul 1944).

¹¹ **Gălușcă Tatiana, Nicola Ioan.** *Folclor român din Basarabia.* Ediție îngrijită de Grigore Botezatu și Tudor Colac. Chișinău: Știința, 1999, p. 23-47.

¹² A se vedea, spre exemplu: **Băieșu N.** *Tradiții etno-folclorice ale sărbătorilor de iarnă,* op.cit., p. 122-328.

¹³ **Maria Mocanu.** *Colinde din sudul Basarabiei.* Chișinău: S.n., 2008 (Tipogr. „Elan Poligraf” SRL); **Mocanu Maria.** *Giurgiulești. Monografie folclorică.* Chișinău: Cartier, 1999, p. 250-251; *Folclor românesc de la est de Nistru, de Bug, din nordul Caucazului.* Texte inedite. În 2 volume. Vol. II. Alcătuire, îngrijirea textelor, comentarii, glosar, bibliografie, imagini: Nicolae Băieșu, Ion Buruiană, Mariana Cocieru și alții. Chișinău: Tipografia Centrală, 2009, p. 356-366; **Băieșu Nicolae.** *Poezia obiceiurilor calendarice,* op. cit., p. 446-458; **Băieșu Nicolae.** *Tradiții etno-folclorice...*, op. cit., p. 380-395. (inclusiv compartimente din colecțiile zonale: *Folclor din nordul Moldovei, Folclor din Câmpia Sorociei și Folclor din Stepa Bălților,* menționate la nota 2).

¹⁴ **Ceaicovschi-Mereșanu Gleb.** *Lerui ler.* Chișinău: Literatura Artistică, 1986.

¹⁵ Autorul a mai scris o recenzie la înregistrările (notațiile) a

100 de colinde de către V. Baronciuc (anul 1947), o teză de licență la temă (1949) și studiul *Unele reflecții referitoare la geneza colindei la români și la alte popoare* (București: Goblin, 1997). Cf. lista de lucrări în: **Gleb Ciaicovschi-Mereșanu.** *Învățământul muzical din Moldova (de la origini până la sfârșitul secolului XX).* Ediție îngrijită de dr. Svetlana Badrajan. Chișinău: Grafema Libris, 2005, p.15-25, titlurile 1, 11, 437.

¹⁶ **Ștefănuță Petre.** *Datini și creații populare,* op. cit., p. 381.

¹⁷ **Tamazlăcaru Andrei.** *Aprindeți luminile.* Chișinău: Sirius, 2002.

¹⁸ *Caiet de folclor (alcătuitor și responsabil Andrei Tamazlăcaru).* Chișinău: Tipografia-Sirius, 2001. (24 de colinde și cântece de stea cu melodii); *Vin, bădiță, vin deseară. Caiet de folclor.* Cântece notate și îngrijite de A. Tamazlăcaru. Chișinău: Grafema Libris, 2006, p. 135-154. (11 colinde și 8 cântece de stea. Ambele ediții includ materiale prezentate la festivalul-concurs al cântecului popular „Tamara Ciobanu”).

¹⁹ *Cucușor cu pană sură. Cântece din bătrâni* (alc. C. Rusnac). Chișinău: Literatura Artistică, 1988, p. 474-491.

²⁰ Ne referim la sondajele etnografice de teren, efectuate în grup, în colaborare cu Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, în comunele Văleni, Cahul (25.05.2010), Țiganca,

Ghioltosu, Gotești, Ermoclia, Ștefan Vodă (22.08.2010), la înregistrările obiceiului de Crăciun pe stil nou în satele Câșlița, Prut, Slobozia Mare și Giurgiulești, Cahul (24-25.12.2010) și pe stil vechi, în satele Popeasca, Răscăieți, Ștefan Vodă, Sadâc, Cantemir (06-07.01.2011), inclusiv la răspunsurile la Chestionarul privind obiceiul colindatului, primite din teritoriu.

²¹ **Băieșu Nicolae.** *Tradiții etno-folclorice ale sărbătorilor de iarnă.* Op.cit., p. 131.

²² **Ispas, Sabina.** *Colindatul tradițional românesc: sens și simbol.* Prefață, antologie și glosar de...București: Saeculum Vizual, 2007, p.17.

²³ **Ispas Sabina, Brăiloiu Constantin.** *Sub aripa cerului. Comentarii etnologice asupra colindei și colindatului.* București: Editura enciclopedică, 1998, p. 24.

²⁴ **Ispas, Sabina.** *Colindatul tradițional românesc: sens și simbol.* Op.cit. , p. 6.

CAROLS AND CAROLLING IN THE MALE GROUP OF CAROLLERS: KNOWLEDGE, RESEARCH, VALORIFICATION, CURRENT DEVELOPMENTS IN MOLDOVA

In this study dr. Vasile Chiseliță outlines an overview of the current state in the evolution of carols and Christmas carolling traditions, in order to identify specific measures to conserve, protect and emphasize their potential of musical, literary and ethnographic expression. Based on the modern concept of the intangible cultural heritage, as it is reflected in the UNESCO 2003 Convention, the author proposes a definition for carols and carolling. The study also describes the stages and forms of institutionalization in the process of identification, collection and recovery of the elements belonging to the intangible cultural heritage. The author highlights the role played by the most important archives and phonogramic funds in the process of preservation, systematization and transmission of the carol heritage from Republic of Moldova and neighbouring ethnographic areas. Provides data referring to the estimated volume of the funds, types of working materials and measures to modernize and digitize the audio-visual documents on the topic. A number of issues related to information management in the context of modern cultural globalization are also raised.

The study is a brief overview of the history of the collection, research and publication of the carol repertoire from Bessarabia, starting with the second half of the nineteenth century, continuing with the inter-war period and culminating between years 1950 and 1990 of the twentieth century and in the beginning of the twenty-first century. The author highlights the contribution of the major personalities in the field, such as several philologists, ethnographers, historians, musicologists and folklorists. The study also presents the most important bibliographic contributions, the theoretical and methodological achievements in the area of systematization and classification of the material, as well as of studying the specific features of the carols in the region and the publication of musical and literary anthologies on the topic.

Synthesizing the data collected from bibliographic sources and the information gathered through latest surveys, the author highlights the main aspects related to the timing, the social context, the means of manifestation, the structure of the custom, the folk terminology, the specific regional distribution of carolling, as well as the content and style of the performance of the carols sang by the male group of carollers.

ELEMENTUL MUZICAL AL COLINDATULUI ÎN CEATĂ BĂRBĂTEASCĂ ÎN PREOCUPĂRILE ETNOMUZICOLOGICE CONTEMPORANE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Dr. Svetlana BADRAJAN

Fenomenul colindatului a fost permanent, și în toate timpurile, în vizorul preocupărilor atât a cercetătorilor, cât și a diferitor cronicari, călători, etc., interesați de cultura tradițională a românilor. Informații prețioase se conțin și în diverse acte bisericești, spre exemplu Conciliul de la Trulan, 692, ce interzicea practicarea colindelor, descriind, totodată, manifestarea respectivă. Din lucrările elaborate în perioada de constituire a științelor ce au obiect de studiu creația populară (secole XVIII-XIX și primele decenii ale sec. XX), sunt valoroase cele semnate de Dm. Cantemir, T. Burada, S. Fl. Marian, A. Mateevici, T. Panfile, Ol. O. Constantinescu, I. I. Stoian ș.a. Dintre acești autori, doar T. Burada pune problema rolului muzicii în cadrul colindatului. La ceilalți, colinda, creație muzical-poetică integrată sincretic manifestării colindatului, sub aspectul său muzical nu este tratată.

În perioada interbelică, pe teritoriul Republicii Moldova au fost întreprinse cercetări cu caracter monografic a diferitor manifestări folclorice, inclusiv a colindatului. Un aport deosebit l-a avut P. Ștefănuță prin lucrarea *Datinile de Crăciun și Anul Nou pe Valea Nistrului de Jos*, editată în anul 1939, unde sunt incluse exemple de colinde transcrise de V. Popovici. Exemple muzicale de colinde, înregistrate în această perioadă, se conțin în colecțiile lui C. Brăiloiu, G. Breazul, C. A. Ionescu, T. Gălușcă ș.a.

Se remarcă colecția lui Constantin A. Ionescu *Colinde din Transnistria*, fiind printre puținele lucrări în care elementul muzical este supus unei analize muzicologice complexe. Materialele au fost înregistrate în 1943, în condițiile nefaste ale celui de Al II-lea Război Mondial, fiind rezultatul unei vaste campanii de cercetare monografică a satelor românești dintre Nistru și Bug, inițiată și pregătită de sociologul român Traian Herseni. La aceste investigații au participat peste 100 de cercetători în diferite domenii ale creației populare, personalități ale culturii românești din Odesa și București. Pentru studierea elementelor muzicale au fost desemnați C. Brăiloiu – zona de nord, C.A. Ionescu – zona de sud.

Colecția lui C. A. Ionescu *Colinde din Transnistria* conține 77 de colinde și cântece de stea transcrise în notație psaltică și occidentală. Introducerea reprezintă o cercetare muzicologică amplă în care sunt elaborate analize muzicale cu tabele statistice, ce reflectă clasificarea materialului muzical, luându-se în considerație ambitusul, intervalele constitutive, glasurile/ehurile, finalele propozițiilor muzicale, ritmul, arhitectonica, modurile ș.a. Fiecare creație muzicală din colecție este însoțită de comentarii referitoare la unele elemente morfologice sau de interpretare pe care autorul le consideră importante în dezvoltarea esenței creației respective. În concluzii Constantin A. Ionescu tratează fenomenul colindatului din punct de

vedere istoric, religios, sociologic, estetic, psihologic, filosofic. Colecția *Colinde din Transnistria* constituie, și astăzi, un model de probitate și înaltă ținută științifică.

În perioada postbelică studii fundamentale despre colindă și colindat în Republica Moldova au fost elaborate în mare parte de către folcloriști. Numim aici lucrările lui Iu. Popovici, Gr. Botezatu, T. Colac, M. Mocanu, etc., însă obiceiul dat este cu precădere în atenția cercetătorului N. Băieșu, care a editat mai multe studii la temă. În legătură cu aceasta în special trebuie scoasă în relief preocuparea lui N. Băieșu pentru surprinderea raporturilor care se instituie între fondul de credințe și reprezentări mitologice, actele rituale-ceremoniale și poezia integrată acestora, relație care nu are un caracter static, ci intră în paradigma mutațiilor funcționale, problemă de primă importanță în gândirea etnologică modernă. Preocuparea constantă pentru aspectul contemporan al colindatului este încă una din multitudinea de probleme abordate de N. Băieșu, demonstrând capacitatea cercetătorului de a pătrunde în cele mai fine nuanțe ale fenomenului.

Cu regret, în colecțiile de colinde editate de folcloriști, cu texte poetice indiscutabil inedite, și în prezent, elementul muzical lipsește sau este transcris doar în câteva exemple și numai cu o singură strofă muzical-poetică, ceea ce diminuează enorm valoarea științifică a materialului publicat.

Referindu-ne la abordarea etnomuzicologică contemporană a colindei și colindatului, comparativ cu studiile etnologice, cele etnomuzicologice, cu toate că tratează diferite aspecte, sunt încă insuficiente pentru a dezvălui integral fenomenul. Între cercetătorii care au elucidat aspectul muzical al colindatului se numără L. Axionova, G. Ciacovschi-Mereșanu, V. Ghilaș, D. Bunea. Exemple muzicale de colinde găsim în colecțiile de folclor ale lui G. Ciacovschi-Mereșanu, A. Tamazlâcaru, C. Rusnac, P. Stoianov etc.

În monografia *Cântecul popular moldovenesc*, Lidia Axionova face doar o scurtă analiză morfologică a colindelor, tratate în sistemul de manifestări folclorice din perioada de iarnă, iar în Anexă include 5 exemple muzicale: un exemplu de *malancă*, un cântec de stea și trei colinde cu caracter laic.

Relevantă este colecția *Lerui ler* de Gleb Ciaicovschi-Mereșanu, în care, printre 219 melodii editate, 108 sunt colinde, colecție rezultată din contactul nemijlocit cu realitatea folclorică vie. Surprinderea exactă a dinamicii faptelor de folclor, a statutului culturii populare în contemporaneitate nu e numai rezultatul unei concepții moderne, unitare asupra folclorului, ci și al unei cunoașteri directe, nemijlocite a acestuia, al unei experiențe de teren, pe care G. Ciacovschi-Mereșanu a realizat-o încă fiind elev la Liceul de Băieți *Ștefan cel Mare* din Tighina (1931). Colinda a ocupat un loc însemnat în preocupările

folclorice ale cercetătorului. Aceasta ne-o demonstrează materialele numeroaselor investigații de teren realizate pe întreg teritoriul Republicii Moldova și satele românești din Ucraina, materiale ce se păstrează în Arhiva de Folclor a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, de asemenea, ideile teoretice în articolele științifice, spre exemplu, gânduri valoroase despre geneza colindei.

Colecția *Lerui ler* are un studiu introductiv în care autorul, în linii generale, abordează problema circulației, originii și clasificării repertoriului inclus, făcând apel la comentarii referitor la factorii sociali și istorici care determină circulația creațiilor folclorice. Cu toate că exemplele de colinde din colecția *Lerui Ler* sunt transcrise cu o singură strofă muzical-poetică, restul versurilor fiind atașate, G. Ciaicovschi-Mereșanu evidențiază în textura muzical-poetică elementele morfologice fundamentale ale cântecului, precum anacruza de sprijin, silabele de completare, apocopa, refrenul ante-, intra- și poststrofic, etc. Ritmica colindelor în procesul de transcriere este tratată cu grijă și obiectivitate, ținându-se cont de specificul metricii versului popular cântat octosilabic sau hexasilabic. Colindele incluse în colecție se remarcă printr-un spectru larg de specii tematice, diversitatea tipurilor și variantelor melodice, ea rămâne, deocamdată, unica lucrare ce conține un material bogat și divers, atât din punct de vedere al conținutului poetic, cât și cel melodic.

Victor Ghilaș, atât în studiul *Muzica etnică: tradiție și valoare*, cât și în compartimentul *Folclorul obiceiurilor calendaristice* din monografia *Arta muzicală din Republica Moldova. Istorie și modernitate*, prezintă o caracteristică generală a colindatului, expunând fazele lui de desfășurare; o clasificare fundamentală a conținutului tematic, delimitând câteva secțiuni în forma textului poetic. Autorul, de asemenea, se referă la modalitățile de execuție și particularitățile muzicale ale colindelor, evidențiind aspectele caracteristice ale sistemului sonor, ritmic și arhitectonic a acestora.

Există pasaje ce vizează fenomenul colindatului și al colindei în Republica Moldova, expuse sub forma unor teze, în diferite articole, spre regret, cu un volum restrâns, de către etnomuzicologul Diana Bunea. Astfel, cercetătoarea pune problema realizării unei tipologii muzicale a colindei, axându-se pe doi vectori – orizontal (sincronic) și vertical (diacronic); prezintă aspecte interesante legate de corelarea *giusto-silabicului* cu alte sisteme ritmice în melodia colindei; constată prezența unor elemente modelatoare în arhitectura colindei, remarcă rolul cezurii în structura acesteia, dezvoltându-se valențele funcționale actuale ale colindatului la noi ș.a. Astfel, aceste idei fiind dezvoltate și unite într-un singur studiu, exemplificate cu un material muzical transcris după toate cerințele științei etnomuzicologice moderne, ar reflecta amplu fenomenul colindei și al colindatului la noi în Republică.

O contribuție semnificativă în cercetarea colindei și colindatului o are Andrei Tamazlăcaru. În nenumăratele expediții folclorice întreprinse de A. Tamazlăcaru colinda întotdeauna a reprezentat un domeniu aparte de investigare. În anul 1980, când încă erau interzise de către puterea sovietică, colindele și alte creații folclorice care nu corespundeau ideologiei comuniste, erau cercetate. Ansamblul Etnofolcloric *Tălăncuța*, condus de A. Tamazlăcaru și-a asumat responsabilitatea și a interpretat, într-un spectacol public, o colindă tradițională cu refrenul *Florile dalbe*.

Rezultat al investigațiilor sistematice sunt colecțiile de colinde ale lui A. Tamazlăcaru. Colecția *Aprindeți luminile* conține 87 de colinde, înregistrate atât de A. Tamazlăcaru (majoritatea), cât și de alți cercetători – G. Botezatu, A. Hâncu, S. Moraru, Iu. Filip, V. Chiperi ș.a., de asemenea, colinde preluate din colecția de colinde a lui G. Breazul. Colindele se remarcă printr-o mare diversitate a conținutului laic și religios, o bogăție de tipuri melodice, ce reprezintă diferite localități din Republica Moldova, satele românești din Bucovina și sudul Basarabiei (astăzi Ucraina), alte zone din spațiul folcloric românesc. Chiar dacă aceste exemple sunt transcrise cu o singură strofă muzical-poetică și destinate publicului larg, totuși ele pot servi ca material muzical pentru o cercetare comparată a colindei.

Cele mai importante studii, articole, colecții de folclor muzical, existente la etapa contemporană în domeniul etnomuzicologiei cu privire la colindă și colindat în spațiul etnofolcloric al Republicii Moldova, prezentate mai sus, cu toate că sunt realizate din diverse unghiuri de cercetare și propun analiza diferitor niveluri: structurale, funcționale, semantice, totuși un șir de aspecte referitoare la elementul muzical rămân neelucidate. Lipsește o cercetare pluridimensională a colindei, cu realizarea unei tipologii muzicale în baza unui material transcris sinoptic, o monografie ce ar reflecta toate elementele constitutive. Astfel, etnomuzicologii și alte categorii de cercetători au de cercetat și de elucidat încă multe laturi ale fenomenului colindatului în ceată bărbătească.

Referințe bibliografice

1. **Axionova, Lidia.** *Formele timpurii ale cântecelor populare moldovenești. Cântece de muncă, Cântece de calendar* // Cântecul popular moldovenesc, Chișinău: Editura de Stat a Moldovei, 1958. pp.6-15.
2. **Băieșu, Nicolae.** *Tradiții etno-folclorice ale sărbătorilor de iarnă*, Chișinău: Tipografia centrală, 2008.
3. **Brăiloiu, Constantin.** *Colinde și cântece de stea*, București: f/e, 1931.

4. **Breazul, George.** *Colinde*. Cartea satului, nr. 21, București, 1938.
5. **Breazul, George.** *Colinde*, București: Editura Fundației culturale române, 1993.
6. **Bunea, Diana.** *Tipologia melodică a colindei* // Pagini de muzicologie, Chișinău:f/e, 2002. p. 60-67.
7. **Bunea, Diana.** *Aspecte ale corelației giusto-silabicultui cu alte sisteme ritmice în melodia colindei* // Pagini de muzicologie, Chișinău: f/e, 2002. p. 70-75.
8. **Bunea, Diana.** *Rolul cezurii în arhitectonica colindei* // Pagini de muzicologie, Chișinău:f/e, 2002. p.76-79.
9. **Bunea, Diana.** *Despre corelația funcțional-semantice și structural-muzicale în contextul tratării colindei ca act de comunicare* // Anuar științific: Muzică, Teatru, Arte plastice. Învățământul artistic – dimensiuni culturale, Chișinău: Grafema Libris, 2005. p. 210-215.
10. *Cântece populare moldovenești*, alcătuitor **P. Stoianov**, red. **Gr. Botezatu** și **E. Junghietu**, Chișinău: Cartea Moldovenească, 1967.
11. **Ciaicovschi-Mereșanu, Gleb.** *Lerui ler*, Chișinău: Literatura Artistică, 1986.
12. **Ciaicovschi-Mereșanu, Gleb.** *Unele reflecții referitoare la geneza colindei la români și alte popoare* // Tradiții și inovații în muzica secolului al XX-lea, Chișinău: Goblin, 1997. pp.127-131.
13. **Colac, Tudor.** *Sub semnul Cinegeticii. Istorie, mitologie,*

folclor, Chișinău, Grafema libris, 2005.

14. **Colinde din Transnistria** (ediția II, cuvânt, studiu introductiv, texte și melodii culese și notate de Constantin A. Ionescu), Chișinău: Știința, 1994.

15. **Constantinescu, Olimpiu, O. Stoian I. I.** *Din datina Basarabiei*. Monitorul oficial și imprimeriile statului. Imprimeria Chișinău, 1936.

16. **Creația populară** (*Curs teoretic de folclor românesc din Basarabia, Transnistria și Bucovina*), Chișinău: Știința, 1991.

17. **Donțu, Nicolae.** *Talmaza, Ermoclia, Cioburciu. Tezaur folcloric*, ediție îngrijită de Vasile Grosu și Grigore Botezatu, Chișinău: 1999, 75 p.

18. **Gălușcă, Tatiana, Nicola Ioan R.** *Folclor român din Basarabia* (ediție îngrijită de Grigore Botezatu și Tudor Colac), Chișinău: Știința, 1999.

19. **Ghilaș, Victor.** *Muzica etnică: tradiție și valoare*, Chișinău: Grafema Libris, 2007.

20. **Folclorul obiceiurilor calendaristice** // *Arta muzicală din Republica Moldova. Istorie și modernitate*, Chișinău: Grafema Libris, 2009, pp121-148.

21. **Mocanu, Maria.** *Colinde din sudul Basarabiei*, Chișinău, 2006.

22. **Mocanu, Maria.** *Giurgiulești. Monografie etnofolclorică*, Chișinău: Cartier, 1999.

23. **Pe drumuțul dorului.** *Caiet de folclor*, alcătuitor și responsabil **Andrei Tamazlăcaru**, Chișinău, Șearec-com, 2001.

24. **Poezia populară a obiceiurilor calendaristice**, alcătuirea, articol introductiv și comentariile de N. M. Băieșu, Chișinău: Știința, 1975.

25. **Rusnac, Constantin.** *Cucușor cu pană sură*, Chișinău: Literatura artistică, 1988.

26. **Ștefănuță, Petre V.** *Datini și creații populare*, Text ales și stabilit, studiul introductiv, note și comentarii de Grigore Botezatu. Chișinău: Știința, 2008.

27. **Tamazlăcaru, Andrei.** *Aprindeți luminile*, Chișinău: Sirius, 2002.

28. **Vin' bădiță, vin' diseară.** *Caiet de folclor*. Cântece notate și îngrijite de **Andrei Tamazlăcaru**, Chișinău: Grafema Libris, 2006.

29. **Попович, Ю.** *Молдавские новогодние праздники*, Кишинёв, Картя Молдовеняскэ. 1974.

**THE MUSICAL ASPECTS OF
COLINDA ÎN CEATĂ BĂRBĂTEASCĂ IN TEXTS OF CONTEMPORARY
ETHNOMUSICOLOGISTS
FROM REPUBLIC OF MOLDOVA**

The author makes a review of the bibliographic contributions concerning the study of the musical aspect of Christmas carols (colinde) in the Republic of Moldova. It points out the degree to which the researchers were concerned with the musical aspects, it presents the diversity of problems of the topic under research, the methods that were used in this field. It analyses the most important studies, articles, collections of musical folklore regarding the Christmas carol and the practice of carol-singing (colindatul) in the ethno folkloric space of the Republic of Moldova. It emphasizes that the

studies analyzed the phenomenon from the following perspectives: the structural, the functional and the semantic ones. It asserts that there is no multidisciplinary research of the Christmas carol, neither one that would draw out a musical typology on the basis of a synoptic transcribed material, nor a monograph that would reflect all the constituent elements. This is why the ethnomusicologists and other researchers are to recover the less studied spaces from the repertory of carols interpreted by men, and to view critically the works of this domain.

OLINDATUL DE CEATĂ BĂRBĂTEASCĂ. PARTICULARITĂȚI MUZICALE

Dr. Victor GHILAȘ

În cadrul sărbătorilor de iarnă, colindatul rămâne, până în prezent, a fi unul dintre obiceiurile cele mai bogate și reprezentative prin creații muzicale și literare în arealul cultural al romanității estice. Repertoriul național legat de obiceiurile ciclului sărbătorilor de iarnă îmbină creații artistice de origine diferită în timp. Producțiile ce îl reprezintă au obârșia în vechea cultură geto-dacă, în credința idolatrică a popoarelor greco-romane, orientale, dar și în practicile creștine. În așa fel, elementele păgâne și creștine în cadrul obiceiurilor desfășurate în împrejurări fie festive, fie obișnuite, s-au îmbinat și s-au influențat reciproc. În structura sărbătorilor din perioada iernii fuzionează manifestările legate de sărbătorile Bisericii creștine, de Crăciun, An Nou și Bobotează, care au un bogat și variat repertoriu, incluzând *colinde, cântece de stea, urarea plugușorului, urarea cu sorcova, teatrul popular, teatrul cu păpuși, dansuri cu măști*.

Geneza, tematica, structura și valoarea artistică a colindei prezintă un interes deosebit pentru cercetare prin însuși faptul că fenomenul în cauză este o formă arhaică de manifestare a culturii orale pe cea mai mare parte a teritoriului de sud-est al Europei. De asemenea, se poate constata că pentru comunitățile umane cu un mod de trai asemănător formele de viață spirituală (inclusiv artistică), materializate în tradiții și obiceiuri legate de prilejuri diferite, se

manifestau în chip similar și pe plan funcțional. Colinda, în totalitatea ei, „cu origini și semnificații a căror geneză izvorăște din mentalitatea arhaică, ancestrală, relevă existența unor bunuri spirituale încă active valoric, sedimentate în memoria pasivă a colectivității care le-a favorizat apariția și le-a perpetuat în timp”¹.

Interesul pentru studiul producțiilor artistice ce țin de sărbătorile Anului Nou și cele de Crăciun au făcut (cu predilecție) obiectul cercetărilor etnografice, mitologice, filologice etc, și mai puține au fost abordările cu caracter muzicologic. De aceea, în continuare vom acorda prioritate evidențierii laturii muzicale a colindelor, care este o parte organică a acestora și se manifestă în asociere cu alte elemente ale artei: cuvântul, declamația, dansul, jocul cu măști ș.a. Studiate în evoluția lor istorică, colindele oferă un valoros și bogat material artistic, care contribuie la înțelegerea genezei muzicii din trecutul îndepărtat și a diferitelor sale faze de dezvoltare, precum și la cunoașterea istoriei sociale și culturale a poporului².

Unitatea conceptuală a obiceiului colindatului este asigurată de:

- desfășurarea etapizată a acestuia, în care se include repertoriul;
- manifestarea puternică a sincretismului și a conlucrării colective la actul creației;

- funcția pragmatică (de felicitare și urare, ceremonială, estetică);

- diversitatea în unitate a componentelor manifestărilor artistice;

- de răspândire geografică omogenă (cu unele excepții) a textelor și melodiilor;

- gradul diferit de conservare a producțiilor muzical-poetice pe arii de difuzare teritorială;

- conținutul tematic circumscris la un cadru ideatic și sentimental, delimitat de viața socială, de familie, de munca și acțiunea omului;

- participarea integrală a comunității la desfășurarea ceremonialului (ca oficianți sau ca oficiați) etc.

Colindatul, în cadrul datinilor sărbătorilor de iarnă, concentrează o mare bogăție de producții muzicale și literare. El începe în ajunul Crăciunului și durează până în ziua de Bobotează. Opiniile savanților privind etimologia termenului „colindă” diferă. Par să încline balanța părerile referitoare la proveniența lui latină³. Aici însă trebuie făcută o precizare și anume: dacă plauzibilitatea împrumutului termenului de referință are o anumită justificare, nu același lucru se poate afirma și despre obiceiul propriu-zis. Acesta

este unul autohton, de origine tracică, iar conform mențiunii lui B. Bartók „ (...) dans la *mélodie populaire roumaine en gros*, [existe – n.a.] *quatre catégories importantes: la première est celle des Colinde ou chants de Noël (...)*”⁴. Actualmente, termenul „colindă” și derivatele lui circulă în diferite variante fonetice, practic cu sens identic sau apropiat, pe o vastă arie geoculturală sud-est-europeană (la albanezi = „kolendre”, la bulgari = „koleda”, „kolada”, la croați = „koleda”, la greci = „καλάνδρι”, la români = „colindă”, „colind”, „corindă”, la sârbi = „koleda”, la sloveni = „koleda”, la ucrainieni = „koliada”). Nu același lucru se poate afirma despre terminologia obiceiului colindatului, practicat cu prilejul sărbătorilor de iarnă la alte popoare (inclusiv la cele de origine latină) care diferă substanțial (la francezi = „*chançon de Noël*”, la italieni = „*cantico di Natale*”, iar la germani = „*Weihnachtslieder*”).

Forma tradițională a colindatului presupune participarea întregii comunități: o parte în postură de colindători, altă parte în postură de colindați. În mare, modul de desfășurare a colindatului este identic pe întreg teritoriul situat în stânga Prutului. Protagonistii obiceiului sunt copiii, flăcăii, bărbații până la o anumită vârstă (mai rar, femeile), organizați în cete compacte și însoțiți uneori de mici formații instrumentale. Colindatul este precedat de etapa organizatorică, pregătitoare, care reclamă constituirea cetei, repartizarea funcțiilor,

învățarea repertoriului.

Se practică două feluri (moduri) de a colinda:

a) *colindatul propriu-zis* (al copiilor, al maturilor, cu mesaj augural de felicitare și urare);

b) *colindatul cu măști* în ipostase zoomorfe (având semnificație de invocare a divinităților vegetației și fertilității, întru asigurarea sănătății și bunăstării colectivității).

Copiii sunt primii care pornesc cu colindatul, lucru deloc întâmplător, întrucât în credința tradițională populară se consideră că anume copiii până la vârsta pubertății sunt înzestrați cu calități morale respective – puritate spirituală, ingenuitate, candoare etc. – clauză esențială, ce asigură, sub cele mai bune auspicii, eficiența urărilor și a felicitărilor. „*Sub aspectul structurii textelor poetice, colindele de copii*”, spre deosebire de cele de ceată, sunt urări directe de menire „*gospodarilor belșug de roade, de vite și de copii*, [colindătorii – n.n.] *solicitând în schimbul urării daruri (...)*”⁵.

Colindatul propriu-zis al adulților se desfășoară în ajunul sau preziua sărbătorii Nașterii Domnului, mai rar de Anul Nou, cel mai răspândit rămânând a fi, totuși, colindatul de Crăciun. Ceata, compusă din 3-4 până la 8-10 inși, precede la colindat, obiceiul preconizând câteva faze în orânduirea lui și anume:

- a) *mersul* (umblatul) din casă în casă;
- b) *cântatul* (interpretarea, colindatul) sub fereastră;
- c) *intrarea* în casă și *interpretarea* mai multor colinde;
- d) *răsplata* (recompensa) materială (cu colaci, covrigi, mere, nuci, băutură, bani) și morală (mulțumiri verbale).

Textele poetice ale colindelor poartă un caracter festiv și diferă, în funcție de vârsta și de statutul social al destinatarului. Prin conținutul lor se venerază munca omului, atașamentul lui față de natură, dragoste etc. Urarea propriu-zisă este dezvăluită abia în finalul colindatului. Factura individualizată a colindei pune în centrul ei „*omul cu izbânzile lui legate de crugul anului, astăzi evocând, încă la modul arhaic, viața agrară și pastorală, vânătoarea, pescuitul, dragostea dintre fată și fecior, mulțumirea celor tineri căsătoriți sau a celor mai vârstnici, a celor bătrâni*”⁶. Așadar, colindele consemnează subiecte diferite, începând cu valorificarea imaginativă a forței cuvântului și relevarea elementelor din viața comunității rurale și terminând cu manifestări sociale, relații interumane, activități economice ale oamenilor. Luând drept criteriu de clasificare conținutul poetic, colindele autohtone, în arealul cultural de răspândire basarabean, pot fi tipologizate, după cum urmează⁷:

I. Texte tradiționale

1. *Colinde interpretate de adulți:*

A. Colinde generale (cântate afară, la fereastră).

B. Colinde speciale (cântate, de regulă, în casă), se referă la:

a) *Familie*: Gospodari (soț, soție); Feciori (băieți mici, frați); Flăcău și fată mare; Căsătorie; Colinde-bocete.

b) *Profesii*: Vânători; Pescari; Păstori; Zidari; Vameși, Preoți.

c) *Domnitori*. *Curtea domnească*;

d) *Ostași, apărători ai Patriei*.

C. Biblice și apocrife. Cosmogonice.

D. Tangențiale cu morala creștină.

E. Formule de mulțumire pentru daruri.

2. *Colinde interpretate de copii:*

A. Colinde propriu-zise.

B. Colinde-glume, colinde-parodii.

II. Colinde [texte] moderne (sec. al XX-lea)

1. Despre Basarabia de până la 1940.

2. Despre cel de-al Doilea Război Mondial.
3. Despre perioada postbelică.

Trăsătura caracteristică generală ce unește colindele rezultă din calitatea epico-descriptivă a textului literar. Fiind narațiuni concise, colindele se deosebesc însă de cântecul epic nu doar prin dimensiunea construcției narative, ci și prin faptul că textul impune *happy-end*-ul ca regulă a genului⁸. Chiar dacă poartă amprenta unui cântec de felicitare într-un cadru festiv, gratularea actanților se face în modul indirect, în care configurația artistică a motivelor constă din abordarea sintetică a faptelor de vitejie a voinicului (vânătoarea, lupta, competiția cu fiarele sălbatice), a relațiilor sociale, relevând, astfel, solidaritatea, optimismul etc. Felicitarea expresă de către colindători a celor oficiați este adresată la încheierea ritualului.

Colindele cu subiect religios apar în timp, mult mai târziu, fiind inspirate, în bună parte, de textele scrierilor bisericești necanonice (apocriefe). În același timp, această categorie a cântecului ritualic religios „*ilustrează o etapă relativ nouă în îndelungata existență a genului. Forma subiectelor religioase din colindele noastre trebuie pusă în legătură cu istoria pătrunderii creștinismului*”⁹ în spațiul car-pato-dunărean. Raportat la conținutul literar, acest repertoriu poate fi considerat un veritabil florilegiu muzical-poetic de esență divină

privind viața proriei, a sfinților și impregnat, pe deasupra, cu elemente precreștine, rezultat din spiritul creator al poporului. Atât Dumnezeu sau Iisus, cât și alte personaje sacre (Maica Precista, Sf. Crăciun, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Nicolae, Sf. Vasile, Sf. Ilie, și chiar Sf. An Nou) sunt umanizate sau spiritualizate. Astfel, Dumnezeu apare cu înfățișare de cioban, deghizat în cerșetor, împreună cu Sfântul Petru, prânzind în anturajul sfinților. De asemenea, sunt descrise izgonirea din Rai a lui Adam, nașterea lui Mesia, botezul lui Iisus Hristos în apele râului Iordan, scene din viața paradisiacă, prin care se evidențiază problematica sorții finale a omului și a lumii etc.

Tematica colindelor cu subiect religios poate fi împărțită în câteva categorii:

- a) Colinde ce descriu Nașterea Mântuitorului;
- b) Colinde care îl înfățișează pe Dumnezeu și pe Sfinți deghizați în diverse ipostaze;
- c) Colinde destinate Nașterii și Botezului lui Iisus;
- d) Colinde care prezintă Nașterea și Patimile lui Hristos;
- e) Colinde care istorisesc pedeapsa păcatului omenesc;
- f) Colinde care expun concepția eschatologică și începutul noii vieți.

Indiferent de aspectul tematic, forma textului colindei este structurată în două sau trei părți:

- 1) *formula* (una sau câteva) *introdactivă*, care descrie timpul și locul desfășurării acțiunii;
- 2) *fabulația* – povestea alegorică ce conține intriga subiectului în mod concis;
- 3) *formula* (partea) *de încheiere* – epilogul care conține și adresarea urărilor sau felicitărilor de sănătate, belșug, prosperitate.

Practica colindatului cunoaște câteva moduri de interpretare a repertoriului:

- a) execuția vocală *monodică* în grup;
- b) execuția vocală *antifonică* de tip responsorial, care presupune divizarea actanților în două grupe, interpretând alternativ strofa (monostihul, distihul) și refrenul;
- c) execuția *mixtă*, rezultată din împletirea melodiei vocale cu cea instrumentală, cu manifestări eterofonice.

Particularități muzicale ale colindelor. Melodia colindelor este, în mod obișnuit, una silabică, având un caracter optimist, solemn, dinamic. Pe plan muzical se disting două stiluri muzicale de bază: *stilul vechi* și *stilul nou*.

La o analiză a melodiei colindelor se constată o impresionantă varietate a sistemelor sonore în cadrul cărora ele se desfășoară.

Materialul fonic este unul redus, făcând parte din felurite scări muzicale, preponderent diatonice, mai rar cromatice. Scările caracteristice melodiilor de colindă sunt cele tri-, tetra-, penta- sau hexacordice, cu o mai mare frecvență a construcțiilor de factură majoră față de cele de factură minoră.

În funcție de structura modală a melodiei, cadența finală se așează pe:

- 1) Melodii de caracter major cu:
 - a) cadența finală pe treapta 1;
 - b) cadența finală pe treptele 5, 4, 3 sau 2.
- 2) Melodii de caracter minor cu cadența finală pe treptele 1 sau 5.

Chiar dacă sunt mai puțin frecvente, structurile cromatice nu lipsesc în scările sonore ale colindelor. Pot fi consemnate melodii care conțin în factura lor secunda mărită între treptele 2 și 3 (modul cromatic 2) sau între treptele 3 și 4 (modul cromatic 1) ale unor construcții penta- sau hexacordice cu caracter minor.

Melodia colindelor de stil vechi începe adesea cu un salt de cvartă ori de cvintă, urmând mai apoi un traseu descendent sau cupolat. Materialul fonic se încadrează într-un ambitus restrâns de până la octavă, conferind astfel melodiei o nuanță de arhaism. Forma arhitectonică a colindei constă dintr-o construcție fixă, strofică, alcătuită

din unul, două, trei, mai rar din patru rânduri melodice, de cele mai multe ori cu refren, plasat diferit – la începutul, la mijlocul sau la sfârșitul melodiei.

Elementul cu valoare specifică pentru colindă este ritmica măsurată, proprie sistemului giusto-silabic. Fiind un ritm legat strâns de metrica și cadența textului poetic, el presupune în structura formulelor sale două valori de bază cu importanță egală – optimea și pătrimea, adică două unități de durată, scurtă și lungă (raport 1:2 sau 2:1). Formulele ritmice caracteristice melodiei de colindă constau din celule binare și ternare ale giusto-silabicului. Din combinarea și alternanța grupurilor ritmice primare rezultă ritmica bogată a categoriei în discuție. Construite în baza reluării motivului ritmic, colindele sunt izeritmice sau monoritmice (de mărime egală), întemeiate pe o dipodie sau pe un picior metric complex. Colindele eteroritmice, întemeiate pe un grup metric compus, sunt construite pe baza conjugării ingenioase a diferitelor motive.

Sub impactul muzicii religioase, a muzicii culte, a cântecului propriu-zis, colindele de stil nou au suferit importante schimbări în parametrii structurii sonore, ai pregnanței ritmice, ai textului literar etc. Nu întâmplător producțiile recente de acest fel pot să includă în alcătuirea lor scări heptacordice, ehuri din muzica bizantină, ritm *rubato* etc.

Pe plan muzical, deosebirea față de colindele de stil vechi se exprimă la nivelul mijloacelor de expresie. Astfel, valorile care alcătuiesc ritmul acestor melodii sunt lungite, determinând, de multe ori, un grad de mișcare mai rar sau târăgănat (tempoul *rubato*); se întâlnește frecvent ritmul silabico-melismatic, adică apar și silabe repartizate pe două sau mai multe durate. Alte elemente noi țin de reducerea dimensiunii refrenelor, impunerea, alături de sistemele sonore arhaice, a sistemelor modale, provenite din juxtapunerea de pentacorduri și tetracorduri în construcții conjunctive de tipul „*sinaphé*” sau „*diazeuxis*”. Apar unele melodii structurate în sisteme ritmice intermediare – derivate din giusto-silabic și contaminate cu *parlando-rubato* sau distributiv. Unele particularități ale melodiilor colindelor de stil nou se apropie de cele ale cântecului tradițional liric.

Repertoriul artistic al sărbătorilor de iarnă include și o altă categorie folclorică reprezentativă a cântecului religios de Crăciun – *cântecul de stea*. Organizat tradițional de copii, după modelul colindelor, în perioada de la Ziua Nașterii lui Iisus Hristos și până în ziua a doua de Bobotează, mici grupuri de 3-4 băieți poartă pe stradă o stea mare cu șase cornuri mari (unele și alte cornuri mai mici)¹⁰, cântând în versuri subiecte biblice, legate de Nașterea Mântuitorului și de morala religiei creștine. Cântecele de stea sunt creații de inspirație cultă sau semicultă, care au intrat în repertoriul

comunităților prin intermediul Bisericii. Analiza structurii lor vădește influența muzicii ecleziastice, deși pot fi întâlnite și creații cântate pe melodii cu substrat folcloric, inclusiv unele atașate prin spirit și intonație celor de colindă autentică. Din punct de vedere al imaginilor artistice etalate, al limbajului, al mijloacelor de expresie utilizate, *cântecele de stea* cedează în fața fondului muzical-poetic tradițional. Muzica și textul constituie un tot inseparabil și pot fi structurate în strofe de tip pătrat fără refren. Și metrica versului poate fi, în dese cazuri, diferită de cea specifică poeziei noastre populare, fapt ce individualizează *cântecul de stea* în contextul creației tradiționale. Varietatea melodică a producțiilor menționate se datorează, în bună parte, diferitelor surse de proveniență.

O scurtă sinteză asupra celor relatate admite următoarele observații:

Cântecul de stea este o creație muzical-poetică de origine cărturărească sau semicărturărească, al cărui mijloace de expresie sunt de natură melodică, ritmică și literară. Pe plan comparativ, se deosebește de colindă prin tematica sa, prin anumite particularități muzicale (cantabilitate, caracter festiv, sobru, material fonon mai evoluat ș.a.), prin modul de interpretare (desfășurare largă, cursivă, de regulă, fără acompaniament instrumental), prin lipsa refrenului și aria redusă de frecvență și răspândire.

Pe plan funcțional, *cântecul de stea* continuă să se producă cu destinație augurală, de felicitare, până în zilele noastre, în mediul tradițional din Republica Moldova, iar în ultimul timp și în cel non-tradițional, ca element de divertisment în reprezentările spectaculare.

Realizare complexă, integrată organic în cadrul sărbătorilor de iarnă, colinda constituie un cumul unitar de fapte spirituale, care reprezintă unul dintre cele mai importante straturi artistice de sorginte orală, create de popor. Elementul muzical, asociat sincretic acestor producții, conferă sărbătorilor de iarnă un farmec aparte. Luate în parte, dar și în ansamblul lor, colindele vădesc viabilitate în timp, care se manifestă prin menținerea acestora în sistemul autohton de comunicare artistică. În sensul evocat, repertoriul artistic tradițional pledează în favoarea includerii lui în șirul surselor de primă importanță, care facilitează incursiunea în istoria muzicii noastre vechi.

Făcând o succintă generalizare a aspectelor cuprinse în studiul de față, putem constata varietatea structurală și autenticitatea colindelor în cadrul folclorului obiceiurilor de iarnă. Cea mai însemnată parte a formelor de manifestare a muzicii colindelor tradiționale vădește, în esența ei, un pronunțat sincretism, relevând prin aceasta și un puternic arhaism și, totodată, „*forma relativ stabilă a*

textelor colindelor, datorată în bună măsură interpretării de grup [care – n.n.] pot furniza date privitoare la trecutul istoric și cultural al poporului nostru”¹¹. În același timp, analizele de mai sus vin să susțină ideea că universul genului muzical-literar în discuție – parte importantă a producțiilor artistice din perioada sărbătorilor de iarnă – era indisolubil legat de ocupațiile, modul de viață, mentalitatea arhaică a populației băștinașe, iar vechimea incontestabilă a acestuia denotă gradul de maturitate al culturii noastre tradiționale, care a generat o multitudine de valori spirituale.

Melosul specific al producțiilor muzicale ritual-ceremoniale se datorează geniului artistic al poporului care le-a îmbogățit, le-a perfecționat neîntrerupt pe parcursul timpului. Varietatea melodiilor ce alcătuiesc repertoriul de colindă profilează integritatea unuia dintre cele mai vechi straturi sonore din fondul muzical autohton.

Demersul întreprins asupra acestei manifestări artistice din perioada sărbătorilor de iarnă cu dată fixă nu și-a propus un alt obiectiv decât acela de a scoate în relief principalele elemente necesare înțelegerii fondului lor. Cercetările efectuate ne-au permis să relevăm consistența conținutului și a sensurilor acestuia, acțiunea gradată și integritatea desfășurării producțiilor muzicale, precum și mijloacele estetico-artistice investite în ele. Stadiul de conservare sau pe cale de dispariție, faza în care se află procesul de creație, văzut prin prisma

obiceiului colindatului, atestă rezultatul firesc, obiectiv al evoluției stratului ancestral de cultură tradițională în Republica Moldova.

Note bibliografice

¹ **Trifan, Ovidiu.** *Colindul în creația corală românească*. Iași: 2008, p. 6.

² **Comișel, Emilia.** *Folclor muzical*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1967, p. 182.

³ A se vedea: **Caraman, Petru.** *Colindatul la români, slavi și alte popoare*. Ediție îngrijită de S. Ciubotaru; prefață de Ov. Bârlea. București: Editura Minerva, 1983, p. 385-395; **Ceaicovschi-Mereșanu, Gleb.** *Lerui ler*. Chișinău: Literatura artistică, 1997, p.127-129; *Creația populară. Curs teoretic de folclor românesc din Basarabia, Transnistria și Bucovina*. Chișinău: Știința, 1991, p. 199; **Vrabie, Gheorghe.** *Poezia colindelor. Cap. II. În: Folclorul. Obiect-Principii-Metodă-Categorii*. București: Editura Academiei R.S.R., 1970, p. 194 ș.a.

⁴ **Bartók, Béla.** *La musique populaire des hongrois et des peuples voisins (Avec 127 mélodies pour la plupart inédites)*. Etudes sur l'Europe centre-orientale (dirigées par E. Lukinich), nr. 5., Budapest: 1937, p. 22.

⁵ Cf. **Eretescu, Constantin**. *Folclorul literar al românilor. O privire contemporană*. București: Compania, 2004, p. 31.

⁶ **Vrabie, Gheorghe**. *Op. cit.*, p. 194.

⁷ A se vedea: *Creația populară...*, p. 208-209.

⁸ **Eretescu, Constantin**. *Op.cit.*, p. 42.

⁹ *Ibidem*, 2004, p. 44.

¹⁰ **Burada, Teodor**. *Istoria teatrului în Moldova*. Ediție și studiu introductiv de I. C. Chițimia. Chișinău: Hyperion, 1991, p. 35.

¹¹ **Eretescu, Constantin**. *Op. cit.*, p. 41.

COLINDA ÎN CEATĂ BĂRBĂTEASCĂ (CAROLLING WITHIN MALE BAND) MUSICAL PECULIARITIES

This study aims to highlight some musical peculiarities of Colinda în ceată bărbătească (Colinda in male groups) – which represents the ancestral form of collective artistic creativity that is practiced during the winter holidays. As a mode of affirmation of the originality of spiritual life of our people, carols suffered over time different changes, continuously enriching the semantic level, style, composition. The important role that it had and still has to carol in a men's band (a colinda în ceată bărbătească) in people's life has determined its viability and kept it active in the repertoire of our communities. Highlighting the concept of this ancient ritual as a syncretic whole, the author brings to attention and analyzes the diversity and ingenuity of the rhythmic-melodic structures of the carols in male repertoire, of the formulas and sound construction

(less studied in profile literature) in some procedures of the creation of the musical message. The author underlines the fact that although colinda is short and has limited means of expression, it reveals the artistic refinement and reveals melodic specificity of these ceremonial practices expressed through music and text. The variety of songs that make up the repertoire of Colinda în ceată bărbătească (Colinda in male bands) highlights the integrity of the one of the oldest autochthon musical background, on the one hand, and it individualizes our artistic ancient heritage as a system of artistic oral communication, on the other hand, also it makes us closer to artistic intangible heritage of other peoples by the way of interpretation and environment, through the use of metric patterns, of expressive elements, sonorous systems, rhythmic organization etc.

HURDUGHIA ~ **CASA CETEI DE FLĂCĂI**

Eugen Bâzgu

** O primă
variantă a acestei
lucrări a fost
publicată
în Anuarul Muzeului
Etnografic
al Moldovei, Iași,
1, 2001, p.155-167.*

Studiile apărute până în prezent despre cetele de feciori se referă preponderent la arealul transilvănean, unde această instituție socială și-a păstrat funcțiile până mai târziu și a fost atestată în toată amploarea¹. Una dintre problemele puțin elucidate este cea a incintei în care se întruneau cetele de feciori pentru practicarea riturilor. De la început trebuie să precizăm că majoritatea cercetătorilor care au descris obiceiul în ipostaza funcționării lui plene au remarcat închirierea unei gazde în perimetrul satului pe perioada necesară pregătirilor pentru sărbători și în timpul acestora. Înaintăm ipoteza că aceasta este o practică mai tardivă și a fost precedată de existența unei case destinate doar necesităților instituționale a cetei de flăcăi. În spațiul de la est de Prut au supraviețuit într-o formă redusă măturii etnografice și folclorice despre vechea casă a cetelor de feciori, numită mai frecvent *hurdughie* și mai rar *hardughie*. Ne-am propus să reconstituim tradiția acestei incinte în care, pe vremuri, flăcăii se întruneau pentru a organiza și a desfășura colindatul pe măsura funcțiilor ce-i reveneau în comunitate.

Investigarea unei construcții demult dispărute din uzul comunitar solicită o altă abordare, mult diferită ca metodă de cercetare de cea devenită tradițională în studierea arhitecturii populare, când exegeza este axată pe analiza monumentelor propriu-zise. Ținem să proiectăm imaginea culturală a acestei case prin focalizarea tuturor

datelor de care dispunem, pentru a releva rosturile ei atât în cadrul cetei de flăcăi, cât și în viața satului tradițional.

Afirmația sociologului Traian Herseni, precum că la conservarea fenomenului cetei de feciori în Transilvania au contribuit condițiile istorice², rămâne valabilă și pentru spațiul basarabean, încorporat în anul 1812 în Imperiul Rus. Se adaugă factorul de teritoriu marginal al ariei culturale românești, conservator prin esență de reminiscențe arhaice³. Mărturiile dispartate despre ceata de feciori din Basarabia, atestate în documentele cercetării, vin să completeze aspecte importante, ieșite din uz în Transilvania mai devreme.

Desigur, asociațiile juvenile din Transilvania, grație apropierii lor de inima Europei, au suscitât în permanență interesul autorităților imperiale austriece, dar și al călătorilor străini, încă din secolele XVII-XVIII, în timp ce tradițiile similare basarabene au fost descrise la începutul secolului al XX-lea, în contextul obiceiurilor de Crăciun și Anul Nou. Din acest punct de vedere, crește importanța datelor ce se conțin în lucrările semnate de către Petre Ștefănuță⁴, Gheorghe Pavelescu⁵, Ion Apostol⁶ și în materialele Arhivei de Folclor a Academiei Române din Cluj-Napoca, toate din perioada interbelică⁷. Ele ne-au servit drept sprijin real în cercetare, căci au documentat ceata de feciori sub mai multe aspecte: componență socială, structură, perioada întrunirii, modalități de existență, coraportul între diferite

cete, între acestea și comunitate. Susținându-le cu investigațiile de teren, întreprinse de noi în 1986-2010 în Republica Moldova, Nordul Bucovinei și Sudul Basarabiei, vom putea să acoperim întrucâtva parametrii temporali, geografici, sociali și organizatorici ai cetelor de feciori din Basarabia și, implicit, ai localului lor *hurdughia*.

Ca și în întreg arealul românesc, în spațiul cercetat, *ceata de flăcăi*⁸, sau cum se mai numește pe alocuri *tovărășii*⁹, *companii*¹⁰, *bandă*¹¹ sau *cămărășie*¹², își desfășura activitatea principală, de obicei, între Crăciun, Anul Nou și Bobotează¹³, iar unele își mențineau activitatea pe întreg anul, limitând-o la organizarea horelor sau jocurilor¹⁴, *încurarea cailor* la Sfântul Toader și alte sărbători de primăvară, la nunți, Sfântul Andrei¹⁵ și, contribuind, în acest mod, la soluționarea diverselor probleme și la întreținerea disciplinei în rândurile tineretului masculin.

Mărimea cetei de feciori, cât și numărul cetelor într-un sat, depindeau de mai mulți factori, raporturile cărora corelau tradiția cu necesitățile comunității sătești. Cea mai veche formulă este existența unei singure cete pentru întreg satul¹⁶. Odată cu creșterea suprafeței localităților rurale devenea tot mai anevoioasă antrenarea întregii comunități în obiceiurile de iarnă de către grupul limitat de tineri. Pentru a nu extinde numărul, uneori de ordin magic (7, 9, 12), al flăcăilor, s-a mers pe filiera menținerii numărului limitat

de membri în ceată și s-a împărțit treptat satul în două, trei, patru sau mai multe părți, păstrându-se, în acest fel, premisele întrecerii, concurenței atât de frecvent utilizat de celibatari, pentru a-și perfecta și demonstra pregătirea fizică. În unele localități, marcate de un evident conservatorism, pe lângă cele câteva cete cu drepturi egale și bine delimitate teritorial, mai exista una principală¹⁷, numită *ceata mare*, *ceata moșului* sau *vălăretul*. În ea intrau cei mai de seamă flăcăi, aflați în pragul căsătoriei¹⁸. Prerogativele acestei cete erau ca la Anul Nou (Sfântul Vasile) să umble cu *Plugul mare*, tras de boi adevărați¹⁹, sau, în alte părți, cu *Cârceia*²⁰. Tot ei îi revenea remedierea conflictelor apărute între celelalte cete. Delimitarea atribuțiilor între cete era foarte clară și se respecta în fiecare an. Cetele obișnuite aveau datoria de a colinda fiecare casă în partea ce le-a revenit, fără să ocolească vreo gospodărie, ca să nu-i ofenseze pe consăteni, dar n-aveau dreptul să treacă pe teritoriul altor cete, intențiile terminându-se adesea cu ciocniri violente până la omucideri²¹. Numai *ceata mare* putea colinda în toată comunitatea pe la casele cu fete de măritat, uneori preîntâmpinându-i pe ceilalți să nu treacă pe la aceleași familii²². În sudul Basarabiei, marcat și el de reminiscențe arhaice, cele două cete primare erau conduse de *Ceata Moșului*, căreia îi reveneau aceleași funcții²³. Numai la semnul acestui personaj pitoresc – Moșul, care purta mască din blană de iepure pe față, tălânci la brâu,

toiag din papură, cetele aveau voie să încalce hotarul de demarcare al ariei lor de activitate, pentru a trece în teritoriul celorlalți și, tot sub supravegherea lui, pe acest hotar se juca hora în zorii zilei de Crăciun, imediat după încheierea colindatului²⁴.

Conform aprecierii lui Traian Herseni, cetele de feciori constituie rămășița unor rituri de inițiere masculină și a unor *cluburi de celibatari*, fenomen constatat și studiat la mai multe popoare europene, fenomen cu „o răspândire universală, fiind mijlocul prin care, în anumite faze ale dezvoltării istorice, clasele adulților instruiesc noile generații, înainte de a le socializa”²⁵. Deci, Moșul din *Ceata Moșului* putea fi la originea ritului bătrânul îndrumător, cel care pregătea ceata bărbaților tineri. Tot așa cum vâtaful, conducătorul cetei de feciori, ar putea reprezenta o altă etapă de evoluție a lui. Un argument, în acest sens, oferă și deja amintitul studiu al lui Traian Herseni, care referindu-se la importanța inițierii în culturile arhaice și tradiționale, subliniază că instituția tinerilor bărbați „este înlocuită în fazele de dezvoltare a societății, prin alte forme de educație colectivă: uniunile de tineri, așa-numitele case ale bărbaților sau *cluburile de celibatari* și altele”²⁶.

Elementul definitoriu al tradiției basarabene constă în arendarea de către flăcăi a unei case speciale²⁷, numită *hurdughie*²⁸ sau *hardughie*²⁹, pentru a se întruni nestingheriți de alții și a rezolva

mai multe probleme organizatorice legate de sărbătorile de iarnă. Izvoarele scrise și investigațiile de teren precizează în mod diferit perioada întrunirii flăcăilor la *hurdughie*: „odată cu venirea postului”, cu vreo două săptămâni înainte de sărbătoare³⁰, timp de șapte zile³¹, cât țin sărbătorile Crăciunului și Anului Nou, cu 2-3 zile înainte de Crăciun, îndată după Crăciun, diferențierile marcând schimbările evolutive care au condus la limitarea temporală a funcționării uniunii de flăcăi. Aici trebuie să precizăm că în secolele precedente acest grup al flăcăilor își păstra funcțiile sociale pe tot parcursul anului.

La *hurdughie* se adunau, în rând cu flăcăii mai mari, și cei începători, pentru a învăța textele colindelor și ale *plugușoarelor*, *urăturilor*, celorlalte rituri din cadrul obiceiurilor de iarnă, a pregăti recuzita obligatorie: *bățul* (*dârjaua*), pentru colacii ce aveau să-i primească în dar, bețele cioplite pentru ceilalți membri, *plugul*, *cârceia*, *buhaiul*, *biciurile*, *pocnitorile*, *măștile* și vestimentația necesară pentru *Irozi*, *Arnăuți*, *Capră*, *Brezaie*, *Urs*, *Malancă*, *Ceața lui Bujor*, *Turcă* etc.

Aici, când se adunau toți flăcăii satului, avea loc împărțirea teritorială și formarea cetelor³². După care, fiecare cămăraș (*calfă*, *vătaf*, *voinic* sau *arangi*) răscumpăra pe bani de la cel al comunității partea de sat, unde avea să umble ceata sa³³, ori își asuma alte responsabilități privind teritoriul solicitat. Din timp se reglementau

drepturile și datoriile fiecărei cete, se specificau funcțiile fiecărui membru al ei³⁴.

După o vreme îndelungată de interdicții legate de respectarea postului, colindatul și uratul flăcăilor pe la fetele de măritat, în această perioadă favorabilă căsătoriilor, oferea relațiilor dintre tinerii bărbați un câmp mai larg de acțiuni rituale prin care să-și manifeste sentimentele și intențiile, dar care nu încălcau codul etic tradițional. De exemplu, dacă fata dăruia unui flăcău din ceată un colac împodobit cu busuioc și lână roșie, similar cu cel al miresei din cadrul nunții, era semn al acordului ei de căsătorie³⁵. În satele unde acest simbol nu funcționa, dacă fata dăruia colac obișnuit flăcăului, acesta era dator s-o scoată la *jocul de Crăciun* la primul dans, ori s-o joace cele două zile de Crăciun³⁶. Dacă fata era jucată cumva în aceste zile și nu dăduse flăcăului respectiv colac la Crăciun, îl înmâna la Anul Nou. În zona de sud fata prindea de căciulă sau în pieptul flăcăului drag o batistă împăturită, aceasta fiind un alt simbol nupțial.

Desigur, interesele flăcăilor adeseori nu coincideau cu împărțirea teritorială, de unde incidentele și conflictele inevitabile. Până la începerea sărbătorilor, la *hurdughie* se încerca aplanarea și remedierea confruntărilor. Dar, de obicei, cetele respectau înțelegerile, fiindcă până la urmă, după ce terminau de colindat sau de urat, se

întorceau cu cele câștigate tot la *hurdughie*³⁷. „După miezul nopții se adună toate cetele la *hurdughie*. Aici *cămărașul* mare strânge paralele de la toți, aduce vreo trei-patru vedre de vin, toți cetașii mâncând colaci, slănină și bând vin. Muzica le cântă și ei joacă”³⁸. La mesele organizate de către flăcăi erau invitate, în unele sate, și fetele³⁹, probabil ca o influență mai tardivă survenită în obicei. „Ei grămădeau acolo făină, sală (slănină – n.n., E. B.), cârnaț, horilcă, lemne pentru foc sau garduri de la curțile oamenilor. Fetele făceau pe gospodinele, iar flăcăii se îngrijeau de horilcă și bragă proaspătă din făină de *mălai* (mei) pentru *închinat*. Astfel de mese se organizau de la Anul Nou până la Sfântul Ion”⁴⁰.

Cât timp flăcăii umblau prin sat, la casa lor se făceau preparativele necesare pentru ospăț, se adunau rezerve și, în mod special, „*la Palanca, îmblă un flăcău din ceată*” cu un clopot și cere „slănină și lei pentru *hurdughie*. După ce au umblat pe la toate casele, cetele se întrunesc la *hurdughie*, adună banii pe care i-au câștigat și dau o parte preotului. Slănina și colacii pe care-i câștigă îi aduc la *hurdughie*, unde-i împart între ei. În structura cetei erau prevăzuți câțiva flăcăi pentru întreținerea casei lor. *Cămărașii* își aleg un *cămăraș mare*, care stă toată noaptea la *hurdughie*. Dimineața „primește socoteala de la cămărași”. *Cămărașul mare* își alege cu sători și cu flăcăii lui șase case de gospodari unde-s fețele frumoase. Acestea sunt anunțate

din timp, ca să se pregătească și să-i primească cu masă. Ele invită și vecinii. Este o deosebită onoare pentru gospodăria unde a fost aleasă fata”⁴¹.

Câștigul obținut de flăcăi era folosit în mod diferit: „*Colacii bălăi* îi opreau pentru ei „*de-i frângeau și-i mâncau*”. Pe ceilalți îi vindeau chiar în noaptea aceea la „*oameni mai săraci...*”. Banii adunați din vânzarea colacilor îi dădeau starostelui bisericii ca să cumpere steag, ceară, icoană și alte obiecte necesare bisericii. Uneori se adunau și peste 300 perechi de colaci, adică 600 timp de o seară. La cumpărarea lor se făcea târg, căci veneau mulți oameni dornici de a-i obține”⁴².

Recurgerea la operațiile vânzare-cumpărare a colacilor pare să fie de dată mult mai târzie. Consumarea lor, fie și pe o perioadă mai îndelungată ce ar fi depășit sărbătorile de Crăciun, fie împreună cu fetele și părinții lor, ar fi fost abuzivă și atunci se găseau modalități de a-i valorifica, iar cu banii obținuți angajau muzicanți pentru a doua zi sau pentru cele trei zile de joc (horă) de la Crăciun și Anul Nou sau, dacă le rămâneau, și pentru alte zile din cursul anului”⁴³.

De fapt *hurdughia* din spațiul cercetat îndeplinește aceeași funcție ca și *gazda* cetei de feciori din Transilvania, cu deosebirea esențială că la est de Prut, conform rezultatelor cercetărilor de teren, era închiriată o casă specială, de regulă cea mai mare, mai

încăpătoare din sat sau chiar din afara satului, adesea nelocuită de către nimeni sau părăsită de stăpâni pe perioada arendei, și nu casa părinților vătavului, conducătorul cetei de feciori, cum se obișnuia în Transilvania⁴⁴.

Importanța posedării unui spațiu specializat ce aparține în exclusivitate flăcăilor (celibatarilor) a fost remarcată de același Traian Herseni: „*ceata fără gazdă ar fi devenit o asociație de tip împrăștiat, fără sediu, fără gospodărie comună, și-ar fi pierdut caracterul de comunitate, ar fi devenit altceva*”⁴⁵. Lucru ce s-a și întâmplat, de altfel, mai târziu, după colectivizarea forțată din anii 1947-1949, când cetele de feciori din Basarabia au fost lipsite de posibilitatea de a arenda vreo casă contra plată în acest scop, iar puțin mai târziu a fost interzis și colindatul flăcăilor. Mecanismele de completare anuală a cetei cu noi membri a constituit o problemă majoră a perpetuării obiceiului. În anii respectivi băieții, elevi în clasele superioare, urmau să completeze rândurile cetei și să însușească treptat valorile ei. Dar prin intervenția conducerii locale și a corpului didactic a început interzicerea obiceiului și s-a destructuralizat și descentralizat sistemul tradițional de organizare socială a bărbaților celibatari, care au încetat treptat a practica riturile de iarnă, lăsându-le pe-seama copiilor. Copiii au participat întotdeauna la promovarea acestor obiceiuri, asumându-și partea ce

le revenea, de a însuși treptat acest domeniu. Însă după interdicția participării celor tineri la colindat, a fost exclusă o verigă importantă în aceste mecanisme sociale.

La prima vedere s-ar părea că mai mult decât prin denumirea *hurdughie* (*hardughie*) casa cetei de feciori din spațiul cercetat nu se deosebește cu nimic de cele din Transilvania. Așa și este. Dar, anume această noțiune deocamdată neprecizată suficient nici ca origine, nici ca semnificație, dar de mare extindere uzuală, la o cercetare adecvată ar putea elucida aspecte importante din tradiția casei celibatarilor și a cetei feciorilor.

Precizările foarte lapidare asupra cetei de feciori și a casei lor de întrunire, țin de o etapă foarte tardivă a evoluției lor, când drept local pentru convocare servea deja o casă din perimetrul satului. Să trecem în revistă caracteristicile *hurdughiei*, începând cu cele de ultimă etapă, dinainte de dispariție (perioada postbelică). Deci, flăcăii se adunau în: 1) *oricare casă din sat* – pusă la dispoziție fie de un consătean, fie de părinții conducătorului lor sau părinții altui tânăr din ceată, aici accesibilitatea localului, fără alte determinative contextuale, apărând în prim plan; 2) *o casă specială*, închirierea căreia presupune niște relații deosebite între flăcăi și stăpânii ei, ea nefiind una obișnuită, ci una care să corespundă unor cerințe parțial practice, parțial magice, inexplicabil păstrate în fondul tradiției, dar

respectate ca un dat al ei. Desigur, la primele se circumscriu posibilitățile localului de a sprijini tinerii în realizarea obiceiului, adică: să fie spațioasă, să-i cuprindă pe toți doritorii de a intra în ceată, să le asigure libertatea de a-și face datoria nestingheriți de alții și să aibă o curte mare, unde să întrunească jocul.

Denumirea de *hurdughie* apare ca o reminiscență deja în prima jumătate a secolului al XX-lea, pentru ca, din a doua lui jumătate, odată cu destrămarea cetelor și destructurarea culturii tradiționale, să nu mai fie utilizată în acest sens⁴⁶. O anchetă de teren, desfășurată de noi în scopul evidențierii fenomenului *hurdughiei*, a demonstrat perpetuarea acestui termen și cu alte semnificații. Sensul lui cel mai răspândit este de casă foarte mare, cea mai mare, extrem de mare sau în coloritul expresiv al locului: „pre mare, di bati vântul printr-însa, ori prea tare mare” (*Căpriansa, Strășeni*)⁴⁷ au „o casă tari mari”, încât „*hurdughia* di casî sî vedi din tot satul” (*Pârlița, Ungheni*)⁴⁸, căci este „cei mai mare din sat”, „casă cât lumea di mare” (*Camicea, Orhei*)⁴⁹, „si poți întoarci șarabanul în ea”; „o făcut o casă ca o *hurdughie*, adică mare și deșirată de nu-i mai vezi capătul” (*Florișoia Veche, Ungheni*)⁵⁰. Reactualizat în situații ce implică momentul comparativist, cuvântul *hurdughie* vine să specifice un criteriu distinctiv al acestor edificii – imensitatea lor în comparație cu casele obișnuite pentru locuit.

Adesea se spune *hurdughie* numai încăperilor enorme, unei camere sau unei odăi (cu sens de spațiu de locuit în câmp, la fățare, la ogor) (*Horodiște, Pârjolteni-Călărași, Micleușeni-Nisporeni*), definită prin organizarea monocelulară a spațiului. Amplificarea semnului principal, procedeu frecvent în cultura populară, apare și în expresia: „are o *hurdughie mare*”.

Întră în conotațiile *hurdughiei* și alte construcții din perimetrul gospodăriei tradiționale: studola, saraiul, poiata, ea rămânând un măsurător al proporțiilor ieșite din comun. Și prin aceasta se specifică încălcarea măsurii respectate de toți, ieșirea din sistemul ordonat al comunității. De aici, în mod indirect putem trage concluzia că *hurdughia* – casa cetei de flăcăi de la est de Prut – se distinge prin proporții foarte mari față de o locuință obișnuită.

Era atât de mare, încât putea să găzduiască toți feciorii comunității în perioada de inițiere, să le fie adăpost, dar și spațiu de instruire și inițiere rituală. După datele conservate de alte culturi la nivel arhaic, casa cetei de feciori era o încăpere monocelulară, detaliu argumentat în cazul nostru prin utilizarea noțiunii *hurdughiei* și pentru a desemna o singură cameră sau odaie. „*Mai zic așa... la sarai, la cramă în jii. Saraiul, crama nu au tinzi*”, *cum are casa, „intri într-ânsele direct de afară... uneori n-au nici fereastră. Așa (au) un polog în loc de ușă*” (*s. Pârjolteni, Călărași*)⁵¹.

În sistemul taxonomiilor populare *hurdughia* apare marginală sub toate aspectele. Casă pentru ceată, totuși ea „nu-i casă bună”, adică nu-i bună pentru traiul de toate zilele, în ea aflându-se doar periodic o anumită categorie de oameni – neofiții – în scopuri concrete, rituale, necotidiene. Drept sistem de referință rămâne casa – model a sacralității și epicentru al spațiului culturalizat. Ori ușile, ori ferestrele nu-s la locul lor, ori nu-i proporțională sau amplasată reușit în mediul cultural. E atât de departe de cerințele traiului „di parcî o să țină hulubi într-însa”, „parcă-i o moară de vânt” (s. Căpriana, Strășeni), sau „o casî mare a unui om, nu împlî nimi acolo” (s. Slobozia-Horodiște, Rezina), casa „de obicei nefăcută”, adică neterminată (s. Cair, Cetatea Albă), ori este o colibă fără uși, fără ferestre (s. Căpriana, Strășeni). Beneficiau de *hurdughie* cei care erau nevoiți să trăiască provizoriu departe de sat, ciobanii, paznicii și îngrijitorii de cai.

La semnul grandoarei exagerate, al casei ne-casă (căci în ea nu se trăiește ca în locuință), deci al *hurdughiei*, se articulează un șir de alte semne, care o reprezintă în ansamblu drept netipică, nesistemică, necotidiană. O marginalizează geografic și cultural, pentru a-i permite de fapt, o reactualizare, o regenerare de la această poziție limitrofă dintre sacru (sat – spațiul de locuire) și profan (restul lumii, de unde se intervine, atenuându-se echilibrul vieții comunității). Prin

transmiterea mesajelor de bine și fericire la sărbătorile de iarnă, ca să ne referim doar la acest segment din ciclul anului, care a conservat cel mai bine întreținerea ceteei de flăcăi, se media, de fapt, așa cum e binecunoscut, criza de moarte-renaștere a Soarelui, iar odată cu el și a Timpului.

Cea de-a doua semnificație a cuvântului *hurdughie* are un areal mai extins, dar înregistrează o mai mică frecvență decât prima, apărând uneori alături de aceasta: „ce *hurdughie* o făcut, neatrăgătoare de lume, urâtă și mare” (s. Căpriana, Strășeni) sau „o căsoaie (casă foarte mare n.n., E. B.) veche, care era pe vremuri cei mai răsăchită și mai prăpădită” (Chișinău)⁵². Dar cu încetul stabilește prin polarizare un contract evident: „șei mai ră casă, șei (mai) cârligată casă sau cocioabă” (Suruceni, Ialoveni)⁵³, motiv pentru detestarea ei: „o luam în răs” (Bădicu Moldovenesc, Cahul)⁵⁴. Ea este marcată și sub raport existențial: „casă răsăchită, părăsită” (Peciște, Rezina), „casă veche, stricată ori părăsită” (Boldurești, Nisporeni)⁵⁵, „ceva ce a pustiu aduce” (Căpriana, Strășeni), „casă sărăcăcioasă, pustie”, de la locuirea periodică casei celibatarilor, și nu permanent sau, poate, de la părăsirea acestui spațiu după desființarea acestui tip de inițiere, dar și de la dănuirea acestor construcții încă multă vreme grație durabilității lor. Nuanța marginalizatorie ce străbate din aceste aprecieri, are drept sistem de referință alte valori, vine din

altă perspectivă, de ad-strat, când comunitatea utiliza alte forme de socializare a tinerilor mai înrădăcinate în viața ei, mai adaptate noilor relații social-economice.

Situarea acestor case departe de așezările omenești, în condiții naturale specifice, propice scopurilor ce le urmărea comunitatea, de inițiere și izolare a neofiților-celibatari, a dat naștere toponimelor: *Hurdughii* (s. Cazangic, Leova)⁵⁶, un loc situat la poalele pădurii, sub *lutniță* (loc de unde se ia lut (argilă) pentru construcții), *Hurdughii* (s. Gura Galbenă, Cimișlia)⁵⁷, *Hurdughie*, râpă adâncă, departe de sat (s. *Boroganii Vechi, Cahul*⁵⁸; s. *Horăști, Ialoveni*)⁵⁹, cu același sens, dar hotărnicind un loc ascuns în pădure (s. *Bujor, Hâncești*)⁶⁰ sau ferit de lume (s. *Orac, Leova*)⁶¹. *Hurdughia* este benefică doar pentru celibatari și cei care-i instruiesc pe neofiți. Celorlalți li se interzicea accesul aici, ceea ce a generat în mod reglementat „casă blestemată” (s. *Marianovca, s. Ermoclia, Ștefan Vodă*)⁶².

Inițierea neofiților este o perioadă liminală în existența lor, timp în care, după aprecierea antropologilor, ei nu aveau statut semiotic, ci o stare egală cu non-ființa⁶³. Doar după inițiere își recăpătau un alt statut. Renașterea, reînvierea din moartea culturală, s-au conservat în descântece și practici magice, cu numele de *hurdughie*. E bine cunoscută practica trecerii unui copil bolnav printr-o gaură, – aceasta fiind reprezentată de gura cuptorului, un cerc din lemn, copac înge-

mănat, – invocându-se cu ajutorul descântecului însănătoșirea lui⁶⁴. La *Hurdughie* (loc îndepărtat de localități și ascuns de ochii lumii), copilul foarte bolnav, pentru salvarea căruia s-au încercat mai multe metode de lecuire, era transmis gol-goluț de către maică-sa printr-o gaură făcută în mod natural de ploaie sau de oameni la scoaterea lutului ori de animale, așa ca să străbată pământul între două maluri, două râpe, altei femei, în timp ce se rostea descântecul (*Cazangic, Leova*). Aceasta îl primea și-l transmitea mamei pe deasupra, operațiunea repetându-se de trei ori. Femeia străină „*înflia*” astfel copilul, îi schimba numele, „*să-l uite boala*”. Copilul îi spunea și ei „*mamă*” (*Bădicul Moldovenesc, Cahul*). În cazul în care copilul era foarte bolnav, treceau prin gaură doar cămășuica lui cu care-l îmbrăcau imediat după descântec (*Cazangic, Leova*).

Între această trecere a copilului bolnav prin gaură la *Hurdughie*, practica rituală de *vindere* a lui prin fereastră și vechile rituri de inițiere a neofiților există mai multe afinități: nuditatea obligatorie a neofitului, înghițirea simbolică și renașterea lui la ieșirea prin alt orificiu, opus celui de înghițire-intrare; schimbarea obligatorie a numelui după inițiere, neofiții primind un nume adevărat. Se pare că acest rit avea un puternic răsunet în societatea tradițională, de vreme ce partea lui mai spectaculoasă, nuditatea rituală, înghițirea-renășterea, înscenată ca trecerea copilului prin gaura dintre două râpe, era

utilizată de babele fermecătoare. Iată de ce pe alocuri aceste două practici s-au contaminat și femeile spun *hurdughie* și practiciile de vindere a copilului prin fereastră (s. *Bădicul Moldovenesc, Cahul*). Semnificativ este și faptul atestat în satul Boroganii Vechi, Cantemir, că numai băieții erau supuși acestei practici, respectându-se, astfel, interdicția celor de gen opus de a încălca teritoriul vechii case de feciori. De altfel, această omogenitate masculină era respectată și la *hurdughii* și în plin sec. al XX-lea. În multe sate se adunau acolo doar flăcăii⁶⁵, iar în satul Cartal, Reni (Sudul Basarabiei) fetele nu erau primite nici la jocul din dimineața Crăciunului, unde dansau doar cetele de flăcăi și Ceata Moșului. Numai după terminarea jocului, ei aveau voie să se despartă pentru a se odihni.

În sistemul culturii tradiționale, *hurdughia* – casa cetei de flăcăi, este un simbol, tot așa cum simboluri sunt toate edificiile ridicate de oameni pentru a semnifica mai multe decât semnifică ele sub aspectul funcționării practice. Ca orișice simbol, *hurdughia* este investită cu un medium semiotic, ce-i asigură circulația pe verticală în diferite straturi culturale, de unde reiese decodarea sa parțială și niciodată totală⁶⁶.

Ea poate să se realizeze absolut periferic pe o linie sintagmatică, așa cum poate fi întâlnit în expresiile: „o chical într-o hardughie cu căruța” (*Horești, Ialoveni*), adică într-o groapă, într-o râpă; „m-o

hardughiet (în sens de hurducat – n. n., E. B.), m-o dat prin *hurdughii* cu motocicletă” (s. *Cenac, Cimișlia*). Prin această apropiere mai mult fonetică (rămâne de văzut, dacă nu și semantică), cuvintele *a hurduca* și *hurdughie* sunt în raport de sinonimie.

În alte localități termenul *hurdughie* este utilizat cu sens de dezordine: „Ce-i cu *hurdughia* asta?” (*Peciște, Rezina*) sau „locul unde s-o adunat multă lume” și unde domnește haosul (s. *Răciula, Călărași*)⁶⁷, „ceva mare, impunător și gălăgios” (s. *Ișnovăț, Criuleni*)⁶⁸. *Hurdughie* se mai numeau și cele trei zile cât se făcea joc la Crăciun și Anul Nou la casa arendată, numită și ea *hurdughie* și chiar jocul purta acest nume (s. *Dubăsarii Vechi, Criuleni*)⁶⁹. Extinderea noțiunii în tendința de a acoperi cât mai multe elemente ale fenomenului: casă, loc, joc, zile, este încă un argument al vechimii acestui cuvânt în lexicul tradițional. De la numărul mare de flăcăi, de la gălăgia provenită din activitățile lor de instruire și gospodărire, amplificată uneori de participarea întregii comunități, în faza de dispariție, la evenimentele-cheie ale vieții cetei, a rămas semnificația de adunătură mare, zgomotoasă.

Din cele expuse până aici, rezumăm câteva constante ale *hurdughiei* – casa de întrunire a flăcăilor-celibatarilor: *casă enorm de mare, monocelulară, asistemică, predestinată exclusiv feciorilor pentru înfăptuirea anumitor rituri*. Toate acestea sunt și caracteris-

ticile esențiale ale unei *case de celibatari – casă a bărbaților* unde neofiii treceau riturile de inițiere. Dacă socotim că riturile de inițiere și casele junilor (casele de celibatari) nu au rămas nicăieri la formele lor inițiale, ci s-au schimbat, au evoluat și s-au adaptat la noile împrejurări sociale, prelungindu-și astfel existența până în zilele noastre, în multe țări civilizate, nu numai la sat, dar și la oraș, trebuie să acceptăm că aceleași procese au avut loc și în spațiul de la est de Prut. Cetele de feciori au fost până de curând organizatori de inițiere a junilor și fetelor în joc, obiceiuri, cântece, reguli, norme de viață, o școală de datini și bunăcuviință țărănească⁷⁰.

Conservarea termenului *hurdughie* în spațiul românesc cercetat este neunitară. N-am reușit să-l atestăm în Maramureșul din dreapta Tisei, nordul Bucovinei, nordul Moldovei și sudul Basarabiei. Dar e frecvent utilizat începând cu marginea de jos a Câmpiei Sorociei, spre centrul Basarabiei, până la sud, delimitându-se convențional câteva arii semantice. Pentru centrul Republicii Moldova noțiunea *hurdughie* desemnează o încăpere mare, greu de încălzit, un sărai, o căsuță tip colibă la ciobani, crama de la vie – deci, ceva ce se menține în parametrii spațiului monocelular. Tot pentru centru și partea de sud-est, *hurdughia* desemnează jocul organizat la sărbătorile de iarnă, cele trei zile de joc și casa unde se întrunește ceata de flăcăi, de asemenea gălăgie mare și multă lume adunată într-un loc. Pentru

părțile sud-vestice, el semnifică un loc ferit de ochii lumii, în pădure, sau într-o râpă departe de sat, unde sunt descântați copiii bolnavi. La fel este sesizabilă în pronunția informatorilor școliți, trecerea lui “u” în “a” și rostirea cuvântului *hardughie* în loc de *hurdughie*.

Perceperea ei ca o construcție netipică „di parcî o să țină hulubi într-însa”, „parcă-i o moară de vânt” (*s. Căpriana, Strășeni*), ridicată în aer, deasupra solului pe pari, precum e hulubăria sau moara, *ne trimite la o casă mare, dărăpănată, veche, încât putem presupune că avem imaginea unui prototip al așa-zisei case a bărbaților celibatari, care la toate populațiile era monocelulară, de proporții mari, destinată să adăpostească întreaga populație masculină inițiată pentru oficierea unor practici rituale, cea de bază fiind inițierea neofitilor*. De regulă, această casă imită animalul totem al tribului, era înălțată deasupra solului pe piloni ce imitau picioarele animalului totem. Hurdughia era ridicată deasupra solului, fiind susținută pe perimetru de piloni groși de lemn, de esență tare. Podeaua acestei case era făcută din binale și grinzi lungi, care la orice mișcare cât de mică a actanților de la etaj vibrau ușor. Cu atât mai mult, la mișcări ritmice de dans ritual, ea oscila evident, mișcare sesizată de bărbății spectatori sau oficianți direcți ai ritului ce se oficia în interiorul acestei case. În acest context semantic s-a dezvoltat semnificația *hurdughiei* – casă mare monocelulară, ridicată pe piloni deasupra solului;

lexemul a *hurduca*, adică a scutura sau a da *hura* – a ridica de la pământ. Asemenea case au fost bine documentate arheologic pentru cultura Cucuteni-Tripolie, modele mici de lut ars ale lor fiind descoperite și publicate în literatura de specialitate.

Păstrarea acestui cuvânt, fie și cu semnificații diferite la prima vedere, dar unitare prin sistemul valoric al cetei de flăcăi, într-o zonă delimitată teritorial de Codrii Orheiului și ai Tigheciului, dar și de Valea Nistrului, la est, poate servi drept dovadă că aceste organizații, întovărășiri ale tinerilor juvenili și-au menținut în acest spațiu mai îndelung activitatea. Între altele, ele îndeplineau o funcție foarte importantă, cea de pregătire militară a flăcăilor. Acest spațiu a fost supus mai mult decât altele năvălirilor dușmane, servind ca un scut pentru restul teritoriului. Pentru a-și apăra pământul, comunitatea tradițională își educă fiii cu ajutorul cetei de flăcăi să fie și buni luptători, și buni plugari, care, datorită formelor sale mereu racordate la necesitățile sociale, prin întreceri, alergări de cai (încurarea cailor), lupte corp la corp (trânta), asigura în permanență o bună pregătire fizică a tinerilor. Dintre rândurile lor, în caz de primejdie, completau atât de operativ oastea lui Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Ion Vodă cel Cumplit, Mihai Viteazul etc. Biruințele domnitorilor asupra multor armate regulate, numeric superioare se datorau și existenței și contribuției cetei de feciori.

În finalul celor expuse, generalizăm că lexemul *hurduchie* este o reminiscență lingvistică a așa-zisei *case a celibatarilor*, păstrată ca o reminiscență în substratul pasiv al limbii române până în prezent.

Note și referințe bibliografice

¹ O bibliografie selectivă găsim în următoarele studii: **Traian Herseni**, *Forme străvechi de cultură populară românească. Studii de paleoetnografie a cetelor de feciori din Țara Oltului*. Editura Dacia. Cluj-Napoca 1977; **Traian Herseni**, *Sociologie românească*, București, 1974; **Ilie Moise**, *Butea junilor*, Sibiu, 1976.

² **Dumitru Pop**, *Obiceiuri agrare în tradiția populară românească*, Cluj- Napoca, 1989.

³ **Traian Herseni**, *op. cit.*, p. 5.

⁴ **Petre Ștefanucă**, *Cercetări folclorice de pe valea Nistrului de Jos*, în „Anuarul Arhivei de Folclor”, v. IV, Cluj, 1937, p. 62-63; **Nicolae Băieșu**, *Privire asupra evoluției istorice a colindelor*, în „Esteticul folclorului moldovenesc”, Chișinău, 1974, p. 116.

⁵ **Gheorghe Pavelescu**, *Aspecte din spiritualitatea românilor transnistreni*, Craiova, 1944, p. 6-7.

⁶ **Ion Apostol**, *Crăciunul și Anul Nou la românii de la est de Bug*, în „Les Roumains orientaux”, Paris, 1990, p. 79-90.

⁷ *Arhiva Folclorică a Academiei Române din Cluj-Napoca* (în continuare A. F. Cluj), unde se conțin răspunsurile din Basarabia rezultate din chestionarul lui Ion Mușlea (anii 1931-1933).

⁸ În lucrările despre obiceiurile de iarnă, apărute la Chișinău în perioada postbelică, dintre care cele mai bine documentate reamintim lucrarea lui Nicolae Băieșu (vezi nota 3) și cea lui Iurie Popovici (**Юрие Поповичь**, *Молдавская новогодняя обрядность*, Chișinău, 1974), dar atestă termenul *hurdughie* numai Nicolae Băieșu (*op. cit.*, p. 117), fără însă a consemna în ce constă obiceiul *hurdughiei* și fără a-l localiza.

⁹ **Petre Ștefanucă**, *op. cit.*, p. 62-63; **Nicolae Băieșu**, *op. cit.*, p. 116; s. Camicea – Orhei, inf. de teren, cul. Eugen Bâzgu.

¹⁰ **Nicolae Băieșu**, *op. cit.*; Iurie Popovici, *op. cit.*, p. 30; **Ion Apostol**, *op. cit.*, p. 80; A. F. Cluj, caietul nr. 39, f. 9 (*Chirileni, jud. Soroca*); A. F. Cluj, caietul 32, f. 11 (*Cair, jud. Cetatea Albă*).

¹¹ **Nicolae Băieșu**, *op. cit.*, p. 116.

¹² **Iurie Popovici**, *op. cit.*, p. 30.

¹³ *Ibidem*; **Ion Apostol**, *op. cit.*, p. 89; **Petre Ștefanucă**, *op. cit.*, p. 62; **Gheorghe Pavelescu**, *op. cit.*, p. 7.

¹⁴ **Petre Ștefanucă**, *op. cit.*, p. 63.

¹⁵ A. F. Cluj, caietul 32, f. 12, „*Tovărășii în timpul anului se fac mai ales la sărbători mari ca Sf. Andrei. Atunci băieții se duc*

la fete acasă și petrec cu mâncarea făcută de fete și vin adus de băieți”. (*Cair-Cetatea Albă*).

¹⁶ Conform atestărilor de teren și răspunsurilor din cele peste o sută de caiete din A. F. Cluj, practică general răspândită la toți românii răsăriteni de la est de Prut și Nistru.

¹⁷ **Iurie Popovici**, *op. cit.*, p. 29-30; **Nicolae Băieșu**, *op. cit.*, p. 118; **Ion Apostol**, *op. cit.*, p. 80, precizează „în satele mai mici se formau 2-3 companii, în satele mai mari, mai multe”. Din atestările noastre de teren, s. Camicea, Orhei (*în două părți*); s. Dubăsarii Vechi, Criuleni (*în patru părți*).

¹⁸ **Petre Ștefanucă**, *op. cit.*, p. 64; **Ion Apostol**, *op. cit.*, p. 80, din înregistrările noastre de teren menționăm s. Cartal-Reni; Boldurești, Zberoaia-Nisporeni etc.

¹⁹ **Iurie Popovici**, *op. cit.*, p. 29.

²⁰ *Ibidem*, p. 29; **Varvara Buzilă**, *Simbolismul pâinii de ritual pe baza obiceiurilor ce țin de începutul anului*, în „Buletinul Muzeului de Studiere a Ținutului”, v. III, Chișinău, 1990, p. 127.

²¹ Satele din raioanele Ungheni, Nisporeni (atestări proprii de teren 1985-1997); **Varvara Buzilă**, *op. cit.*, p. 127.

²² s. Cartal, Reni (atestare de teren); moment consemnat și de **Iurii Popovici**, *op. cit.*, p. 30.

²³ **Petre Ștefanucă**, *op. cit.*, p. 64.

²⁴ s. Cartal, Reni (atestare de teren).

²⁵ **Traian Herseni**, *op. cit.*, p. 301

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ **Petre Ștefănuță**, *op. cit.*, p. 63; **Gheorghe Pavelescu**, *op. cit.*, p. 6; **Ion Apostol**, *op. cit.*, p. 89. A.F. Cluj, caietul 13, f. 7 „după terminarea colindatului toți se adună într-o casă [închiriată] unde chefuiesc până în ziuă” (Chipeșca, jud. Orhei); caietul 19, f. 9 „Cetele-tovărășii, acestea petrec cu fetele împreună ziua într-un loc deschis, unde se adună cu toții, flăcăi și fete, și chiar părinți, și copii corespunzători feciorilor din tovărășie. Petrecerea aceasta se prelungește și seara când întră într-o casă specială, unde petrec singur sau cu fetele” (s. Chirileni, jud. Soroca).

²⁸ **Ion Apostol**, *op. cit.*, p. 89; **Petre Ștefănuță**, *op. cit.*, p. 63; A.F. Cluj, caietul 32, f. 11 „tovărășii se pregătesc cu vreo două săptămâni înainte de sărbători. Ei tocmeșc o casă specială. Casa închiriată este de obicei nefăcută (sic!, probabil cu sens neterminată. nefinisată, n.n. E. B.) sau locuită de o familie mică (sic! probabil mică) care poartă numele de Hurdughie” (Cair, jud. Cetatea Albă).

²⁹ **Nicolae Băieșu**, *op. cit.*, p. 117; Varianta *hardughie*, *hardughii* atestată și în DEX, (p. 391) ca o „clădire, încăpere etc. mare, de obicei, veche și dărăpănată”. *Hardughie* accidental se mai întâlnește și în unele sate din centrul Basarabiei pe axa Chișinău-Iași,

cu preponderență în actualele raioane Călărași, Ungheni, Nisporeni, Ialoveni. Interesante în această privință, sunt explicațiile dnei Severin Maria a lui Efim, 46 ani, originară din s. Horăști-Ialoveni, „Înainte bătrânii ziceau Hurdughie, da de când cu rușii zicem Hardughie, cî nii rușine sî spunem Hurdughie, cî la rus îi cuvânt rușinos, știi matala care”. Atragem atenția și la precizarea altui respondent din s. Peciste-Rezina la substituirea foarte recentă a vocalei „u” cu „a”:
„la noi bătrânii zic hurdughie, da tinerii hardughie”.

³⁰ **Petre Ștefănuță**, *op. cit.*, p. 62; A.F. Cluj, caietul 32, f. 11 „tovărășii se pregătesc cu vreo două săptămâni înainte de sărbători. Ei tocmeșc o casă specială” (Cair, jud. Cetatea Albă).

³¹ **Petre Ștefanuță**, *op. cit.*, p. 63.

³² **Ion Apostol**, *op. cit.*, p. 79; **Petre Ștefănuță**, *op. cit.*, p. 63.

³³ **Petre Ștefănuță**, *op. cit.*, p. 63.

³⁴ **Iurii Popovici**, *op. cit.*; **Petre Ștefănuță**, *op. cit.*, p. 63.

³⁵ **Varvara Buzila**, *Pâinea aliment și simbol. Experiența sacralului*. Chișinău, 1989, p. 223.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ **Petre Ștefănuță**, *op. cit.*, p. 64; A. F. Cluj, caietul 13, p. 6-7 „Flăcăii umblă și colindă pe la toți, dar în special pe la case cu fete mari. La acei oameni sunt răsplățiți fiind puși la masă și

cinstind fiecare câte vreo 3-4 pahare de vin... li se dă câte o pereche de colaci. Colacii se pun pe câte-o nuia lungă și flăcăii țin de capete. După terminarea colindatului toți se-adună într-o casă [închiriată] unde chefuiesc până la ziuă” (s. Chipeșca, jud. Orhei);

³⁸ **Ion Apostol**, *op. cit.*, p. 89; **Petre Ștefănuță**, *op. cit.*, p. 63; A. F. Cluj, caietul 11, f. 34 „*Cu banii și cu colacii ce i-au strâns flăcăii seara se adună într-o casă, care e aleasă din vreme. Aici zic cântece și jocuri, petrec până dimineață. Fete însă nu sunt, numai flăcăi*” (Ruseștii Noi, jud. Lăpușna); caietul 10, f. 6-7 “*Când terminau de urat, ei (ceata de flăcăi) merg la gazda unde stau și peste noapte, petrec bând vin, pe care îl cumpără cu gologanii câștigați. A doua zi dimineață ei se duc la izvor și petrec toată ziua*” (Peresecina-jud. Orhei); caietul 27, f. 2 „*La Crăciun ... sunt răsplățiți de către ai casei cu un colac mare și câțiva gologani la cei bogați. Pe urmă se adună într-o casă oarecare și petrec până în ziuă*” (Popeștii de Jos, jud. Soroca); s. Slobozia Horodiște-Rezina, atestare proprie de teren.

³⁹ A. F. Cluj, caietul 32, f. 11 (Cair-jud. Cetatea Albă).

⁴⁰ **Ion Apostol**, *op. cit.*, p. 89; A. F. Cluj, caietul 19, f. 9 (Chirileni, jud. Soroca). s. Slobozia Horodiște-Rezina, “*Da avem pi fratele Fănikî – el conducea șeata la Crăciun. Și mama știe, că la noi îi Hurdughia, o casă tari mari avem. Și băieții adușeu pi prăjini colași.*

La Crăciun se înșepe, ș-apu la Sf. Vasile ... O casă di colași fășeu. Da de-amu șade norodu la poartă, ca să cumpere o pereche, 2-10 cât vroie – pentru Sf. Vasili. Ei strângeau banii ieștea. Toți acești flăcăi umblau cu uratu’, cu sămănatu’. La Sf. Vasile făceau jioc, da’ vineu, adică erau chemați numai fetili care o prinit colindătorii. Da de-amu și bani rămâneau di la Sf. Vasile, fășeu jioc la Ispas sau la Duminica Mare. Fănică era cu Hurdughia, adică cu casa unde adunau colașii. Hurdughia era o casă mare a unui om, nu umbla nime pe acolo”, inf. Maria Gheorghe Mârzenco, bășt. n. 1935.

⁴¹ **Petre Ștefănuță**, *op. cit.*, p. 64.

⁴² *Ibidem*, s. Slobozia Horodiște-Rezina,

⁴³ **Petre Ștefănuță**, *op. cit.*, p. 64; În s. Slobozia-Gorodiște – Rezina vinderea colacilor s-a practicat până la finele anilor ‘60 ai sec. al XX-lea, atestare proprie de teren.

⁴⁴ **Traian Herseni**, *op. cit.*, p. 301.

⁴⁵ *Ibidem*, p. 162.

⁴⁶ **Nicolae Băieșu**, *op. cit.*, p. 177; în 1974 consemnează că „*hurdughia cu toate formele ei tradiționale nu se mai organizează astăzi*”, fără însă să precizeze în ce constau formele tradiționale ale hurdughiei.

⁴⁷ „*Hurdughie e o casă care n-are uși, ferestre, ori colibă, care nu-s la locul lor. Cum? Ori bate vântul printr-însa, ori prea tare*

mare. Nu-i casă bună, vreun colț poate fi mai jos, altul mai sus, ușa prea mică, ferestrele nelalocul lor. Spun: – Iate ce hurdughie o făcut, adică neatrăgătoare de lume, urâtă și mare, ceva a pustiire aduce”. Sau: – „Are o casă ca o hurdughie, di parcî o să țină hulughii într-însa”. Sau: – „Ia uite ce hurdughie o făcut parcă-i o moară de vânt”. s. Căpriană, Strășeni, inf. Gheorghe Grădină, bășt. n. 1948, cul. E. Bâzgu, 11.12.1991.

⁴⁸ „Hurdughie este ceva tare mare, o casă cât lumea di mari – spune bunica. Sî poate să fie și un car încărcat, o mașină pre plină să spunem ca o Hurdughie”, s. Pârlița, Ungheni, inf. Lidia Alexandru Ciobanu, bășt. n. 1933.

⁴⁹ „Hurdughia îi o casă mari când și-a făcut unul casa cât lumea de mari. Pi vremuri erau mititeli casăli, da cum apăre v-un serai, v-o casî de-a unui bogataș mai mare – numai șe-l auzăm pi bunelu sau bunica – Iaca Hurdughia lu’... cutare. Di Crăciun, la noi satu’ era împărțit în două părți: la Crăciun umblau de-a colinda. Partea di la deal și partea di la vali. Asta numai băieții.” s. Camicea, Orhei, inf. Natalia Profir Mățu, n. 1935, 7 cl. , col. E. Bâzgu.

⁵⁰ „O hardughie di casî aveu și mai bogătași, mari cât lumea, cî poți întoarci șarabanu acolo”, Florițoiaia Veche, Ungheni, inf. moș Goriți, Alcaz, n. 1915, col. E. Bâzgu.

⁵¹ „Hurdughie? O odaie tari mari greu de încălzit iarna. Tot faci focu și nu se mai încălzește. Îi frig, nu dovedește. La odaia

ceia mare zic că-i hardughie. Mai zic așa și la casa mare nelalocul lor, la serai, la cramă în jii. Saraiu, crama nu au tindă cât casa. Întri într-însa direct de-afară fără tindă. Uneori n-au nici ușă, nici fereastră. Așa un polog în log de ușă” s. Pârjolteni, Călărași, inf. Vasile Vornicescu, n. 1948, cul. E. Bâzgu.

⁵² „Poietica di la niște vecini di pi la marginea Chișinăului, spunem că-i Hurdughie”, or. Chișinău, inf. Fiodor Vasile Lupu, n. 1942, cul. E. Bâzgu, 1991.

⁵³ „Hurdughie îi spunem la cei mai ră, cei mai cârligată casă, cocioabă”, s. Suruceni, Ialoveni, Axenia lui Ion Luca Lungu, n. 1926, bășt. analfabetă, cul. E. Bâzgu, 1993.

⁵⁴ „Hurdughie? Dădeu femeile copchilul (bolnav) pisti fereastră sî chema cî îl vinde. Di ci? La câte-o femeie mureu copchiii di mititei și ca să nu moară î-l vinde pisti fereastră la altî femeie care ave copchii tăți mari sănătoși. Copchilu’ rămâne la dânsa, da femeia căruia l-o vândut așeia se socote di mamî. El când crește tot mamî îi spune. Babile ziceu cî l-o dat la Hardughie, da și-i aceia nu știu, așa ziceu ele. Poati că-i casă, poate fereastră. Dumnezeu știe, așa am prins eu di mititică cî fășeu”, s. Bădicu Moldovenesc, Cahul, inf. Maria Vicol, n. 1927, analfabetă, cul. E. Bâzgu, iulie 1991.

⁵⁵ „Hurdughie îi casă veche stricată ori părăsită. Sî spune „are o hardughie mare”. Sau dacă camera-i mare mai zic „Cum sî

faci focu' în Hardughia asta?”, s. Boldurești, Nisporeni, inf. Maria Ciocanu, muzeograf, cul. E. Bâzgu 1988.

⁵⁶ „Hurdughie făceau babele la copiii bolnavi. Alegeau câte o râpă de asta mare cu două brațe, sau două râpe paralele care comunicau între ele printr-o gaură făcută de apă sau că au luat oamenii lut și treceau copilul bolnav prin gaura ceia de trei ori. Mama lui î-l împinge prin gaură și altă femeie î-l prinde de cealaltă, așa de trei ori. Când copilul era prea bolnav și nu putea fi adus la Hurdughie, î-i treceau cămășuța cu care o fost îmbrăcat, apoi î-l îmbrăcau. Spuneu ceva descântec. Ziceu că l-o dat la „Hurdughie”. Așa iesă că gaura ceia dintre râpi îi Hurdughia. Hurdughie mai zic la orice râpă, la o margine de pădure nu departe de sat. Eu așa mi-am salvat copilul. N-am avut cu cine face, am făcut singură”, s. Casangic, Leova, inf. Maria Găină. născută Mateiciuc, n. 1955, studii superioare, cul. E. Bâzgu, 1991.

⁵⁷ „La noi era așa o lutărie di undi lua lumea lut, la aceia ziceu Hurdughie. Ziceu – Undi te duci? ori Di undi vii? – Di la Hurdughii, am luat oleacă di lut di uns”. Era așa într-o vale, lăsătură în pădure, nu să vede di la drum”, s. Gura Galbenei, inf. Maria Eșanu, n. 1951, cul. E. Bâzgu 1992.

⁵⁸ „Hurdughia î-i o râpă adâncă, așa parcă din două părți și ave o bortă dintr-o parte în alta (în peretele despărțitor – red. E.

B.). Copchilul bolnav î-l trece prin borta ceia cu chielea. Cî mare, cî mititel, pi tăți îi trece dacî era bolnav di vreo boală ră. Numai băieți. Aista era leacu'. Ori sî însănătoșa, ori, dacî era dat di Dumnezău sî moară, mure. Nu-l mai spasă (salva – E. B.) nime.”, s. Boroganii Vechi, Cahul, inf. Ileana Coșcodan, n. 1929, cul. E. Bâzgu 1992.

⁵⁹ „O chicat într-o Hurdughie cu căruța așa o groapă, râpă sau „o făcut o casă ca o Hurdughie”, adică o casă mare și deșartă nu-i mai găsești capătul”, s. Horăști, Ialoveni, cul. E. Bâzgu, 11.12.1991.

⁶⁰ „Hurdughie – așa-i o râpă, o vâlcea, un loc așa mai ferit, undeva prin pădure, unde-i mai întunecos, cu tușișuri, râpi, așa mai departe de sat. Poate fi și vreo cramă, colibă di ciobeni. Mai zic Hurdughie la lutniți. Lutniți îi de acolo de unde iau lut, sî face așa o groapă”, s. Bujor, Hâncești, inf. Fevronia Alexei Obadă, n. 1958, cul. E. Bâzgu, 1986.

⁶¹ „Hurdughii îs niște locuri ferite de lume, într-o văgăună, râpă”, s. Orac, Leova, inf. Radu Cvasnei, n. 1974, student, cul. E. Bâzgu, 1995.

⁶² „Hurdughie zic la o casă veche, blestemată cum ar fi la o margine de sat, unde trăiește vreo babă bătrână vrăjitoare. Lumea se teme de dânsa, cî știe vrăji multe. Pute să ti deoache, să ti bolnăjească. Ziceu așa mai mult în răs. Ș-amu zic la câte o casă

nelalocul ei, ori veche stricată, ori vreo una nouă făcută anapoda zic: – „Și-i cu hurdughia asta? Tot așa mai mult în răs s-ar zice.”, s. Ermoclia, Ștefan Vodă, inf. Oxenia Solonari, n. 1937, bășt. cul. E. Bâzgu, 1988.

⁶³ A se vedea în acest sens: **Виктор Тэрнер**, *Символ и ритуал*, Москва, 1983, c. 18, 20.

⁶⁴ E tradiție general europeană și nu numai. Pentru români remarcăm studiile lui G. Ciaușianu, Artur Gorovei, Simion FI. Marian ș.a.

⁶⁵ **Nicolae Băieșu**, *op. cit.*, p. 116; unde informatorul specifică “asta-i datoria băieților” (Limanskoe-Reni); **Varvara Buzilă**, *Pâinea aliment și simbol...*; A. F. Cluj, caietul 11, f. 34 (Ruseștii Noi, jud. Lăpușna).

⁶⁶ **Юрий Лотман**, *Символ в системе культуры*, «Труды по знаковым системам», том XXI, Tartu, 1987, c. 11-13.

⁶⁷ Răciula, Călărași, inf. Pavel Garștea, 37 ani, studii superioare, cul. E. Bâzgu, 1991.

⁶⁸ Ișnovăț, Criuleni, inf. Iurii Istrati, 25 ani, student, cul. E. Bâzgu, 09.12.1991.

⁶⁹ “*Eu am jiuca la Hurdughii. Avem 5-7 ani și ieșă un moșneag cu fluerul și ni cânta, da noi ni învățam, ni învățam și a cânta și a jiuca. La Hurdughii cî ni dușem, ne adunam așa într-un colț, undi*

era mai larg. Și când noi, copchiii, mai chicam jios, da bătrânii: – Nu vă temeți, cî aicea îi pământ”, adica îi liniște pe părinții care se temeu să nu ni calicim jiuicând. La Crăciun satu sî împărțe în 4 părți, da fiecare cu ceata lui, da nu era o casî anume. Și numa băieți.”, s. Dubăsarii Vechi, Criuleni, inf. Natalia Efim Brăduți, n. 1926, 4 clase, cul. E. Bâzgu, 1986.

⁷⁰ **Petre Ștefanucă**, *op. cit.*, p. 64.

HURDUGHIA – THE HOUSE OF THE ORDER OF YOUNG MEN

The author makes a reconstruction based on ethnology and linguistics of the functions of the house of young men, also called hardughia, and less often called hurdughia, that is a name of a traditional area of their meetings at Christmas and New Year. In the article are analysed the linguistic and ethnographic information about this house. This information includes the description of the custom of carolling at Christmas by orders of young men, that were made up

during the Second World War. The information was supplemented with field researches in order to observe the distribution and the meanings of the word hurdughie (hardughie). The author concludes that the house is a reminiscence of the practices of initiation of young men from archaic and traditional societies, because of historical and geographical factors better preserved in Moldova, than in other regions of the Romanian space.

BIBLIOGRAFIE DESPRE OBICEIUL COLINDATULUI

ADĂSCĂLIȚEI, Vasile. *Elemente laice în colinda românească // Studii și cercetări științifice*. Filologie, vol. XIII, 1962.

BĂIEȘU, N. *Poezia obiceiurilor calendarice*. Alcătuirea, articolul introductiv și comentariile de N. Băieșu. Chișinău, 1975.

BĂIEȘU, Nicolae. *Tradiții etno-folclorice ale sărbătorilor de iarnă*. Tipografia centrală, Chișinău, 2008.

BÂRLEA, I. *Balade, Colinde și bocete din Maramureș*. Vol I. Ed. Casei Școalelor, București, 1968.

BÂRLEA, Ovidiu. *Colindatul în Transilvania // Anuarul Muzeului etnografic al Transilvaniei 1965-1967*. Cluj, 1969.

BÂRLEA, Ovidiu. *Miorița colind*. București, 1975.

BÂRSANU, Andrei. *Cinzeci de colinde*. Brașov, 1890.

BARTOK, Bela. *Melodien der rumanischem Colinde. Weihnachtslieder*. Ed. Muzica. Budapest, 1968.

BLIȚIU, Pamfil; POP Gheorghe Gh. *Sculați, sculați, boieri mari! // Colinde din județul Maramureș*. Ed. Dacia. Cluj-Napoca, 1996.

BOBOC, Nicolae. *Motivul premioritic în lumea colindelor*. Ed. Facla. Timișoara. 1985.

BOLOGA, Vasile. *Colinde populare din Ardeal*. Sibiu, 1937.

BOT, Nicolae. *Contribuții la cunoașterea funcției colindelor //*

Anuarul Muzeului etnografic al Transilvaniei 1971-1973, Cluj-Napoca, 1973.

BOTTA, Dan. *Scholie la colindul cerbului*. *Arta și Tehnica Grafică*,... ,1934.

BRĂILOIU, Constantin. *Colinde și cântece de stea*. București, 1931.

BRĂTULESCU, Monica. *Câteva considerații asupra colindelor cu cerb // Revista de Etnografie și Folclor*. București, 1969.

BRĂTULESCU, Monica. *Colinda românească. The Romanian Colinda*. Ed. Meridiane. București, 1981.

BRĂTULESCU, Monica. *Motivul leului în contextul colindelor vânătoarești // Revista de Etnografie și Folclor*. București, 1979.

BREAZUL, George. *Colinde*. Ed. Fundației Culturale Române. București, 1993.

BREAZUL, George. *Colinde, Cartea satului*. București, 1938.

BUHOCIU, Octavian. *Folclorul de iarnă, ziorile și poezia păstorească*. Ed. Minerva, București, 1979.

BUNEA, Diana. *Despre corelația funcțional-semantică și structural-muzicală în contextul tratării colindei ca act de comunicare // Anuar științific: Muzică, Teatru, Arte plastice. Învățământul artistic – dimensiuni culturale*. Grafema Libris, Chișinău, 2005.

BUNEA, Diana. *Aspecte ale corelației giusto-silabicului cu alte sisteme ritmice în melodia colindei // Pagini de muzicologie*. Chișinău, 2002.

BUNEA, Diana. *Rolul cezurii în arhitectonica colindei // Pagini de muzicologie*. Chișinău, 2002.

BUNEA, Diana. *Tipologia melodică a colindei // Pagini de muzicologie*. Chișinău, 2002.

CARMAN, Petru. **Colindatul la români, slavi și alte popoare. Studiu de folclor comparat**. Ediție îngrijită de Silvia Ciubotaru. Prefața de O. Bârlea. Ed. Minerva. București, 1983.

CARMAN, Petru. **Substratul mitologic al sărbătorilor de iarnă la români și slavi. Contribuție la studiul mitologiei creștine din orientul Europei**. Institutul de Arte grafice. Presa bună, Iași, 1931.

CARMAN, Petru. **Descolindatul în orientul și sud – estul Europei. Studiu de folclor comparat**. Ediție îngrijită și postfață de Ion H. Ciubotaru, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 1997.

CEAICOVSCHI-MEREȘANU, Gleb. **Lerui ler**. Literatura artistică, Chișinău, 1997.

CIREȘ, Lucia. *Aspecte ale colindatului în Moldova // Anuar de lingvistică și istorie literară*, tomul XXVII, Iași, 1979-1980.

CIREȘ, Lucia. *Colinde din Moldova // Caietele Arhivei de Folclor a Moldovei și Bucovinei*. Iași, 1984.

COJOCARU, Nicolae. **Colinde din popor**. Texte culese și introducere de Nicolae Cojocaru. Suceava, 1991.

*** **Colinde din Transnistria**. Ediția a II-a, întregită. Cuvânt înainte, studiu introductiv, texte și melodii culese și notate de Constantin Ionescu. Știința, (Sub titlul „Colinde”, colecția a apărut inițial la Sibiu, în anul 1944). Editura „Știința”, Chișinău, 1994.

CONSTANTINESCU O., STOIAN I. **Din datina Basarabiei**. Materialul este adunat de elevii școlii normale de băieți. Chișinău, 1936.

*** **Creația populară. Curs teoretic de folclor românesc din Basarabia, Transnistria și Bucovina**. Chișinău: Știința, 1991.

CUCU, Gheorghe. **200 colinde populare**. Culese de la elevii Seminarului Nifon, în anii 1924-1927. Ediția postuma îngrijită de C. Brăiloiu. Societatea Compozitorilor Români. București, 1936.

DATCU, Iordan. **Colindă-mă, Doamne, colindă! Colinde populare românești**. Minerva. București, 1992.

DAUL, Theodor. **Colinde și cântece populare**. Arad, 1890.

DRĂGOI, Sabin. **303 colinde cu text și melodie**. Scrisul Românesc, Craiova, 1931.

DUMITRAȘCU, N. I. **Cântări de stea și colinde**. Ed. Ramuri, Craiova, 1923.

FILIPP, V. Vasile. **Universul colindei românești în perspectiva**

unor structuri de mentalitate arhaică. Colecția Mythos, ed. Saeculum I. O., București, 1999.

FILIP, Vasile. *Cârja lui Dumnezeu în câteva colinde și legende cosmogonice // Studii și cercetări etnoculturale.* Ed. Carpatica. Cluj-Napoca. 1996.

FILIP, Vasile. *Cerbul în colinde românești // Contribuții la studiul mutațiilor funcționale în simbolistica colindelor.* „Smvs” 1978-1979.

FILIPESCU, Alexandru. *Leul la porțile mitologiei și colindului românesc // Anuarul Arhivei de Folclor*, an. XV- XVII (1994-1996), Ed. Academiei Române. Cluj-Napoca. 1997.

*** **Folclor din nordul Moldovei.** Chișinău. 1983.

*** **Folclor din părțile codrilor.** Chișinău, 1973.

*** **Folclor din stepa Bălților.** Chișinău. Editura „Știința”. 1986.

*** **Folclor din țara fagilor.** Chișinău, 1993.

*** **Folclor muzical din Moldova.** Chișinău. 1997.

FUNARIU, Ion. *Colinzi din țara Făgărașului.* Ed. Orientul latin. Brașov, 1994.

GENCĂRĂU, Ștefan. *Comentarii la Balada – Colind „Soarele și luna”.* Samvs. Dej, 1982.

GERMAN. Traian. *Tovărășiile de Crăciun ale feciorilor români din Ardeal // Anuarul Arhivei de Folclor*, vol. V, București, 1933.

GOLESCU, Maria. *Scholie la Scholia; Colindul cerbului.* București, 1938.

HERSENI, Traian. **Forme străvechi de cultură populară românească. Studiu de paleoetnografie a cetelor de feciori din Țara Oltului,** Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1977.

IONESCU, Const. A. **Colinde cu text și melodie culese și note de...** Tip. „Scrisul românesc”. Sibiu, 1944.

ISPAS, Sabina, BRAILOIU Constantin. **Sub aripa cerului. Comentarii etnologice asupra colindei și colindatului.** Ed. Enciclopedică, București, 1998.

ISPAS, Sabina. **Colindatul tradițional românesc: sens și simbol. Prefață, antologie și glosar de...** Saeculum Vizual, București, 2007.

ISPAS, Sabina. **Comentarii preliminare la Vidros (baldă și colindă).** București, 1969.

*** *La poale de codru verde.* Chișinău. 1982.

KAHANE, Mariana. *Obiceiul colinatului în satele Lupșa de Jos și Bărbătești // Revista de etnografie și folclor.* Tom. 10, 1965.

MANGIUCA, Simeon. **Colinda. Însemnătatea ei astronomică și calendaristică.** Brașov, 1881.

MANGIUCA, Simeon. **Călindariu julianu, gregorianu și popularu român.** Tip. Alexei, Brașov, 1881.

- MARIAN, Marin. **Colinda „Mă luai, luai” – un univers de reprezentări simbolice.** București, 1987.
- MARIAN, Simeon. **Sărbătorile la români.** Tip. „Carol Gobl”, București, 1898
- MARINESCU A. Marian. **Poezia populară. Colinde culese și corese de ...** Tip. Herz. Pesta. 1859.
- MOCANU, Maria. **Giurgiulești. Monografie etnofolclorică.** Chișinău, 1999.
- MOCANU, Maria. **Colinde din sudul Basarabiei,** Chișinău, 2007.
- MOHANU, C. **Fântâna dorului.** Poezii populare din Țara Loviștei. Ed. Minerva. București, 1975.
- MOHANU, C. **Obiceiul colindatului în Țara Loviștei // Revista de etnografie și folclor.** Nr. 3, tom. 15, București, 1970.
- NICOLA, Ion R. **Colinda vânătorilor metamorfozați în cerbi.** Cluj-Napoca, 1968.
- OIȘTEANU, Andrei. **Motive și semnificații mito-simbolice în cultura tradițională românească.** Editura Minerva, București, 1989.
- PLĂCINTĂ, Vasile. **Slobozia Mare prin fereastra istoriei.** Galați, 1996.
- POP, Dumitru. **Între cântece de secere și colinde.** Timișoara. 1968.
- POP, Mihai. **Pe marginea colindatului.** Timișoara. 1986.
- POPA Steluța. **Colinde din Basarabia // Datini,** nr. 4. București, 1998.
- REBUȘAPCA, Ion. **Colinde românești în contextul cercetărilor comparate est-slave // Analele Universității București,** vol. XX, „Limbi slave”, 1971.
- ROMANCIUC-DUTCOVSCHI Ludmila. **Folclor din părțile Ialovenilor.** Chișinău, 1995.
- ROSETTI, Alexandru. **Colindele religioase la români // Librăriile Cartea Românească și Pavel Suru,** București. 1920.
- SBIEREA, Ion G. **Colinde, Cântece de stea și urări la nunți, din popor luate și poporului date de...** Cernăuți, 1889.
- SCHULLER, Iohann Karl. **Kolinde, eine Studie uberrumanische Weihnachtslieder Neujahrsgabe,** Hermanstadt, 1860.
- ȘAPCĂ, Nicolae, COVALCIUC, Dumitru. **Colinde și urături pentru copii și maturi (înregistrate pe valea Siretului),** Adâncata, 2000.
- ȘTEFĂNUCĂ, Petre. **Datini și creații populare.** Text ales și stabilit, studiu introductiv, note și comentarii de Grigore Botezatu. Chișinău: Știința, 2008.
- TAMAZLÂCARU, Andrei. **Vin, bădiță, vin deseară. Caiet de folclor.** Alcătuitor și responsabil Andrei Tamazlăcaru, Chișinău, 2006.

TAMAZLÂCARU, Andrei. **Aprindeți luminile**, Colinde culese și îngrijite de Andrei Tamazlăcaru, Chișinău, 2002.

TAMAZLÂCARU, Andrei. **Pe drumuțul dorului... Caiet de folclor**. Chișinău, 2001.

TAMAZLÂCARU, Andrei. **Astă seară-i seară mare. Caiet de colinde**. Chișinău, 2008.

TEODORESCU, G. Dem. **Noțiuni despre colindele române**. București, Tip. Tribuna română, 1879.

TRIFAN, Ovidiu. **Colindul în creația corală românească**. Iași, 2008.

VICIU, Alexiu. **Colinde de Ardeal. Datini de Crăciun de credințe poporane**. (Culegere cu adnotațiuni și glosar de...). București, 1914.

VRABIE, Gheorghe. Poezia colindelor // **Folclorul. Obiect-Principii-Metodă-Categorii**. Ed. Academiei R.S.R., București, 1970.

COLINDE
DE LA
MOS
ANDREI

COLINDELE prezentate în această carte au fost înregistrate de către etnomuzicologul *Andrei Tamazlăcaru*. Sunt colinde interpretate de către flăcăi-colindători, dar și de bărbați în etate care au umblat cu colindatul în copilărie și în tinerețe, apoi an de an le-au cântat la Crăciun împreună cu alți colindători.

ALTELE au fost auzite de la băieții mai măricei sau mai mititei care se pregătesc să intre, peste ani, în ceata flăcăilor, asimilând treptat repertoriul acestora. Dar autorul n-a putut evita contribuția remarcabilă a femeilor și a fetelor la asigurarea circuitului colindelor.

LOR le sunt adresate o bună parte din colindele flăcăilor și ele le-au învățat, ca mai apoi, cu prima ocazie, să le transmită feciorilor, nepoților. În acest mod, circuitul colindelor se închide, formând un proces informațional continuu, în care toți membrii societății participă la consacrarea anuală a Crăciunului prin colindat.

ÎNDEMNULE etnomuzicologului *Andrei Tamazlăcaru* pentru cititorii acestei cărți este să salveze de la uitare, cel puțin câte o colindă, învățând-o și purtând-o în TIMP.

Aceste colinde sunt retipărite din cărțile îngrijite de *Andrei Tamazlăcaru*.

LERU-I LER (Gheorghe Voinicul)

Ion OPREA, 25 ani; s. Baurci, Cahul

Lent

The image shows a musical score for the song 'Leru-i Ler'. It consists of three staves of music in a 3/8 time signature with a key signature of one flat (B-flat). The lyrics are written below the notes. The first staff contains the lyrics 'Le-ru-i, Ler, La li - nă fân - tâ - nă, La li -'. The second staff contains 'nă fân - tâ - nă, Le - ru-i Ler, La colț'. The third staff contains 'de gră - di - nă.' The music is marked 'Lent'.

Leru-i ler,*)
La lină fântână,**)
La lină fântână,
Leru-i ler,

La colț de gradină.
Unde iarba crește,
'N patru se-mpletește,
'Nocăit îmi este.
La poale de munte,
Cu iarba mărunță,
Unde-i dulce apa,
Unde Cerb s-adapă.
Tot Gheorghe Voinicu
Arcul și-l luară,
După Cerb pleca.
Tot din vad în vad,
Tot din brad în brad,

Pân-n hăt vâlcea,
La Cerb ajungea,
Unde Cerb stătea,
Stătea, rumega.
În ameze-și făcea...
Gheorghe mi-l zărea,
Arcul întindea,
La ochi mi-l lua
Și bine-l potrivea.
Drept pe spata stangă
Pe Cerb să-l ajungă,
Ajungă, străpungă,
Drept la inimioară,
Unde Cerb să moară.
Cerb să blestemară;
- Urechiuși a mele,
Vedea-va-ș' pustii,
Pustii și-aț' rămas.

Voi n-aț' auzitu,
Săgeata vuindu,
Vuind-vâjâindu,
Jos la inimioară,
Unde Cerb să moară?
Cerb să blestemară;
Ochișori ai mei,
Vedea-va-ș' pustii,
Pustii ș-aț' rămasu.
Voi ce mi-aț' facutu,
Di nu mi-ați vazutu,
Săgeata vinindu,
Vinind-vâjâindu,
Pe mine pâlindu?
Voinicul Gheorghe
Brâu-și discingea,
Cerbu' mi-l lega,
În spate îl punea
Și cu Cerb pleca.
Prin sate-l purta,
Pe la hore de fete,
Cu flăcăi în cete,

Pe la gospodari,
Unde-s fete mari...
Toți de mi-l vedeau,
Pe Gheorghe-l cinsteau
Și mi-l fereceau:
- Să fii sănătosu,
Sănătos, voiosu,
Că ești voinic cu os!

Vorbit:

Voie bună și noroc în
casa dumneavoastră!

* Refrenul se repetă după
fiecare vers.

** Versul întâi (propriu-zis)
al strofei se repetă de 2 ori.

MARE PE MARE, SEAMĂN N-ARE

Andrei TCACI, 25 ani; s. Frecăței, Reni, Ucraina

Ma - ri pi ma - ri, mar - gi - ne
n-a - re, Le - roi Le, doam - ne - le,
Ma - re de ma - re, ce-aț' ve - nit?

Vorbit:

Bună seara, gazdă, ce-anserat,
La dumneavoastră nu am colindat!
– Să vă colindăm?
– Da, poftim!
– Pe cine?
– Pe Maria!

Voce:

Mari pi mari, margine n-are,
Leroi Le, doamnele *)

Mare de mare, ce-aț' venit?
Dar în val ce mi-ș(i) aduce?
Doi meri nalț' și minunaț'.
Printre brazi, printre măline,
'Noată-și 'noată un bour negru.
'Noată-și 'noată-n coarne-ș' poartă!
Dar în coarne ce mi-ș' poartă?
Legănel de argintelu!
Dar în leagan cine șadi?
Șadi Maria, sora noastră, măi,
Ea îmi șadi chindosește,

Guleraș verde-mpletește,
Dar nu șade ca să tacă,
Strigă tare-n gura mare:
– Lin, mai lin, bonor străin,
Lin, mai lin cu-notătura,
Că ți-oi zmunci cătătura.
De-oi zmunci, zmuncit să fie,
Că eu am fraț, la curte-s daț':
Veri-primari și vameș' mari, măi,
Ii pi tini te-or prindeară,
Frumos capu' ț-or tăiară,
Bohorodindchelceaua ta...
Facerea-r dalbe păsărele,
Cinstirea-r mari boieri cu ele!
Iar Maria cea frumoasă
Să-mi rămâie sănatoasă!

Vorbit:

Să vă fie de bine!

* Se repetă în fiecare strofă melodică
după versul întâi.

SCULAȚI, SCULAȚI, BOIERI MARI

Marin GANCIU, 25 ani; s. Anadol, Reni, Ucraina.

Lent

Scu-lați, scu-lați, bo-ieri mari,
Scu - - lați, scu - lați,
bo - ieri mari, Că nu-i vre -
mea de-a - dor - mi - re.

Sculați sculați, boieri mari, *)
Sculați, sculați, boieri mari,
Că nu-i vremea de-adormire,
Ci-i vremea de-mpodobire,

Că-n Moldova zile pică:
În curte la Ștefan Vodă
Mulți boieri s-au strâns la vorbă:
– Boieri, beți și ospățați

Și lui Ștefan vă-nchinați!
Boieri, boieri, să-nșăuați,
Luptă mare ne așteaptă,
Să distrugem hoarda toată!

* Versul prim al strofei melodice
se repetă de două ori.

APRINDEȚI LUMINILE

(De gospodar, de gazdă)

Inf. Maria ILIUȚ, a. n. 1955; s. Krasnoilsk, Storojineț,
reg. Cernăuți, Ucraina.

Lent

A-prin-deți lu-mi-ni - le În
sca-ra de Cră - ciun, În tă - ti gră -
di - ni - le, În sca-ra de Cră - ciun.

The musical score is written on three staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 3/4 time signature. It features a tempo marking 'Lent' and includes two triplet markings over the first few notes. The melody is simple and folk-like. The second and third staves continue the melody, with the second staff ending in a 5/4 time signature. The lyrics are written below the notes.

Aprindeți luminile,
În seara de Crăciun*)
În tăți grădinile,
În seara de Crăciun.

Aprindeți luminile
Tăți gospodinele
S-ascultați colinzăli
Din tăți grădinili.
Scoală, scoală, fată mari,
Și fă focu' cel mai mari,
Și aprindi-o luminiți
Și-o pune la iconiți.
Cî nu va vini cini va pari,
Da va vini colindători
Sî va cînti, si colindi,

Sî colindzi, și va cânti.
Pi la prag – tăt flori de mac,
Pi la ușă – flori de rujă,
Pi podeli – vioreli,
Le ferești – tăt flori domnești.
Busuioc verdi pe masă,
Rîmâi, gazda, sănătoasă,
Mă închin de sănătate,
Că-i mai bună dicăt tăti.

* Se repetă după fiecare vers.

AICEA, DOAMNE,... ACEST DOMN BUN

(De stăpân, de familie)

Inf. Mihai CARAIVAN, s. Cartal, r-n Reni,
reg. Odesa, Ucraina.

Moderat

I - cea-n, Doam - ne, 'cest domn
bu - nu, Dra - gă, dom - ni - a lui.

The musical score is written on two staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 2/4 time signature. It features a tempo marking 'Moderat'. The melody is simple and folk-like. The second staff continues the melody. The lyrics are written below the notes.

'Icea-n, Doamne, 'cest domn bun
Dragă, domnia lui. *)

– 'Cest domn bun, jupân Ionu,
Dragă, domnia lui,
Cu-a lui dalbă jupâneasă,
Cu-a lui dragi de cuconași...
Astă seară-i seară mare,
Seară mare-i de de-Ajiunuri.
Azi e ziua lui Crăciunu,
Să ne vină junii buni,
Junii buni, colindători.
Tot cântând să ne colinde,
Să colinde fii cu fete.
Ei pe noi ne-or colindară,

Fetele s-or pomeniră
Și pe noi ne-or dăruiră
Cu colacul lui Crăciunu,
Peste colac, pahar cu vinu,
C-așa-i legea din bătraniu,
Din bătrâni, din oameni buniu.
Icea-n, Doamne, 'cest domn bunu,
'Cest bun, jupân Ionu,
El să fie sanătosu.

* Se repetă după fiecare vers.

CE-I IN SOARE, NU RĂSARE

Inf. Ion BRIA, a.n. 1942; s. Colibași, jud. Cahul.

Moderat

Ce-i în soa - re, nu ră -
sa - re, Mă - ru - lui cu flo - ri -
le-n dal - be, Hris - tos ti - ne -
rel că - - - la - re.

Ce-i în soare, nu răsare,
Mărului cu florile dalbe, *)
Ce-i în soare, nu răsare

Hristos tinerel călare
Pe-un cal galben-gălbioru.
Nu-i galben de felul său,
Da-i galben de floricele,
Floricele gălbinele
Pentru fete frumoșele...

La marginea unui sat
Cresc doi meri și doi prăsazi
La tulpină-mpreunăți,

La vârfuri amestecați.
Îmi ard nouă lumânări.
Sus îmi arde, jos îmi cade,
Unde cade, lac se face,
Lac de vin, pahar de mir.

Rămâi, gazdă, sănătoasă,
Ca eu plec la altă casă,
Unde-i fata mai frumoasă.

Vorbit:

La Anu' și la mulți ani!

* Se repetă după fiecare vers.

CINE VINE ȘI TOT VINE?

(De fețe duhovnicești)

Din repertoriul Ansamblului „TUDORIȚELE”, s. Todirești, jud. Ungheni.

Conducător: Viorica CULEAC.

Moderat

Ci - ne vi - ne și tot vi - ne?
Va - lea - rom și flori de măr.

Cine vine și tot vine,
Valearom și flori de măr*)

De I-Adam de la domnie
De la dalba-mpărăție,
De la dalba cuconiță,
Unde fetele sughiță,
Și sughiță ne-ncetat,
Mândră curte s-a arătat
Mândră, mândră-ghivezie,**)
Invelită-ntr-o hârtie,
Și-n hârtie, ce să fie?
Tot Crăciun-Crăciun Bătrân
Și cu fratele Ajiun.
Stau ei, stau și sfătuiesc,
Ca să facă o cetate,
Și-n cetate o fântână,
Și-n fântână apă bună —
Să beie și bun, și rău,
Să beie un frate-al meu.

Vorbit:

La Anu' și la mulți ani!

* Se repetă după fiecare vers.

** Ghivezie – purpurie (turc.).

CERBUL

Inf. Mihai CARAIVAN s. Cartal, reg. Odesa, Ucraina.

Moderat

Le - ru - le, Co - boa - ră-mi, co - boa - ră,
De la deal, la va - le, Le - ru - le,
Cerb în tres - ti - oa - re.

Lerule,
Coboară-mi, coboară
De la deal, la vale,
Lerule,
Cerb în trestioare.

Lerule,
Unde Cerb se paște,
Colo-n lunci cu floriu,
Lerule,
Colo-n lunci cu floriu.

Lerule,
Unde Cerb s-adapă,
Colo-n văi adânciu,
Lerule,
Curg izvoare lungi.

Lerule,
Curge și se duce,

Bolovani aduce,
Lerule,
Bolovani-străvani.

Lerule,
Unde iarba crește.
Crește se-mpletește,
Lerule,
'N cinci găitânește.

Lerule,
Iar Ion - Voinicu,
Pe-acolo treceară,
Lerule,
Pe Cerb mi-l zăriră,

Lerule,
'Napoi se-ntorceară,
'Napoi pân-acas',

Lerule
Arcul își luară.

Lerule,
Arcu' și săgeata,
'Napoi se-ntorceară
Lerule,
'Napoi pan' la Cerb.

Lerule,
Pe Cerb nu-l găsiră.
Urma că-i luară,
Lerule,
Urma că-i luară.

Lerule,
Tot din urmă-n urmă
Și din turmă-n turmă,
Lerule,
Pe Cerb îl găsiră.

Lerule,
Pe Cerb îl găsiră
Sub trei craci de mare,
Lerule,
Sub poală de soare.

Lerule,
Iar Ion-Voinicu
'N genunchi-
ngenunchearea,
Lerule,
Pe Cerb il ochiară.

Lerule,
Jos l-a treia coastă,
Că-i mai dureroasă.
Lerule,
Că-i mai dureroasă.

Lerule,
Cerb-u-n sus săriră
Și se vaicăriră,
Lerule,
Cerbul blestemară:

Lerule,
Săgeată-ncordată,
Vedetea-și crăpată,
Lerule,
Tu, ce n-ai venit?

Lerule,
Tunând, fulgerându,
Mie de veste dându,
Lerule,
Să mă străjuiesc.

Lerule,
Străji din patru părțiu

Și din patru noptiu,
Lerule,
Și din patru nopti.

Lerule,
Iar Ion-Voinicu',
Brâu își discingeară,
Lerule,
'N coarne-l aruncară.

Lerule,
Și mi-l tot purtară,
Tot din sat în satu,
Lerule,
Și din vad în vad.

Lerule,
Pe la case mariu,
Pe la fete mariu,
Lerule,
Toți care-l vedeară.

Lerule,
Toți îl lăudară:
Vâna-i ce-ai vânatu,
Lerule,
Viu, nevătămat...

Lerule,
Picioarele luiu,
Strâns la dalbe curțiu,
Lerule,
Stâlp la dalbe curți.

Lerule,
Ochișoiu luiu,
Ochi la dalbe curțiu,
Lerule,
Ochi la dalbe curți.

Lerule,
Și din pelea lui,
Curți dalbe-nveliră,
Lerule,
Curți dalbe-nveliră.

Lerule,
Din coarnele luiu,
Două păhărele,
Lerule,
Beau boieri din ele.

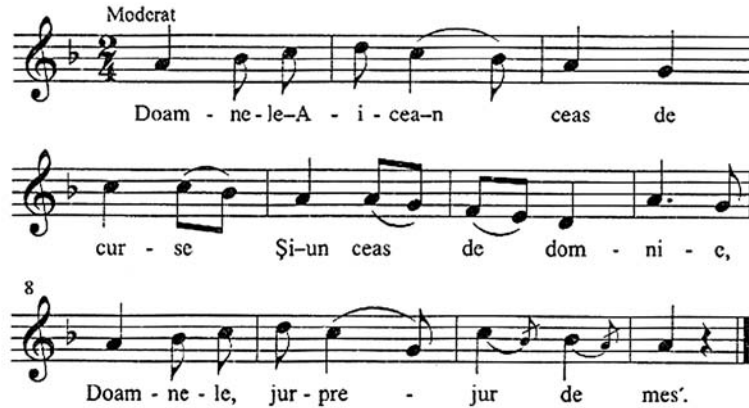
Lerule,
Rar, la zile mariu
Și la Bobotează,
Lerule,
Cân' preoți botează,

Lerule,
Lume-ncreștinează,
Și pe noi, pe toțiu,
Lerule,
Să fim sănătoși!

DOAMNELE

Inf. Mihai CARAIVAN s. Cartal, reg. Odesa, Ucraina.

Moderat

Doam - ne - le - A - i - cea - n ceas de
cur - se Și - un ceas de dom - ni - e,
8
Doam - ne - le, jur - pre - jur de mes'.

Doamnele,
Aicea-n ceas de curse
Ș-un ceas de domnie,
Doamnele,
Jur-prejur de mes'.

Doamnele,
Tot scaune drese,
Făclii dalbe-aprinse,
Doamnele,
Sus in cap de mas'.

Doamnele,
Sălciu de d-argintu,
'N sălcu cine șade?
Doamnele,
Bunul Dumnezeu.

Doamnele,
Mai de-a rand cu elu,

Ion. Sfânt Ionu,
Doamnele,
Mai de-a rand cu el.

Doamnele,
Ilii, Sfânt Iliio,
Mai de-a rând cu elu,
Ion. Sfânt Ionu,
Doamnele,
Sfinți, că-s mai
mărunți.

Doamnele,
Mai de-a rând cu elu,
Trece-un sfânt
bătrânu,
Doamnele,

Mai de-a rând cu el.
Doamnele,
Icea-n 'cest domn
domn bunu,
Bun jupân Ionu,
Doamnele,
El cu doamna lui.

Doamnele,
Beau și se
cinstescu,
Și se dămuiescu,
Doamnele,
Din vechi, din
bătrâni.

Doamnele,
Și din oameni
buniu,
Care li-s mai mare'

Doamnele,
Măriații mari.

Doamnele,
Tu când te-ai
născutu,
Eu m-am perlegitu,
Doamnele,
'N poală mi-ai căzut.

Doamnele,
Pe mâini te-am luat
Și te-am ridicatu,
Doamnele,
'N înaltu' Cerului.

Doamnele,
Și te-am înfășatu
'N fașă de mătasi,
Doamnele,
'N scutec de bumbac.
Doamnele,
Și te-am botezatu
'N apa Iordanu,
Doamnele,
Bun nume și-am pus.

Doamnele,
Și te-am dăruitu,

Cer cu stele-n rându,
Doamnele,
Pământ cu norod.
Doamnele,
Cel, se stăpâneștiu
Pământ să domneștiu,
Doamnele,
'Icea-n 'cest domn
bun.

Doamnele,
El cu doamna lui
Fie-ar sănătoșiu,
Doamnele,
'N gazdă la Hristos.

FLORILAȘ

Inf.: Simion Sarbu, a. n. 1931; Strășeni.

Moderat

Scu - laț', scu - laț', gos - po - dari.
Flo - ri - laș și - un flori de măr.

Sculaț', sculaț', gospodari,
Floirlaş și-un flori de măr, *)

Că vă vin colindători
Noaptea pe la cântători.

N-am venit noi nici c-un rău,
Am venit să colindăm.
Am adus pe Dumnezeu,
Mitul și-nfășețel
Și la față frumușel.

* Se repetă ca refren după fiecare vers.

DOI MERI NANȚIU (De gazdă. De tineri căsătoriți) BUGEAC

Inf. Mihai CARAIVAN s. Cartal, reg. Odesa, Ucraina.

Moderat

Doi meri nan - țiu, mi - nu - na - țiu,
Le - ru - le, mă - ru - lui,

La tul - pi - nă de - păr - tați.

Doi meri nanțiu, minunați
Lerule, mărului,
La tulpină depărtați.

Tot de maic' sa-i nvățatică.
Dar pe pat cine-i culcatu?
Lerule, mărului,
Iarăși Ion cu Ileana.

La tulpină la doi meriu,
Lerule, mărului,
Este-un pat mare-nclieat
Cu scânduri dalbe de bradu,
Lerulule, mărului,
Cu picioarele de fag.
Dar pe pat ce-i așternut?
Lerule, mărului,
O pernuță ș-o-nveluță.
Dar de cine-i lucrătică?
Lerule, mărului,
Tot de Leana-i lucrătică.

Ei dormeau, se odihneau,
Lerule, mărului,
Peste noapte se trezeau:

– Scoală, Ion, doi ochi negri,
Lerule, mărului,
Pe dormit și odihnit,
Căci ne-a nins, ne-a viscolitu,
Lerule, mărului,
Vânt de iarnă ne-a bătut...

Dar de cine-i -'nvățatică?
Lerule, mărului,

– Taci, nevastă, fii dormită,
Lerule, mărului,
Vânt de iarnă n-a bătut.

Nici n-a nins, n-a viscolitu,
Lerule, mărului,
Vânt de vară ne-a bătut.

Peste noi, peste-amandoi...

Iarăși Ion cu Ileana,
Lerule, mărului,
Ei să-mi fie sănătoși.

Flori de măr s-au scuturatu,
Lerule, mărului.

DOAMNELE, NĂSCUT-AM, CRESCUT-AM (De fată mare)

Inf. Mihai CARAIVAN s. Cartal, reg. Odesa, Ucraina.

Moderat

Doam-ne - le, Năs - cut - am, cres cut - am
Doi meri îm - ple - - ti - țiu,
Doam-ne - le, Gal - beni și-n - flo - riți.

Doamnele,
Născut-am, crescut-am
Doi meri împlețiți,
Doamnele,
Galbeni și-nfloriți.

Sus la crenguliță.
Doamnele,
Lasă-și, mi se lasă
Leagăn de-un fir galben,
Doamnele,
'N leagăn cine șade?
Doamnele,
Iar Leana-frumoasa
Coase, schindosește,
Doamnele,

Doamnele,
De va răstrudițiu,
Toamna-s pârguițiu,
Doamnele,

Câte-un fir căci trage,
Doamnele,
Câte-un măr căci rupe,
'N palme-l sprijinește,
Doamnele,
Și se fericește.
Doamnele,
Ferici-am de mine
Și de măicămioară,
Doamnele,
Parte ce-am avutu
Zile ce-am crescut,
Doamnele,
De-o casă, de-o masă.
Doamnele,
Fata e frumoasă,
Doamnele,
Ea bine mă poartă
Cu rocli-ndoite,**)
Doamnele,
Doamnele,
'N poală poleite,
Doamnele,
Iar Ana-frumoasă,
Fie-ar sănătoasă,
Doamnele,
Doamnele,
Craiță frumoasă.

Doamnele,
Păftăluți cu zale.
Doamnele,
Lăsate pe șale,
Păftăluți cu bolduri,
Lăsate pe șolduri.
Doamnele,
Jos la rădăcină,
La verdea-și tulpină,
Doamnele,
Frumos dans se face.
Doamnele,
– Dansul cine-l trage..?
– Iar Sandu' -voinicul, *)
Doamnele,
Joacă și chiuiește,
Doamnele,
Buzdugan zvârlește,
'N palme-l sprijinește,

Doamnele,
Și se fericește.

Doamnele,
Ferici-an de mine
Și de măicămioară,
Doamnele,
Zile ce-am crescut.
Doamnele,
Parte ce-am avutu
De-o casă, de-o masă.
Doamnele,
Doamnele,
Fata e frumoasă,
Doamnele,
Ea bine mă poartă
Cu rocli-ndoite,**)
Doamnele,
Doamnele,
'N poală poleite,
Doamnele,
Iar Ana-frumoasă,
Fie-ar sănătoasă,
Doamnele,
Doamnele,
Craiță frumoasă.

* numele celui colindat.
** rocli – rochie (bulgară).

DUMINICĂ DIMINEAȚA

Auzită de Nicolae GRIBINCEA (Ansamblul „Tălăncuța”
de la un tânăr din Cimișlia, jud. Lăpușna.

Lent.

Du - mi - ni - cî di - mi - nea - țî,
Du - mi - ni - cî di - mi - nea - țî, -
Nu - me - le Lui Dum - ne - zeu - u

Duminică dimineață, *)
Duminică dimineață,
Numele Lui Dumnezeu. **)

* Fiecare vers se repetă
de două ori.
** Se repetă ca refren după
fiecare vers.

S-a sculat Sfântul Vasile,
La ochi negri s-a spălatu,
La Icoane s-a-nchinatu,
La masă s-a așezatu.

De la masă s-a sculatu
Și-n spre Rai a apucatu.
Da în Rai când a intratu,
Tot Raiul s-a luminatu
Și lumea s-a bucuratu.

Vorbî:
Să vă fie de bine!

DUMINICĂ DIMINEAȚA

(De voinic)

Inf. Olea VOLOH, a.n. 1918 s. Palanca, sect. Ștefan-Vodă, jud. Tighina.

Moderat

Du-mi ni - cî di - mi - nea - țî,
 Du-mi — ni - cî di - mi - nea - țî, Ler, Doam - ne.

Duminică dimineață, *)
 Duminică dimineață,
 Ler, Doamne. **)

Jâdogi s-o mâniatu,
 Țara-n pradă ne-o luat,
 Dar din Țară ce-o prădatu?
 Tot cheili Raiului
 Și răzășu Soarelui,
 Și-n Lume s-o-ntunecat,
 Dumnezeu s-o-nspăimantatu
 Și-n Lume ne-o strigatu...
 Nime-n Lume nu-i răspunde,
 Dar voinicu' Gheorghî-Gheorghî,
 Ei aude și (-i) răspunde:
 – Taci, Doamne, nu Te-
 nspăimânta,
 Toate celea le-om lua-li...
 El acas' -a alergatu,
 Fața albă s-o spalatu,
 La icoaie s-o-nchinatu,
 Cu părinții s-o iertatu,
 Și cu dalbi surioare...

Bagă mâna-n buzunariu
 Și-ni scosă-și cheili;
 Grajd di piatră discueși.
 Pi bun Murgu ne-l scosă-și.
 Ni l-o scos și l-o-nșăuatu,
 L-o-nșăuat și l-o-nfrânatu,
 Pi bun Murgu o-ncălicatu,
 După jâdogi s-o luat...
 – Dă-ni, Doamne, puterea Ta,
 Dinaiate-a fulgears,
 Din urmă-a detuna...
 Jadogii s-o-nspăimânta,
 Toată celea le-o lepadatu,
 Dar voinicu le-o luat,
 Lui Dumnezeu le-o-nchinatu.
 Dumnezeu s-o bucuratu
 Și-în Lume s-o luminatu...
 – Cu ci dar s'te dăruiescu?..
 Cu-n inel de aurel?..

* Fiecare vers se repetă de două ori.
 ** Se repetă ca refren după fiecare vers.

FETELOR, TOARCEȚI

(De tineri însurăței)
 (BUGEAC)

Auzită de Valeriu CHIPER la răposata Vera COTEȚ
 din Cășlița Prut, Vulcănești.

Moderat

Fe-te - lor toar - ceți,
 Fe-te - lor toar - ceți,
 Ia-tă-n lu-me ce s-a-u-de
 Ia-tă-n lu-me ce s-a-u-de

Fetelor, toarceți,
 Fetelor, toarceți. *
 Iată-n lume ce s-aude,
 Iată-n lume ce s-aude:
 C-a cherit o fată mare.
 Și fata-i din ceata noastră
 Nira-i-nirărița,
 Tot Lenuța-i tinerița;
 Nira-i-nirărel,
 Tot Costică-i tinerel;
 Și c-un hir de nintă creață;

Să le dea domnu iubeată;
 Și c-un hir de busuioc,
 Să le dea domnu noroc!

* Fiecare vers se repetă
 de două ori.

FINIȘOARĂ, FATĂ MARE (De fată logodită)

Inf.: Ana FORNEA, a.n. 1956; s. Zastânca, jud. Soroca.

Moderato

Fi - ni - șoa - ră, fa - tă
ma - re, Fi - ni - șoa - ră
fa - tă ma - re, Va - le - rom
ș-on flori de măr.

Finișoară, fată mare, *)
Finișoară, fată mare,
Valerom ș-on flori de măr. **)

Dar pe dânsa cum o cheamă,
Dar pe dânsa cum o cheamă?
Valerom ș-on flori de măr.
Tot Maria cea frumoasă,
Tot Maria cea frumoasă,
Valerom ș-on flori de măr.
Șade la gherghef și coasă,
Șade la gherghef și coasă,
Valerom ș-on flori de măr.
Șade la gherghef și coasă,
Șade la gherghef și coasă,
Șade la gherghef și coasă,

Valerom ș-on flori de măr.
Nu știu coase ori discoase,
Nu știu coase ori discoase,
Valerom ș-on flori de măr.

Lăcrămioare știu că varsă,
Lăcrămioare știu că varsă,
Valerom ș-on flori de măr.
Și le vârsă-n păhărele,
Și le vârsă-n păhărele,
Valerom ș-on flori de măr.
Și le toarnă-n sân la chele,
Și le toarnă-n sân la chele,
Valerom ș-on flori de măr.
Dar pe dansa cine-o cere?

Dar pe dânsa cine-o cere?
Valerom ș-on flori de măr.
Filidon, ***) fecior de domn,
Filidon, fecior de domn,
Valerom ș-on flori de măr.

* Fiecare vers se repetă
de două ori.
** Se repetă ca refren după
fiecare vers.
*** FILIDON – nume.

FERICE, DOAMNE, FERICE, DRAGĂ (De fată mare)

Inf.: Vera HARJĂU, a.n. 1930; s. Feștelița, jud. Tighina.

Larg. Lent.

Fe - ri - ce, Doam-ne fe - ri - ce, dra - gă,
Voi - le - rom și flori de ma - ru.

Ferice, Doamne, ferice dragă,
Valerom și flori de măru. *)

Ferice de-acest om bătranu,
Are-un fiu de insuratu
Ș-o fiică de măritatu.
Dar pe fiica cine mi-o cere?
Tot mi-o cere-un fiu de craiu,
Fiu de craiu cel mai mare.
Tot în stele ce-și mai cere?
Cea turmă dalbă de oi.
Tot în stele ce-și mai cere?...
Pe murgu din grajd hrănit...
Părinții când auzitu,
Cai la bricică ni-au 'hămatu,
La primblat ni-a ieșitu.

S-o primblat cât s-o primblatu,
Fiica-n poartă cî le-o statu:
– Staț, părinț', nu v-nspăimătațu,
Ce-aț' cerut, nu v-am luat, u,
Ce-am cerut, îs toate-a mele,
Toate-a mele din născare:
'Ceste ciușmelc – mâinile mele,
'Cesta dalbă turmă de oi, u,
'Cestor mândri dalbi de boiu,
'Cești ai mei oacheș' meu...
'Estea-s' mele, picioare-a mele.

Vorbit:
La Anu și la Mulți ani!

* Se repetă ca refren după fiecare vers.

IA SCULAȚI, BOIERI, SCULAȚI (De gazdă)

Inf. Grișoraș CIOCAN, 9 ani, Chișinău

Moderat

Ia-n scu - lați, bo - ieri, scu - lați, Domn, Domn,
Domn din Cer, Ia-n scu - lați și vă spă - lați
Domn, Domn, Domn din Cer.

Ia-n sculați, boieri, sculați,
Domn, Domn, Domn din Cer,
Ia-n sculați și vă spălați,
Domn, Domn, Domn din Cer. *)

Că vă vin colindători
Noaptea pe la cântători.
Și nu v-aduc nimic rău,
Vi-L aduc pe Dumnezeu,
Dumnezeu Cel mititel,
Mititel și-nfășețel,
Fașă dalbă de mătase,
Să-i fie moale la oase,
Cu scuticul de fuior,
Moale pentru trupușor.

Ce-i în varful chichiuțai?
Este-o piatră nestemată.
Ce plătește țara toată,

Țarigrad pe jumătate,
Rusalim a treia parte...
S-a sculat o cuconiță,
A aprins o luminiță
Și-a cătat într-o lădiță
Și mi-a dat o părăluță.
S-a sculat un cuconaș
Și-a aprins un fânărăș
Și-a cătat în chimeraș,
Și mi-a dat un galbenaș...
M-a-nchinat de sănătate,
Că-i mai bună decât toate.

* Se repetă după fiecare vers.

ÎNAINTEA DALBEI CURȚIU (De stăpani. De fețe bisericești)

Inf. Mihai CARAIVAN s. Cartal, reg. Odesa, Ucraina.

Moderat

Î - na - in - tea dal-bci cur - țiu,
Oi, Le - run - da, Le - ru-i Lio, Doam - nc - le,
M-am nă - scut și am cres - cut.

Înainte dalbei curții,
Oi, Lerunda, Leri-i Lio,
Doamnele,
M-am născut și am crescut.

Doi meri nanți și-s minunațiu,
Oi, Lerunda, Leri-i Lio,
Doamnele,
De tulpină-s depărtați.
În grădină la doi meriu,
Oi, Lerunda, Leri-i Lio,
Doamnele,
Mi se face-un măr rotat.

Sus, în vârful pomului,
Oi Lerunda, Leri-i Lio,
Doamnele,

Ardea-și nouă lumânări.
Sus îmi arde, jos îmi cade,
Oi, Lerunda, Leri-i Lio, doamnele,
Unde cade, lac se face.

Lac de vin, parău de mir.
Oi, Lerunda, Leri-i Lio, doamnele,
Dar în lac cine se scaldă?

Scalda-și Bunul Dumnezeu,
Oi, Lerunda, Leri-i Lio, doamnele,
Se spălară, se-mbăiară.

Cu apă dalbă se limpeziră,
Oi, Lerunda, Leri-i Lio, doamnele,
Cu bun nir se niruiră.
Cu vrăjmânt se primeniră,

Oi, Lerunda, Leri-i Lio, doamnele,
Cu vrăjmânt până-n pământ,

Mai de-a rând cu Dumnealui,
Oi, Lerunda, Leri-i Lio, doamnele,
Scalda-și Ilie – Sfânt' Ilie.

Se scăldară, se-mbăiară,
Oi, Lerunda, Leri-i Lio, doamnele,
Cu apă dalbă se primeniră.

Cu bun nir se niruiră.
Oi, Lerunda, Leri-i Lio, doamnele,
Cu vrăjmânt se primeniră.

Cu vrăjmânt până-n pământ,
Oi, Lerunda, Leri-i Lio, doamnele,
Mai de-a rând cu Dumnezeu.

Scalda-și Crăciun – Sfânt Batrânu,
Oi, Lerunda, Leri-i Lio, doamnele.
Se scăldară, se-mbăiară.

Cu -apă dalb' se limpeziră,
Oi, Lerunda, Leri-i Lio, doamnele,
Cu bun nir se niruiră.
Cu vrăjmânt se primeniră,
Oi, Lerunda, Leri-i Lio, doamnele,
Cu vrăjmânt până-n pământ.

Mai de-a rând cu Dumnezeu,
Oi, Lerunda, Leri-i Lio, doamnele,
Scalda-și icea-n' -cest domn bun,

'Cest domn bun, jupânul Tudor... *),
Oi, Lerunda, Leri-i Lio, doamnele,
Cu-a lui dalbă jupâneasă.

Se scăldară, se-mbăiară,

Oi, Lerunda, Leri-i Lio, doamnele,
Cu apă dalb' se limpeziră.

Cu bun nir se niruiră.
Oi, Lerunda, Leri-i Lio, doamnele,
Cu vrăjmânt până-n pământ.
Cu vrăjmânt până-n pământ,
Oi, Lerunda, Leri-i Lio, doamnele,
'Icea-n doamne-i 'cest domn bun.

'Cest domn bun, jupânul Tudor,
Oi, Lerunda, Leri-i Lio, doamnele,
Cu-a lui doamnă jupâneasă.

Ei să-mi fie sănătoșiu,
Oi, Lerunda, Leri-i Lio, doamnele,
Sus în gazdă la Hristos.

ÎN GRĂDINA CU MĂR DULCE

Inf. Anastasia CATRINESCU, a.n. 1962;
s. Leușeni, Telenești.

Moderat

În gră - di - na cu măr dul - ce,
Ră - mu - re - le-a mă - ru - lui,
În gră - di - na cu măr dul - ce.

The musical score is written on three staves in G major (one sharp) and 2/4 time. The tempo is marked 'Moderat'. The first staff contains the melody for the first line of lyrics. The second staff contains the melody for the second line of lyrics, featuring three triplet markings. The third staff contains the melody for the third line of lyrics. The lyrics are written below the notes.

În grădina cu măr dulce,
Ramurele-a mărului, *)
În grădina cu măr dulce.

– Nu mă-ndur, Doamne-a mă duce
De dulceața Ta cea dulce,
De-oacăitul broaștelor,
De șuierul șarpelor...
Căci Adam când o greșât,
Domnul de Rai l-o lipsât.

L-o lipsât, l-o litrosit.
– Du-te-Adame, de la
mini,
Căci la mini nu ți-i bini...
– Da nu mă-ndur,
Doamne-a mă duce
De dulceața Ta cea dulce,
De-oacăitul broaștelor,
De șuieratul șarpelor...

* Se repetă după fiecare vers.

JUDEȚUL

(De flăcău, de voinic)

Inf. Marin GANCIU, a.n. 1973; Anadol, Reni,
reg. Odesa, Ucraina.

Moderat

Ju - de - tu' - Mă - - - ru'.
Le - ru - le, doam - ne - le,
Ci - ne-n lu - me
s-a d'a - fla - tu,
S-a d'af - - - lat, s-a
cur - te - - - zat?'

Județu'-Măru',
Lerule, doamnele,*)
Cine-n Lume s-a d-aflatu,
S-a d-aflat, s-a curtezat?

Iar Ionu,**) frate-al nostru,
El în Lume s-a d-aflat,
S-a d-aflat, s-a curtezat
'N grajd de piatră mi-a întrat.

Pe drag murg la cerșelatu,
Cerșelatu-i răfturat,
Numai bun de-ncălecatu.

El afară mi la scos,
De zăbrele mi-l legară.
El în casă îmi întrară,
La ochi negri se spălară,
La icoană se-nchinară,
Și din gură așa grăiră:

- Rămai, maică, sănătoasă,
Căci tu n-ai fost bucuroasă
Să-ți aduc de-o noră-n casă...
Bine vorba nu sfârșară.

Lua arcul și săgeata,
El afară îmi ieșară.
Pe drag murg mi-l dizlegară,
Picioaru-n scară puneară,
Pe drag îl încălecară.

El la mare se porneară...
El la mare-mi ajungeară
Cu stânga frau-și țineară,
Cu dreapta cruce-și făceară,
El în mare s-aruncară
Și din gură așa grăiră:

- 'Noată-și, murgule, 'noată-și, dragă,
'Noată-și marea-n lung și-nlat,
Și-n lungiș, și-n curmezișu,
Până-n sambătă-ndeseară -
Să da soarele la sminteală,
În suleț rezematu...
Iar Ionu, frate-al nostru,

Doi ochi negri-și aruncară,
'N cele sate mari hori joacă.
Pe drag murg încălecară,
El la horă se porneară.
El la horă-mi ajungeară,
Sulița-n pământ trânteară,
Pe drag murg mi-l priponeară,
El la horă se prindeară.
Lângă sora soarelui,
Da nu-i sora soarelui,
Da îi Ana cea frumoasă,
Da îi Ana cea frumoasă.
Murgu' din gură grăiră:
- Dar tu joci și-nveselești,
Pe mine mă pedepsești:
Eu de foame rod zambale
Și de sete din picior batu...
- Rabdă-ți, murgule, rabdă-ți, dragă,
Că și eu, 'cum te-am răbdatu,
Ne-nsurat, necununat.
Că și eu m-oi însura,
Și țiia drumu ți-oi da,
Și mi-oi bea de unde-oi vrea.
Mi-oi bea apă de sub piatră,
De sub piatră strecurată.
Iar Ionu, frate-al nostru.
El să-mi fie sănătos!

* Se repetă ca refren în fiecare strofă.

** Ion, Ana - numele celor colindați.

LA DOI MERI, LA DOI PRĂSAZI (De gazdă. De tineri însurăței)

Inf. Mariana UNTILĂ, 13 ani, Chișinău.

Moderat

La doi meri, la doi pră - sazi,
La doi meri, la doi pră - sazi,
Asta - i Sa - ra, Sa - ra de Cră - ciun.

La doi meri, la doi prăsazi,
La doi meri, la doi prăsazi,
Asta-i sara, sara de Crăciun. *)

Ce-i de-Ajiunu cu Crăciunu...
El cetește, El mărește:
– De-aș ajunge-n primăvară,
Ca să fac o slujbă mare,

După casă – o grădină,
În grădină – o fântână,
În fântână – o prăjină...
Pe prăjina gardului –
Doi hulubi și-o hulubiță.
Hulubița e Maria,
Hulubașul e Mitruț...

Dă-le, Doamne, lor viață
Și-o mână de mintă creată.

* Se repetă după fiecare vers.
Versul întâi al strofei se repetă
de două ori

LA DOI MERI, LA DOI PRĂSAZI

Inf. Dinastia COVALI din s. Stroești, Râbnîța

Sînt doi meri și doi pră - sazi
Sînt doi meri și doi pră-sazi, Vai - le-rom,
Vai - le-rom și flori de măr.

Sînt doi meri și doi prăsazi, *)
Sînt doi meri și doi prăsazi,
Vailerom, **)
Vailerom și flori de măr.

Vorbit:
Bună vreme ș-o colindă!

* Fiecare vers se repetă de două ori.
**) Se repetă ca refren după fiecare vers.

La vârfuri împreunați,
La truchină departați.
La truchina merilor
Este-un pat mândru făcut,
Da de cine mi-i lucrat?
Tot de Ghiorghe, cel frumos.
Iar în pat îi așternut
Un chilim mândru ales,
Da de cine mi-i lucrat?
Tot de Olea cea frumoasă,
Să mai aibă trai și viață,
Dintr-un snop de mintă creată,
Să mai aibă și noroc.

LA DOI MERI, LA DOI PRĂSAZI (De insurăței)

Auzită de la Veta RUDEI, a.n. 1963; s. Șestaci, Șoldănești.

Moderat

La doi meri, la doi pră-sazi, Li - țo dra - gă,
la ochi nea - - - gră, La doi meri, la
doi pră - sazi, Li - țo dra - gă, la ochi nea-gră.

La doimeri, la doi prăsazi.
Lițo dragă, la ochi neagră. *)

De vârfuri împreunați,
De tuișina merilor
Este-un pat mândru de brad
Cu picioarele de fagi.

Dar pe pat ce-i așternut?
Covor cu aur țesut.
Dar pe dânsul cine doarme?
Doarme domnul (numele celui
colindat)
Și cu doamna (numele),

Dorm itinsu și cuprinsu.
Între ei, doi hulubași,

Hulubașii s-au inflat,
Jos pe mare s-au lăsat.
Apă-n gușă au luat,
Petricele-n degețele,
Sus la cer s-au ridicat,
Pe curți nalte s-au lăsat,
Din petricele-au sunat
Și din gușă-au rourat,
Mari boieri s-au deșteptat.
Să vă dea Domnu' de toate,
La mulți ani cu sănătate!

* Se repetă după fiecare vers.

LA DOI MERI...

Inf. Ana GALATON, a.n. 1939; s. Teiu, Grigoriopol.

Moderat

La doi meri mân - dri ro - ta - țu, Le - ru - le-i, Doam-ne,
La doi meri mân - dri ro - tați.

La doi meri mândri rotațu,
Lerule-i, Doamne, *)
La doi meri mândri rotați,

De turchină-ndepărtațu,
De vârfuri împreunațu,
Dar în vârful merelor, măi,
Este-o masă mândră dreasă,
Dar la masă cine șădi?
Sfânt Agiun cu Sfânt Crăciunu,
Eiu șad și-nvoiescu,
Și cu nir și niruiescu,
Și cu dar și dăruiescu.

Vorbit:

Și va fii di ghini!

* Se repetă ca refren după fiecare vers.

LA MUNȚI NINGE-PLOUĂ (CIUTELE) (De voinic, de vanător)

Inf. Anastasia BUZDUGAN, s. Slobozia Mare, Vulcănești, jud. Cahul

Liniștit

Le - ru-i Leo, La munți nin-ge, plo-u-ă,
La șes ca - de ro - uă, Le - ru-i Leo,
Ro - ua du - pă șăs.

Leru-i Leo,
La munți ninge-plouă,
La șes cade rouă,
Leru-i Leo,
Roua de pe șăs.

Bun lac mi se face,
La mijloc de lacu
De-o droaie de ciute.
Ele apa-ni beau,
Iarba îni pășteară.
Pe margina lui
De-o ciută bătrână,
De-a lor mamă bună,
Nici apă nu-ni bea,
Iarba nu-ni pășteă,

Numai străjuiește
Straja din trei părți
Și din patru nopți
Voinicel (numele...)

Di ciuti-mi aflară,
Ogar bun creșteară,
Cal bun îș hrăneară,
Dar cine-aștepta?
Joia viitoare,
Că-i prăz(d)nuitoare
Și-i mai vanătoare.
Joia c-a venit,
Voinicel (numele...)
Pe cal încălica,

După ciuti pleca,
Tot din satu' în satu',
Și din vad în vad,
Și din luncă-n luncă,
Și din stâncă-n stâncă,
Peste ciute-a dat,
Leru-i Leo-n goan' le-o luat
Și mi le-a gonitu
Pân-la pod de os.

Pod di os n-a fost,
Tot din os de-a Ciutei
Ce-or mai rămâneară
Și-n cal le goneară
Pân-la munți cărunți.
Munți cărunți n-a fostu,
Munți cărunți s-or faci
Tot din păr de-a Ciutei
Ce-a(r) mai rămâneară
Și-n car le goneară
Păr la lac de sânge.
Lac de sânge n-a fostu,
Lac de sânge s-ar faci
Tot din sânge de-a Ciutei.
Ce-o mai rămâneară

De-o Ciută-Mioară,
Numai ea-ni scăpară
Sub stâncă de piatră.
Di ogar mușcată.
Di bici bășicată.
Voinicel (numele...)
Fie-ar sănătosu.

LA IZVOARE (De fată)

Auzită în s. Florițoaia (Ungheni) de Galina POPOVICI
și interpretată de Suzana POPESCU, or. Chișinău.

Moderato

La iz - voa - re a - pă
răci, Mîn-dru domn de-a' nos - tru.

La izvoare apă reci, *)
La izvoare apă reci,
Mândru domn de-a'
nostru.**)

Da cini pânzâli ghilești?
Tot (Ileana) cei frumoasă.
Zări doi mândri ciobănei
Cu mândri turmi de miei.

– Da nu-mi colbăiți pânzâli,
C-am doi fraț' la curț' dați,
Ei acolo-nvaț-a scri,
Ghini în țară sî cii.

* Versul întii al strofei se repetă de două ori.

** Se repetă după fiecare vers.

LEAGĂN VERDE DE MĂTASĂ (De fată mare)

Inf. Ana TUDORAN, a.n. 1898;
s. Utconosovca, Ismail, Ucraina.

Moderato

Lea - găn ver - de de - mă - ta - să,
Oi da, Le - ru - lui, doam - ne - le,
Oi da, Le - ru - lui, Doam - ne (le)

Leagăn verde de mătasă.
Oi da, Lerului, doamnele,*)
Bate vântul, el se lasă,
Oi da, Lerului, Doamne.

Dar într-însul, cine coasă?
Coasă Anica cei frumoasă.
Nu știu coase ori descoase,
Lăcrămioare știu că varsă
Și le toarnă-n sân la piele,
Ca să-i treacă de-a ei jele.

Zestrea fetei mândr-aleasă,
Și-i aleasă câte-un fir,
S-amiroase-a trandafir.
Și-i aleasă câte-un smoc,
S-amiroase-a busuioc.
Ca să fie pân-la moarte.

* Se repetă după fiecare vers.

MURGUL ȘI ȘOIMUL

Au colindat:

Ion și Vera HĂRJĂU, a.n. 1929; s. Feștelița, jud. Tighina.

Moderat. Liber.

Le-rui-lea, Tot I - - on voi - ni - cu,

Tot I - on voi - - ni - cu

La bun domn slu - jeș - te.

Leruilea, *)
Tot Ion Voinicu' **)
Tot Ion Voinicu'
La bun domn, slujește.

Leruilea,
Bun murg își hrănește.
Bun murg își hrănește.
Dar cu ce-l hrănește?
Cu orzu chisatu
În vârf vânturatu,
Murgului de datu.

Tot Ion Voinicu;
Bun Șoim să-noiește,

Dar cu ce-l hrănește?
Cu carne de zmau.
Dar cu ce-l adapă?
Cu sânge de frângu.
Tot Ion-Voinicu'
Murg u' i-o grăitu:
– Drag stăpân de-al nostru,
Tu pi noi ne țâiu,
Di la noi o știiu:
(De la noi s-o știiu)

De m-a-ntrece Șoimu',
Copita să-mi taie,
Copita din dreapta,
Că-i de toată treaba...

Șoimu-o auzātu
Și lui i-a vorbitu:
– Drag stăpân de-al nostru,
De m-a-ntrece Murgu',
Aripa să-mi taiu,
Aripa din dreaptă
Că-i de toată treaba...
Ziua le-o numitu,
Ziua le-o venitu,
Zi de Bobotează,
La Iordan pe gheață.
Tot Ion Voinicu'
De frâu i-o luat,
Loc le-o măsuratu,
La ceal măr rotatu
Drumu' că le-o datu,
Șoimu' sus pe vântu;
Nouri tulburându,
La curț-ajungându,
Curț' înconjurându.
La fereast' – au statu,
Tare-o șuieratu,
Din curț' a ieșitu
Cu paloșu-n brâu,
Cu basmaua-n mână.

Dar Șoimu' când ni-o mărsu,
Di spumi l-o ștersu.
Di frâu l-o luat,
În grajd ni l-o datu.
Murgu' pe pământu.
Dealuri răsturnându,
Izvoare distupându,
La curț' ajungându,
Curț' înconjurându,
La poartă ni-o stătu.
Tare-o nechezatu.
Tot Ion Voinicu'
Din curț' a ieșitu
Cu paloșu-n mână,

Cu basmaua-n brâu.
La Murg sa-l sluțească...
Șoimu' i-o grăitu:
– Drag stăpân de-al nostru;
Pe Murg n-ol sluți,
Murg ț-a trebui.
Unul Ștefan-Vodă,
Tot pe Murg călare
Și cu Șoim pe mână:
– Na, sî-ni cii-n lumi
Voinicel ca tini!

Vorbit:

Sa vă fie de bine!

* Se repetă ca refren după fiecare
două versuri.

** Versul întâi al strofei se repetă de
două ori.

MESE-NTINSE, FĂCLII APRINSE (De flăcău)

Inf. Claudia NEGRU, a.n. 1942; s. Seliște, jud. Orhei.
(„am învățat-o de la tatăl meu”)

Lent

Me - se-n - tin - se,

Varianta:

fă - clii a - prin - sc, Va-le-ro - mu'*

și mai mari bo - icri.

Detailed description: The musical score is written on a grand staff (treble and bass clefs) in G major and 2/4 time. It consists of three systems. The first system is marked 'Lent' and contains the first line of music with the lyrics 'Me - se-n - tin - se,'. The second system is labeled 'Varianta:' and contains the second line of music with lyrics 'fă - clii a - prin - sc, Va-le-ro - mu'*'. The third system contains the third line of music with lyrics 'și mai mari bo - icri.'.

Mese-ntinse, făclii aprinse,
Valeromul și mai mari boieri,*)

Scaune puse, pahare drease,
Dar la dânsele cine șede?
Stă Sfânt Agiunu' cu Sfânt
Crăciunu'

Cu-Apostolii prinpregiurul,
Cu-Apostolii prinpregiurul,
Iar pe dânșii cine-i cinstește?
Ion cinstește, Ion mărește.
Stau boierii și-l întreabă:

– De ce, Ioane, nu te-nsorieu?
– Staț', boieri, și m-așteptați
Pân' mi-oi face o grădină,
Și-n grădină o fântână,
Ș-ar s-o cheme Apă Bună.
Ș-ar să vie o Fecioară,
Eu pe-a ceea oi lua-o,
Face-oi casă, face-oi masă,

Face-oi dalbă jupâneasă.
Busuioc verde pe masă,
Rămâi, gazdă, sănătoasă.

Vorbit:
La Anu' și la mulți ani!

* Se repetă după fiecare vers.

LA CRENGUȚA CRINULUI

Inf. Vasile ROTARU, a.n. 1929; s. Gura Galbenei, jud. Lăpușna.

Moderat

La cren-gu - ța cri - nu - lui, La cren-gu - ța

cri - nu - lui, Le - - ru-i, Doam-ne

Detailed description: The musical score is written on a grand staff in G major and 3/4 time, marked 'Moderat'. It consists of two systems. The first system contains the first line of music with lyrics 'La cren-gu - ța cri - nu - lui, La cren-gu - ța'. The second system contains the second line of music with lyrics 'cri - nu - lui, Le - - ru-i, Doam-ne'.

La crenguța crinului, *)
La crenguța crinului,
Leru-i, Doamne. **)

Crește, crește și-nflorește,
Și-nflorește leagăn verde,
Leagăn verde de mătăasă,
Dar într-însul cine șede?

Ședi Domnul, Iisus Hristos,
Fașățul și frumușăl,
Fața dalbă de mătăasă
Cu cichie de hârtie...

(Fragment)

MĂTURÂND ȘI DERIDICÂNDU (De flăcău)

Auzită la sărbătorile de Crăciun și Anul Nou
în casa lui Arcadie CULEA, s. Olănești, jud. Tighina.

Moderat

Mă - - - tu - rând și
di - ri - di - cân - - - du,
Le - ru Ler, Doam - ne,
Mă - tu - rând și
dir' - di - - - când.

Măturând și deridicându,
Leru Ler, Doamne, *)
Măturând și deridicând,

Mi-am găsit un fuiorelu,
Fuiorelu de-aurelu.

Mi l-am dat la meșteri mariu
Să mi-l toarcă subtâreleu,
Să-mi urzească cincii năfrăniu,
Cincii năfrăni și-o năfrăniță,
Năfrăniță de siniță,
Năfrăniță de cumnată.

Măturând și diridicându
Mi-am găsit o brățărușă
Și mi-am dat-o la zlătari,
La zlătari, la meșteri mari,
Ca să-mi fac un ineluș,
Ineluș pe deget mare,
Să-mi fie de fată mare,
Ineluș pe deget micu,

Ca să-mi fie de fetitu,
De fetit, de logodit.

Vorbit:
Să vă fie de bine!

* Se repetă după fiecare vers.

FLORILE DALBE

Inf. Galina PASLARU, a.n. 1950; s. Reca, Rașcani.

Moderato

Bu - na sa - ra, gos - - - po -
dari, Flo - ri - le dal - be.

Buna sara, gospodari,
Florile dalbe,
V-au venit colindători,
Noaptea pe la cântători,
Florile dalbe
Să trăiți, să înfloriți,
Florile dalbe,

Mulți ani, mulți ani
fericiți,
Florile dalbe,
Bună sara, gospodari,
Florile dalbe,
La Anu' și la mulți ani,
Florile dalbe.

BUNA SEARA, GOSPODARI

Diana MĂRGINEANU, 19 ani, s. Corlăteni, Râșcani.

Moderat

Bu - na sa - ra, gos - po - dari,
Bu - na sa - ra, gos - po - dari,
Gos - po - dari și gos - po - di - ne.

Buna seara, gospodari, *)
Buna seara, gospodari,
Gospodari și gospodine,

C-am venit la dumneavoastră
Să vă cântăm sub fereastră.
Plouî, plouî și stropești,
Haini nouî ponosești.

Haini nouî ponosești,
Pentru badea li gătești.
La fereastra-n fundul casei,
Șădi-n leagăn di mătasî,

Dar în leagăn cine șădi?
Șădi lelea și suspini,
Nu știu coasă ori discoasă,
Lăcrămioară știu c-o varsă.

Buna seara, gospodari,
Gospodari și gospodine,
Am venit la dumneavoastră
Și v-aduc colinda-n casă.

** Versul întâi al strofei se repetă de două ori.*

PESTE DEAL MI SE ZĂREȘTE

(De mănăstire.)

(De călugăr duhovnic)

Auzită de la Filip CHIRIAC, a.n. 1936; s. Ozeornoe (Averescu), Ismail,
și de la Vasilița CEALENCU, a.n. 1928; s. Kamâșova, reg. Odesa, Ucraina.

Moderat
Du - pă dea - lul cel mai ma - re,
Ve - le - rim și Ve - ler, Doam - ne.

După dealul cel mai mare,
Velerim și Veler, Doamne! *)

Se zărește-un mândru Soare
Nu știu-i soare ori foc mare,
Da' nu-i foc, nici mândru Soare,
Da-i o mănăstire mare
Cu ferești de alămăie,
Cu ușile de tămăie,
Nouî uș', nouî Altari,
Nouî Sfinte Pristoali...

În Pristolu' cel di josu,
Lângî pat ș-o fântânițî

Fântânițî cu cinci izvoari,
Două dulci și trii amari,
Cine bea, se folosești...
Ș-au băut ș-un domn de-al nostru,
Ș-au bălut ș' s-au folosătu,
Lui Hristos și-au mulțumitu.

Vorbit:
În numele Lui Iisus, Amin!

** Se repetă ca refren după fiecare vers.*

NIME-N LUME NU-L AUDE

(De față mare)

Inf. Victor DOAGĂ, a.n. 1951; s. Opaci, Căușeni, jud. Tighina.

Moderat

Ni - me-n lu - me nu-l a -
Nu - mai Mai - ca Dom - nu -
u - de, Voi - le - rom și
lui, măi, Voi - le - rom și
flori de măr. / măr.

Nime-n Lume nu-l aude,
Vailearom și flori de mar, *)
Numai Maica Domnului, măi,
Vailearom și flori de măr.

El aude și răspunde:

– Ce ți-i Ția, Cerb de munte,
Ori ți-i foame, ori ți-i sete;
Ori ți-i dor de codru' verde?
– Nici mi-i foame, nici mi-i sete,
Nici mi-i dor de codru' verde.

Dar mi-i dor de ce văd eu, măi.
– Cerbu-n coarne ce mai poartă?

– O prostire alb' aleasă.
– Dar de cine e aleasă?
– De Ileana cea frumoasă,
Ea sa fie sănătoasă,
Cu părinții ei din casă
Și cu frați, și cu surori, măi.
Și cu noi colindători, măi.

Vorbit:

Să vă fie de bine!

* Se repetă după fiecare vers.

SCULAȚI, SCULAȚI, BOIERI MARI

Inf. Mihaluță CHIRIAC, a. N. 1942;
s. Colicăuți, jud. Edineț.

Moderat

Scu - lați, scu - lați, bo - ieri
mari, Căci va
vin co - lin - dă
tori, Co - lin - dă - tori' îs
oas - peți buni, Co - lin - dă -
tori' îs oas - peți

Sculaț', sculaț', boieri mari,
Căci vă vin colindători,
Colindători' îs oaspeți buni,
Colindători-s oaspeți buni.

Nu vă vin nici cu-n rău,
Nu vă vin nici cu-n rău,
Dar vă-L aducem pe Dumnezeu,
Dar vă-L aducem pe Dumnezeu.

Dumnezeu îi mititel,
Dumnezeu îi mititel.
Mititel și-nfășețel,
Mititel și-nfășețel.

Fașă dalbă de mătăsă,
Fașă dalbă de mătăsă,
Și scutic di ușunic,
Și scutic di ușunic.

Iar în vârnu' chihiuțai
Cresc doi brazi înrămurațio
Din truchină depărtațio,
Din truchină depărtați.

Dar la mijloc celor braziu,
Dar la mijloc celor brazi
Este-un pat mândru-nchingat,
Este-un pat mândru-nchingat.

Cu chinguțale di brad,
Cu chinguțale di brad,
Dar pe pat ce-i așternut,
Dar pe pat ce-i așternut?

Tot o scoarță mândr-aleasă,
Tot o scoarță mândr-aleasă.
Dar de cine-i-aleasă,
Dar de cine-i-aleasă?

De mămica ce-i frumoasă
De mămica ce-i frumoasă,
Ea să fie sănătoasă,
Ea să fie sănătoasă.

Să ne dăie drumu-n casă
Să ne dăie drumu-n casă,
Să ne treacă după masă,
Să ne treacă după masă.

Cu-n pahar să ne cinstească,
Cu-n pahar să ne cinstească,
Dar mai mult să mulțumească,
Dar mai mult să mulțumească.

Da-ne-o nii s-o țân în brață,
Ca pe-un snop de mintă creață,
Da-ne-o nii s-o eu la joc,
Ca pe-un snop de busuioc.

Un colind și jumătate,
La mulți ani cu sănătate,
La mulți ani cu sănătate,
La mulți ani cu sănătate!

Vorbit:
Voie bună și la Anu' cu sănătate!
Daț' colacu' și cioracu', *)
Cî va strâci boi' pragu'!

* cioracul - banii

SCULAȚI, SCULAȚI, BOIERI MARI

Inf. Mihaluță CHIRIAC, a.n. 1942; s. Colicăuți, jud. Edineț.

Că vă vin colindători,
Florile dalbe,*)
Căci vă vin colindători:

Noaptea pe la cântători.
Nu v-aduc nici un rău,
Vî-L aduc pi Dumnezeu.
Dumnezeu îi mititel,
Mititel și-nfășețel.
Fașă dalbă de hârtie

Chichiuță de ușunic,
Iar în vârful chichiuței
Este o piatră năstrăpată,
Luminează Lumea toată.

Vorbit:
Să vă fie de bine!
Amin.

* Se repetă după fiecare vers.

SCULAȚI, GAZDE, NU DORMIȚI

Auzită de la Irina PERETEANU, a.n. 1991; Ungheni.

Lent.

Scu-lați, gaz - de, nu dor - mi - țiu,
 Că nu-i vre-mea de dor - mi - tu,
 Da-i vre - mea de-m - po - do - bi - tu
 Cu cren - gu - ță de mo - li - du.

Sculați, gazde, nu dormiți,
 Că nu-i vremea de dormitu,
 Da-i vremea de-mpodobitu.
 Cu crenguță de molidu.

E-ni-n casă, gazdă mari.
 Că afară ningi tari
 Și ni-i gura înșatată
 Di când colindam la
 poartă...

Ca de-asară tăt îmblatu
 Prin văi să colindăm
 Cu brați cu busuiocu,
 Sî ai, gazdă, mult norocu...
 Și cii, gazdă, sănatoasî,
 Sî ai bucurii în casă.

SCOALĂ-MI-TE, DOAMNĂ MARE

Auzită de la Maria MOCANU
 originară din Giurgiulești, jud. Cahul.

Moderat

Scoa - lă - mi - te, doam - nă
 ma - re, Ler, doam - ne - le, Și-mi a -
 prin - de-o lu - mî - na - re.

Scoală-mi-te, doamnă mare,
 Ler, doamnele,*)
 Și-mi aprinde-o lumânare.

Lumânarea cea mai mare,
 Care-ai pus-o-ntr-o icoane,
 'Ntre icoane-n casă mare,
 Să se vadă ca de soare,
 C-a intrat Ajiunu-n curte...

– Las-ă între să colinde,
 Că demult n-a colindat...
 Ce-a fost verde-s-a uscat,
 Ce-a-nflorit-s-a veștezit,
 Numai foaia fâgului
 Șade-n poarta Raiului
 Și-l privește pe Hristos
 Ca pe-un trandafir frumos.

* Se repetă după rîndul întii al strofei.

SUS, ÎN VÂRFUL MUNTELUI

(De păcurari)

Din repertoriul Ansamblului folcloric „IEDERA”,
Palatul Național al Copiilor, or. Chișinău.
Cond.: Valentina OSOIANU.

Moderat

Sus, în vâr - ful mun - te -
lui, Sus, în vâr - ful mun - te -
lui, Ai, Le - ru - i, Doam - ne.

Sus, în vârful muntelui,
Sus, în vârful muntelui,
Ai, Leru-i, Doamne.

Este strunga oilor,
Este strunga oilor,
Ai, Leru-i, Doamne.

Dar la muls, cine s-a pus?
Ionică, Făt-Frumos,
Ai, Leru-i, Doamne.

Dar în strungă cine-și
mână?
Mărioara, fată mare.

Ai, Leru-i, Doamne.
Mânați, feților, mai tare,
Că vin doi nouri de
ploaie.

Ai, Leru-i, Doamne.

Nu știu îi ploaie ori
ninsoare,

Ori flăcăi de-ai
Mărioarei,
Ai, Leru-i, Doamne.

Dar de zestre ce ne dați?
Dar de zestre ce ne dați?
Ai, Leru-i, Doamne.

Sute, sute oi cornute,
Și la coarne zugrăvite,
Ai, Leru-i, Doamne.

Busuioac verde pe masă,
Rămâi, gazdă,
sănătoasă,
Ai, Leru-i, Doamne.

STRIGĂ UN VOINIC DIN MUNTE

(Pentru frate. De verișori)

Inf. ȘVEȚ Olga lui Spiridon, a.n. 1934;
s. Cervonâi-Iar, Chilia, reg. Odesa, Ucraina.

Moderato

Stri-gă-un voi - nic din - tr-un mun - te,
3
Stri-g-un voi - nic din-tr-un mun - te,
Le - ru - le, doam - ne - le, Stri - gă
și i se lă - u - da

Strigă-un voinic dintr-un munte,
Strigă-un voinic dintr-un munte,
Lerule, doamnele *)
Strigă și i se lăuda:

– Căci cal bunu ca la mine,
Nu se află-n întreaga lume.
Haine bune ca la mine,
Nu se află-n întreaga lume.

Cizme bune ca la mine,
Nu se află-n întreaga lume.
Arme bune ca la mine,
Nu se află-n întreaga lume.

Iar voinicul de Ionu
Sta de-o parte și-i asculta,
Sta de-o parte și-i asculta
Și din gură răspundea:

– Ia-n stați, frați, ia stați, vere,
 – Ia-n stați, frați, ia stați, vere,
 Căci cal bunu ca la tine
 Se găsește pe la mine.
 Cizme bune ca la tine
 Se găsește pe la mine.
 Arme bune ca la tine
 Se găsește pe ta mine...

Ei de mână s-au apucat
 Și la maica au alergat,

Și-n genunchi au îngenuncheat,
 Și lu maica i s-a rugat...
 Maica lor le-a răspuns:
 – Voi sânteți frați di pi surori
 Și sânteți verișori.

Vorbit:
 Voie bună ș-o colindă.

* *Versul întâi se repetă de două ori.*
 ** *Se repetă ca refren după fiecare vers.*

LEROI, DOAMNE (De logodnă, de pețitori)

Auzită de Galina POPOVICI în Slobozia Mare, Vulcănești;
 interpretă – Valentina NACLADĂ; a.n. 1970, or. Chișinău.

Repejor

Le roi, doam-ne, mult mai
 ce - re, Le roi, doam-ne.

Leroi, doamne,
 Mult mai cere,
 Leroi, doamne.*
 Cere-o vie ș-o moșie,
 Cere cinzeci de berbeci,
 Tot berbeci cu patru coame,
 Lați în spete de trei palme.
 Cere cinzeci de mioare,
 Tot mioare fătătoare.
 Iar Ileana, fată mare,

Puse față la ghirlandă,
 Buzele la rumeneală,
 Sprincenele la cerneală,
 Leroi, doamne.

(fragment)

* *Se repetă după fiecare vers.*

VERDE-I CÎMPUL ȘI-NFLOREȘTE (Pentru cel decedat)

Înregistrată de Ștefan POPESCU
 de la Mărița Loghin; a.n. 1922; s. Pelinei, jud. Cahul.

Repejor

Ver - de-i cîm - pu' și-n flo - re - te, Vân - tul Ma -
 li - nei,* Ver - de-i cîm - pul
 și-n - flo - - - reș - te.

Verde-i câmpu' și-nfloreste,
 Vântu' Mălinei, *)
 Verde-i câmpu' și-nfloreste...

Și-am trăit o zi ș-a doua,
 Și vam lăsat lumea vouă,
 O cămașă, grea durere,
 Of, amar și grea durere,
 Moarte făr' de mângâiere.
 Iar o moarte mângâioasă
 Astăzi ne scose-i din casă.

Veniț', fraț', veniț', surori,
 Și mă-mpodobiț' cu flori
 Di la cap pân-la picioari

Și mă faceț' tot o floari.
 Să vie ș-a mea soție
 Care-am primit cununie.
 Vie ș-ai mei copilași,
 Dragii tatei băiețași.
 Să vie ș-ai mei părinți,
 Să verse lacrimi fierbinți.

Vorbit:
 La Anu' și la multi ani!

* *Se repetă după fiecare vers.*

ASTĂ SEARĂ-I SEARĂ MARE

Interpreți: Colectivul folcloric "OPINCUȚA"
Liceul "Onisifor Ghibu", Chișinău.
Conducători: Sergiu și Aliona TIRON.
Informator: Elena-Domnica TIRON, a.n. 1948,
s. Mateuți-Rezina.

Moderat

As - tă sea - ra - i Sea - ra Ma - re,
Am ve - nit cu o u - ra - re,
As - sea - ra, Sea - ra - de - Cră - - ciun. - -

Astă seara-i Seara Mare,
Am ve-nit cu o urare:
Asta-i seara, Seara de
Crăciun.*)
Hai sculați, creștini, sculați,
Pe Domnul de-L lăudați!
Nu dormiiți' în asta seară
Ci ședeți la privegheală.
S-așteptăm pe Domnul Sfânt
Ce-o să vină pe Pământ.
Că e Fiul Cerului
Și Domnul Pământului.
Hai sculat', creștini, sculați,
Pe Domnu' să-ntâmpinați',

Fiți' boieri voi sănatoși,
S-aveți' pacea Lui Hristos!
Boiereasa-bucuroasa,
Să vă-ajute Maica noastră.
Cruce-n casă, cruce-n casă,
Rămâi, gazdă, sănătoasă!

* Se repetă după fiecare două versuri.

AZI AJUNUL, MÂINE CRĂCIUNUL

Informator: Elena CIOBANU, a.n. 1957;
s. Colibași-Cahul.
"...I-am învățat de la fereastră",
ne comunică Elena CIOBANU.

Lent. Moderat

Az, A - giu - nu', mâi - ni Cră - ciu - nu,
Le - ru - lui Doam - ne, Az' A - giu - nu,
mâi - - ni Cră - ciu - - - nu.

Az' A-giu-nul, mâini Crăciunu,
Lerului Doamne,*)
Az' A- giu-nu', mâini Crăciunu.

Moș Crăciun îi Sfânt Bătrân,
Cu barba di ibrișan,
Cu musteața, spic di grâu,
Iar în vârful spicului
Este-un leagăn di argint,
Iar în leagăn cine șade?

Ionică, Făt-Frumos,
Îl leagnî pi Hristos,
Îl leagnî și-l întreabî:
- Când îi capu vacului,
Sfârșătu' pământului?

Vorbit:

La Anu' și la Mulț' Ani!

* Refren. Se repeta după
fiecare vers.

ESTE-UN SCAUN SUS DE AUR

Colindă: Tasia a lui Vasile IACONI,
a.n. 1940; s. Colibași-Cahul.

Moderat

Es - ti-un sca - un Sus di a - ur,
Es - ti-un sca - un Sus di a - ur,
Le - ru - le, Doam - ne!

Esti-un scaun Sus di' aur,*
Esti-un scaun Sus di' aur,
Lerule, Doamne!**

Iar pi scaun cini șadi?
Șadi Domnul și cu Doamna:
Domnul a plecat la Raiu
Iar Doamna din urmî-a strigat:
- la stăi, Doamne, să Te-trebu,
Când îi capu' vacului,
Sfârșātu', Pământului...?

Ești-un pâlci hulugheiu,
Hulugheii au zburatu,
Sus la Ceri s-au ridicatu,
Pi Hristos mi L-au scădatu,
În strai verdi L-a-mbrăcatu...

Vorbî:

La Anu și la Muț' Ani!

* Fiecare vers se repetă de două ori.

** Refren. Se cântă după fiecare vers.

CE-I ÎN SOARE, NU RĂSARE

Informator: Alexandra ROȘCA 70 ani, s. Colibași-Cahul.
"... la noi cu colinda împlau numai
flăcăii și copchii...", spune Alexandra ROȘCA.

Moderat

Ci-i în soa - ri, nu ră -
sa - ri, Mă - ru - lui cu flo - ri - li
dal - bi, Ci-i în soa - ri,
nu ră - - - sa - ri.

Ci-i în soari, nu răsari,
Mărului cu florili dalbi,
Ci-i în soa-ri nu răsari.
Și Hristos tânăr călari
Pe-un cal galben-gălbioru
Nu-i galbân di feliu luiu
Și-i galbân di floriceli
Floriceli gălbinei.

Sunt doi meri și doi prăsazi,
Di tulpină-s dipărtați,
Di vârfuri amestecați
Iar în vârvu' la doi meriu
Îmi ard două lumânări.
Sus îmi ardi, jos îni cadi,
Undi cadi, lac si faci
Lac di mir, păhar di vinu

Iar în lac cini și scaldî?
 Moș Agiun și Moș Crăciunu
 Și scăldară, și-mbăieră,
 Cu mir bun și miruirî,
 Ei în diei doar și-ntrebarî:
 Când îi capul vaculuiu,
 Sfârșitua' pământuluiu?

Vorbit:
 La Anu și la Muț' Ani!

* Refren. Se repetă după fiecare vers.

** Versul întâi al strofei se repetă după refren.

BUN VOINICU' NICU

Inf.: Marin GANCIU, 25 ani; s. Anadol, Reni, Ucraina.

Moderat

Bun voi - ni - cu, Ni - cu, Bun voi -
 ni - cu' Ni - cu, Le - ru - i Ler, Bun cal
 că - și hră - - - - - nea.

Bun voinicu, Nicu, *
 Bun voinicu' Nicu,
 Leru-i Ler, **

Bun cal că-și hrănea.
 Bun cal ș-un șoimanu,
 Din cel năzdrăvan.
 Hrana Murgului,
 Tot orzu chisatu.

Tot orzu chisatu.
 Prin vânt vânturat.
 Hrana Șoimanului
 Tot carne de mieslu',
 De miel sugărel.
 Vineri îndeseară,
 L-a pus la încercare,
 Drept la vânătoare
 Murgul pe pământ,

Șoimul sus la vânt.
 Vântul aburește,
 Murgului sporește.
 Pe Șoim mi-l opărește.
 Șoimul s-a-nturnat
 Cu capul plecat,
 Cu capul în jos,
 La ușa din dos.
 La ușa bătea,
 Lui Nucu-i zicea:
 – Stăpâne, jupâne,
 Ieși de mă repune,
 Aripa să-mi tai,
 La câini să le-o dai.
 Murgul de se-ntoarce,
 Coama își întoarce,
 Din copită bate,
 La Nicu la poartă:
 – Stăpâne, jupâne,
 Ieși de mă-ncunună,
 Și-mi dai hrană bună:
 Tot orzu chisatu,

Prin vânt vânturatu.
 Eu cât oi trăi,
 Cât oi vețui,
 Bine ți-oi sluji,
 De folos ți-oi fi...

Vorbit:
 Să vă fie bine!

* Versul întâi al strofei
 melodice se repetă de două ori.
 ** Refrenul se repetă după
 versul întâi.

CÂȚI CREȘTINI SUNTEȚI ÎN CASĂ NISTREAN

Informator: Vasile LECA, a.n. 1963 și Nicolae STAMATI,
a.n. 1955, s. Oxintea-Criuleni.
Înregistrare: Andrei Tamazlăcaru.

Moderat

Câț' creș - tini sân - teț' în
ca - să, Dom-nul nos - tru, Câț' creș-tini sân -
teț' în ca - să.

Căț' creștini sânteț' în casă,
Domnul nostru, *)
Căț' creștini sânteț' în casă,

Staț' cu toți' la o masă
Ș-ascuțaț' cuvânt frumos, măi,
Judecata Lui Hristos, măi...
...Iuda din ei-a ieșât, mai,
Cu jâdovii a vorbit, măi:
– Dați-ni voi triizăci di-argint',
Ci va-l dau pe Hristos prins...
Ei triizeci di-argint' i-au dat,
Pe Hristos L-au cumpărat,
La Golgota L-au mânat
La Golgota jâdovască,

Acolo să-L răstignească...
– Răstignește-l tu, Pilate,
Că și ție ț'-a fost frate
Pân' la ciasu' cel di moarte.
Pilat pe mâini s-a spălat,
La icoane s-a-nchinat,
Din ochi negri-a lăcrămat,
De-a dreapta L-au așezat,
Pe Cruce L-au ridicat.
Mânule i-au țăntuit,
Picioarele-au pironit,
Cununa de spini i-au pus.
Can' Cununa-i apăsau
Sangele pârău curgea,
În găleată al strângeau,

La Paște sî-mpărțășau.
Într-on snop de busuioc
Da-va-r Dumnezău noroc,
Într-on snop de mintă creață,
Da-va-r Dumnezeu viață.
Ș de-acum pânî-n vecie
Amin, Doamne, Slavă Ție!

Vorbit:
Să vă fie de bine!

* Se repetă după fiecare vers.
Refren.
** Versul întii al strofei
melodice se repetă după Refren.

Varianta melodică

Moderat

Căț' creș - tini sân - teț' în
ca - să, Dom-nul nos - tru, Câț' creș - tini sân -
teț' în ca - să,

Îngerii în Cer plângeau
Jâdovii se-nveseleau...
Când cucușii au cântat
Atunci Iisus a-nviat!

Vorbit:
Să vă fie de bine!
La Mulț' Ani,
Ca în zăua de astăz'!

COLINDĂM COLINDĂTORI

Interpreți: Ansamblul Etnofolcloric "CRENGUȚA DE IEDERĂ",
Universitatea de Stat din Moldova.
Conducător: Maria Iliuț
Sursa: s. Crasna, Cernăuți, Ucraina.

Moderat

Chi - pă - ruș, mi - ros fru - mo - su,
Le - ru - le, Doam - ne, Chi - pă -
ruș, mi - ros fru - mos.

Colindăm colindători,
Leru-i Ler*)
Noaptea pe la cântători,
Florile dalbe.**)

Prin troiene greu răz bim,
La colindă noi pornim
Colinda Crăciunului
Pe ulița satului.
Când în ceruri se cânta
Pruncul cel Sfânt se năștea

Îngerii îl preamăreau.
Păstorii se închinau.
Mărire lui Dumnezeu,
Mărire Fiului Său!
Pe Pământ pace să fie
De-acu până în vecie.

* Se repetă după primul vers al strofei.

** Se repetă în fiecare strofă după versul al doilea.

COLINDĂM, DOAMNE, COLINZI

Informator: Elena GOLEA-ROTARU a.n. 1949; s. Tribujeni – Orhei;
acum locuitoarea s. Cricova – Chișinău.

Moderat

Co - lo - n sus și mai în jos
Es - te - op dal - bă Mă - năș - ti - re,
Co - lin - dăm, Doam - ne co - lind.

Colo-n sus și mai în jos
Este-o dalbă Mănăstire,
Colindăm, Doamne, colind!*)
Iar într-însa cin' era?
Era Maica Precista
Cu-n prunc mic ce tot
plângea,
Iar măicuța așa-i zicea:
– Taci, puiule, nu mai plânge,

Ca măicuța îți va da
Doua mere frumoșele
Ca să te joci tu cu ele,
Și cheile Raiului...
Amin boieri să vă fie,
Nașterea cu bucurie,
Nașterea cu bucurie,
Cu smirnă și cu tămâie.

DALBE ZORI DE ZIUĂ (BUCOVINA)

Interpreți: Colectivele folclorice "Haiducii"
și "Izvoaraș", Liceul "Hyperion", Chișinău.
Conducători: Ana Ralea și Ecaterina Varzaru.
Sursa: "...auzită de la radio".

Lent

Dal-be zori de zi - uă,
Voi nu vă gră - biți Ca să -
re - văr - sați.

Dalbe zori de ziuă,
Voi nu vă grăbiți
Ca să revărșați,
Peste vârful de munți
La dalbii părinți (2 ori)
Unde doi s-or bate,
Doi vulturei suri moldovenește.
Dar pe ce s-or bate?
Pe un fulg de-argintu,
Bine l-am păstratu

De puhoi de ploii,
În plasul arcului,
În coama murgului. /2 ori
Seara de Crăciun,
Fiți voi sănătoși!

CRESC DOI MERI ȘI DOI PERI

Informatori: Vera HÂRJĂU, a.n. 1930;
Victoria CERNEANU, a.n. 1955,
Ambii din s. Feștelița, Ștefan Vodă.
"...am învățat-o de la tatăl meu",
Spune Vera lui Antip HÂRJĂU.

Moderat

Cresc doi meri și doi peri, Cresc doi
meri și doi peri, Doi cân-tă - tori, cân-tă - reț;
Do - uă, do - uă tur - tu - rele lin - gă - ne - le
Do - uă, do - uă tur - tu - re - le lin - gă - ne - le.

Cresc doi meri și doi peri,*
Cresc doi meri și doi peri,

Refren:

Doi cântători, cântăreț;
Două, două turturele lingănele
Două, două turturele lingănele.
La tulpăina merilor
Este-un pat mândru-nchingat,
Dar într-îns' ce așternut?
O perină și-o prostire.

Dar într-îns' cin-odihnești?
Tot (...numele) cu jupâneasa,
Hulughi verziu între dânșii,
Ei s-o-nflatu și-o zburatu,
La plutis cî s-au lăsatu,
Apa-n guși ni-o luat, u,
Chetricele-n degețali...
Ei s-o-nflatu și-o zburatu,
Chetriceli-o răsunatu,
Din gușâni-o rouratu...
– Scoală-ni, Voină, scoală dragă,

Nu știu, ninge ori ne plouă,
 Dar din cer ne chică rouă,
 Căci grei oaspeți ne-mpresoară,
 Oaspeți buni cu-alintători...
 Noi îmblam și colindăm,
 Pe Dumnezeu îl purtăm.
 Dumnezeu îi mititel,
 Mititel și-nfășețel,
 Cu chichie de hârtie,
 Dar în fundu' chichiutei

Are o piatră năstrapată,
 De cuprinde-o lume toată
 Și Bugeacu-n giuimate.
 La Anu' și la mulți Ani!

* *Versul întâi al strofei se cântă
 de două ori.*

** *Tuturile-legănele. Sau "Turturele-n
 legănele", "Turturele lângă legănele".*

Toț' au trecut ș-au tăcut,
 Numai unu, Ștefan Vodă,
 A trecut și n-a tăcut,
 A zâs: Doamne, dă-ni-o nie!
 Cî n-o eu sî-ni cii roabă,
 Da' o eu sî-ni cii doamnă-

Domnișoara curților,
 Stăpâna argaților.
 Da-va-r Dumnezău viață
 Intr-un snop de mintă creață.

* *Se repetă după fiecare vers.*

DINAINTEA-'CESTOR CURȚI

Inf.: Vera BURGHILĂ a.n. 1928; s. Oxentea, Criuleni.

Moderat

Di - na - in - tea 'ces - tor curț', No - u - raș' cu
 flori, Es - ti-un lea - gân di ma - ta - sî,
 No - u - raș cu flori

Dinaintea' cestor curț'
 Nourăș' cu flori,
 Esti-un leagăn di mătasî,
 Nourăș cu flori.*
 Dar întrânsu cini coasă?
 Hlenuța (...numele) cei frumoasă.
 Nu știu coasă ori discoasă,

Lăcrănioare văd ca varsă.
 Nu le varsă cum se varsă,
 Da le varsă-ntr-un stacan
 Și le-aruncă sub divan.
 Sub divan ci-i așternut?
 Năfrăniț' di geac domnesc,
 Trec boierii ș-o geac privesc...

CHIPĂRUȘ, MIROS FRUMOS

Colindă: Alexandru ROȘCA, 70 ani, s. Colibași, Cahul.

Moderat

Chi - pă - ruș, mi - ros fru - mo - su,
 Le - ru - le, Doam - ne, Chi - pă -
 ruș, mi - ros fru - mos.

Chipăruș, miros frumosu,
 Lerule, Doamne,
 Chiparuș, miros frumos.
 La crenguța cea di josu
 Este-un leagăn di argintu,
 Dar în leagăn cini șadi
 Ionicî, Făt-Frumosu,
 Îl leagăni pi Hristosu,
 Mititel și-nfășățalu
 Cu sentic di ușunicu,
 Fași dalbi di mătasî,

Cu scufie di hârtie,
 Cu scufie di bunbacu,
 Bătută cu fir di macu.
 În fundu' tichii ci e?
 Este o piatră năstrapată,
 Luminează lumea toată,
 Basarabi-a tria parti...

* *Se repetă după fiecare vers.*

DOAMNE IISUSE HRISTOASE

Informatori: soții Vasile (a.n. 1938), Lidia (a.n. 1947) CÂRLIG
și Ion TCACENCO (a.n. 1925), s. Râscăeți, Ștefan Vodă.

Moderat

Doam - ne Ii - su - să Hris -
toa - să, c, Doam - ne Ii - su - să Hris -
toa - să, (ai), Tu ești ra - za cei fru -
moa - să, ai, Și ra - za prea - lu - mi - noa - să.

Doamne Iisusă Hristoasă,*
e, Doamne Iisusă Hristoasă,
(ai) Tu ești raza cei frumoasă, ai,
Și raza prealuminoasă.

Tu din Ceri Te-ai, ai, pogorat-o
ai, Și pi noi di ne-ai făcut-o.,
Și cu Crucea, ai, ne-ai spăsat-u.
ai, Și te-ai dat în chip de slugă,
Di ne-ai scos pe noi din muncă.
ai, Și te-ai dat în chip di robu,
Di ne-ai scos pe noi din foc.
ai, Și te-ai dat in chip de-argat-u,
De ne-ai scos pe noi din ladu.

(Oh!)
Ne-ai spăsat cu Sfânta Cruce.
ai, Noi cu mila-n Rai ne-om duce,
Unde îngerii dorescu,
ai, Și se-nalță de privescu,
Că cu mir se miruescu,
Și cu mir se miruiescu,
Asteptându-L pe Hristos.
La fecioara, ai, cea sătoasă,
ă, La izvoară se pogoară
Și s-apleacă, ai, de bea apă,
Și s-apleacă, ai, de s'-adapă,
ai, Și lui Dumnezeu se roagă.

Ah, Iisuse, ai, Slavă Ție,
Din acum, până-n vecie, ai,
Dumevoastră, ai, veselie,
ai, Da' nouă, numai bucurie!

Vorbit:
Voie bună ș-o colindă!

* Fiecare vers se repetă de două ori,
cu excepția strofei întâi.

DUMNEZEU DINTRU-NCEPUT

Informator: Aculina JUC, a.n. 1943; s. Crocmaz, Ștefan Vodă.

Moderat

Dum-nă-zău din - tru-n-ce - put, Le - ru, Ler,
doam - ne - le, Dum-nă-zău din - tru-n-ce - put.

Dumnăzău dintru-nceput,
Leru, Ler, doamnele, *)
Dumnăzău dintru-nceput.**)
Toata lumea a făcut...
Ș-a făcut ș-un Domn Hristos,
Și pe-Adam foarte frumos,
Și pe Eva-n chipul lui.
El de mâină i-a luat
Și în Rai i-a asezat,
Mare poruncă le-a dat,
Porunca lui Dumnezeu
De care ma tem și eu.
- Din toți merii să mâncați,
Dar din cela înflorit
Su nu mâncați, că-i oprit!...
Șarpele-n pom s-a suit,
Un măr mare el a rupt
Și lui Eva i 1-a dat.

Eva dintr-însu-a mușcat
Și lu' Adam i 1-a dat.
Adam dintr-însu-a mușcat.
Dumnezeu când a aflat
Tare rău s-a supărat
Și din Rai i-a alungat.
Ei din gură-au cuvântat
Și din ochi au lacramat:
- Raiule, grădina dulce,
Nu mă-nduru a mă duce
De mirozma florilor
Și foșnitul frunzelor...
Șarpe, cand te-a durea capu',
Ieș' în drum ș-îț' cati leacu'.

* Se repetă după fiecare rând. Refren.
** Versul unu al strofei este reluat după refren.

DOAMNE LER

Colindă: Alexandra ROȘCA, 70 ani; s. Colibași, Cahul.

Moderat

Doam - ne Ler, Ui - te-n ceas de
cur - te, Ui - te-n ceas de cur - te,
Doam - ni Ler, Doam-ni, Ler și Doam - ne

The musical score is written on three staves. The first staff contains the first line of lyrics: 'Doam - ne Ler, Ui - te-n ceas de'. The second staff contains the second line: 'cur - te, Ui - te-n ceas de cur - te,'. The third staff contains the third line: 'Doam - ni Ler, Doam-ni, Ler și Doam - ne'. There are various musical notations including notes, rests, and a triplet of eighth notes in the second staff.

Doamne Ler,*
Uite-n ceas de curte,
Uite-n ceas de curte,
Doamni Ler, *
Doamni, Ler și Doamne.*
Stau porți deschisă
Și mesâli-ntinsă,
Făclii dalbe-aprinsă.
Stau boieri la ele,
Stau și-ni ospitează.
Cari e mai mare?

Ion – Sfânt Ionu
Și cu Lighionu.
Ion, el întrebă,
Ion, Făt Frumosu,
Leagânî pi hristosu.

Vorbit:
Buna sara!

* Se repetă strict în jurul fiecărui vers cântat.

E SEARA DE MOȘ AJUN (CODRU)

(Cult, folclorizat)

Interpreți: Ansamblul Folcloric "BALADA",
Centrul de Creație "Floarea Soarelui", Sectorul Centru, Chișinău.
Conducător: Iulia Gârlea-Curmei.
"...I-am învățat de la maica-mea" Anastasia CURMEI, a.n. 1931;
s. Blănești, Nisporeni.

Lent. Luminos

E sea - ra de Moș A - ju - nu
Și Ma - ri - a-i (e) tot pe drum,
As - ta - i sea - ra, Sea - ra Sfân - tă.

The musical score is written on three staves. The first staff contains the first line of lyrics: 'E sea - ra de Moș A - ju - nu'. The second staff contains the second line: 'Și Ma - ri - a-i (e) tot pe drum,'. The third staff contains the third line: 'As - ta - i sea - ra, Sea - ra Sfân - tă.'. There are various musical notations including notes, rests, and a triplet of eighth notes in the second staff.

E seara de Moș Ajunu
Și Maria-i (e) tot pe drum,
Asta-i seara, Seară Sfântă.
Umblă-n sus și umblă-n jos,
Bate vântul friguros.
Hainele-i erau cam ude,
Uscate n-avea deunde.
Și mergând așa pe drum,
Se-ntâlni cu Moș Crăciun:
– Seară bună, Moș Crăciun,
Și Dumneata ești pe drum!
Lasă-ne-n casa ta
Ca să-L nasc(a) pe Mesia.

– Eu, Marie, te-aș lăsa,
Dar nici eu n-am unde sta.
Du-te-n eslea vitelor
Și vei naște-un pruncușor.
Fiul Domnului va fi
Și Iisus se va numi...
Și acolo cazu ea jos
Și nascu pe prunc Hristos.

Vorbit:
Să vă fie de bine cu Nașterea
Domnului!

* Se repetă după fiecare două versuri.

ÎN GRĂDINA RAIULUI (CODRU)

Interpreți: Ansamblul "RĂZEȘII", s. Isacova, Orhei.

Conducător: Zinaida BALABAN.

"...restabilă de oameni în vârstă ai satului..."

Lent

În gră-di - na Ra-iu-lui Stă A-dam cu
E - va lui, În gră - di - na
Ra - iu - lui Stă A - dam cu
E - va lui A - ler Domn și
1 flori de măr. 2 / flori de măr.

În grădina Raiului
Stă Adam cu Eva lui.
În grădina Raiului
Stă Adam cu Eva lui,

Aler Domn și flori de măr.*)
El stă și se veselește,
Șarpele îl amăgește.
Iar Domnul când îl zărește
Din Rai(u) mi-l izgonește:

– Du-te, Adam, pe Pământ
C-ai călcat Raiulu-i sfânt!...

Iar Adam a prins a plânge
Cu lacrimi feirbinți de sânge:

– Nu mă-ndur, Doamne-a mă duce
Din Grădina Ta cea dulce!...

Aur, smirnă și tămâie,

Nașterea cu bucurie.
O Naștere fericită,
Fost-a Lui Iisus sortită.

* Refren. Se repetă după fiecare
două versuri.

ÎNTR-O SFÂNTĂ DUMINICĂ

Informator: Sofia CRIȚOVA, a.n. 1925; s. Caplani, Ștefan Vodă.

„... de la 3 ani am plecat la Caplani Noi,

Tarutino, Ucraina...”, ne mărturisește informatoarea.

Lent

În - tr-o Sfân - tă Du - mi - ni - că,
În - tr-o Sfân - tă Du - mi -
ni - că, Ler dom - nesc, Ler,
Jă - do - gii s-o mâ - ni - cat.

Într-o Sfântă Duminică,
Într-o Sfântă Duminică,
Ler domnesc, Ler,

Jâdogii s-o mâinicat.
Jâdogii s-o mâinicat,
Țara-n pradă ni-o luat,

Dar din țară ci-o prădat?
 E Luna și Lumina
 Și razăli Soarelui.
 Dumnezău s-o spăimântat,
 Cine-n Țară s-o aflat.
 Pe scări dalbe s-o-nălțat,
 'N gura mare ni-o strigat,
 În gura mare ni-o strigat:
 – Cine-n țară s-o aflat?
 Iar voinicu' de Andreiu
 La Dumnezău ni-o alergat.
 Dumnezău i-o cuvântatu,
 El în grajd că ni-o intrat,
 Pe murgu' l-o dizlegat,
 L-o-nfrăuat și l-o-nșălat.
 Pe murgu l-o-ncălecat,
 La zâmbrele, sus la stele.
 Mai aproape scăpăra,
 Mai departe el detuna.
 Jâdogii s-o spăimântat,
 Cheile mi le-o aruncat.
 Iar voinicu de Andreiu
 De pe cal s-o aplecat,
 Cheile mi le-o luat,

La Dumnezău s-o-nturnat.
 Dumnezău s-o bucurat
 Că raiul s-o luminat...
 Cu cel dar să-l dăruiască?
 Iar cu-n bățu de juvăț.
 Să judece o lume toată,
 Și pe noi al treia parte.

* *Versul întâi al strofei se repetă de două ori.*

** *Refren. Se cântă în fiecare strofă după versul întâi.*

LA DOI MERI, LA DOI PRĂSAZI

Interpreți: Ansamblul Folcloric "ȚĂRĂNCUȚA", s. Durlești, Chișinău.
 Conducător: Tatiana SOFRONOVICI.
 Auzită de la Ana ROȘCA, a.n. 1935, s. Șestaci, Șoldănești.

Moderat

La doi mri, la doi pră - sazi,
 La doi meri, la doi pră - saazi,
 As - ta-i sea - ra, sea - ra de Cră - ciun.

La doi meri, la doi prăsazi,*)
 La doi meri, la doi prăsazi,
 Asta-i seara, seara de Crăciun.
 Asta-i seara, seara de Crăciun.
 La tulpina merilor
 Este-o masă de mătasă,
 Dar la masa cine șade?
 Șade-un mos bătrân,
 Crăciunul, și cu fratele-i, Ajunul.
 Ei se vaită, se oftează,
 N-au nici casă, n-au nici masă,
 De-ar ajunge-n primăvară,
 Și-ar face – o casă și-o cămară.
 Lângă casă – o livadă,
 În livadă – o fântână,
 În fântână – o prăjână,
 Pe prăjână – doi hulubi:

Hulubașul – Ionică (numele),
 Hulubița – Marioara (numele).
 Dă-le, Doamne, lor viață
 Într-un smoc de mintă creață!
 Dă-le, Doamne, lor noroc
 Într-un smoc de busuioc!
 Asta-i seara, seara de Crăciun!

Vorbit:
 Să vă fie de bine.

* *Fiecare vers se repetă de două ori.*

LA MUNȚI NINGE-PLOUĂ (De tineri)

Informator: Arhip GOLOVATI, a.n. 1927; s. Borisovca, Tatarbunar,
reg. Odesa, Ucraina.

Înregistrat de Tatiana Bernevec,
Originară din același sat, Radio Antena C.

Moderat

Le - ru Lei, La munț' nin - ge

Variantă:

plo - uă, La munț' nin - ge -

plo - uă, Le - ru - Lei, Pe șes

Chi - că ro - uă.

Leru Lei,
La munț' ninge-plouă,
La munț' ninge-plouă,
Leru Lei,
Pe șes chică rouă.

Dar cu roua ce să facem?
Lagăr-lăgărașu.
La mijloc de lăgărașu
Crește-un măr mândru rotatu,
Dar la creanga mărului

Saltă-și leagăn de mătasă.
Dar în leagăn cine șade?
Tot tânara Maria (...numele)
Șade la gherghef și coasă.
Nu știi coasă ori discoasă,
Lacrimioare știi că varsă.
Și se joacă-n două mere,
Două mere aurele
Și-n sus le azvârlește.
Și să ferecește
De-o tăicuță, de-o măicuță,
De-un domn bun și tinerelu.
Dar pe domn (u)... cum îl chiamă?
Tot tânărul Ionel (numele).

Dar pe doamna cum ni-o poartă?
Numa-n zale și-n paftele:
Cu fustița roșioară,
Cu cofțița-n boldurele,
Cu păru' făcut ineli...
Dar pe domnul cum ne-l poartă?
Cu ițari de lână albă,
Cu-antereu de părăsână,
Pi la craci cusut cu sârmă.
Cu papuci di rogojână,
Și c-on brău mai roșior,
Cum i-ar sta mai binișor.

Vorbit: Buna vreme!

SCULAȚI, SCULAȚI, BOIERI MARI (CODRU)

Inf. Panaghia ISTRATI, a.n. 1895, s. Grăsenii Vechi, Ungheni.

Andantino

Scu-lați, scu-lați, bo-ieri mari,
Flo-ri-le dal-be de măr dulc'.

Sculați, sculați, boieri mari,
Florile dalbe de mar dulce.*
Și sculați și slugile,
Că vă vin colindători,
Pe la miez de cântători.
Sculați, sculați, nu dormiți,

Sculați și vă-mpodobiți,
Că nu-i vremea de dormit,
Că-i vremea de-mpodobit.
Anul Nou cu sănătate,
Că-i mai bună decât toate!

* Se repetă după fiecare vers.

LAZĂR CEL PREALĂUDAT

(De tineri)

Inf.: soții Vasile (a. n. 1938) și Lidia (a. n. 1947) CĂRLIG;
s. Răscăieți, Ștefan Vodă.

Moderat. Lent

La - zăr cel Pre - lă - u - dat, Hai!

La - zăr cel Pre - lă - u - dat,

În - ge - rii din ma - ri sfat...

Lazăr cel Prelăudat,
Hai!
Lazăr cel Prelăudat,
Îngerii din mari sfat...
Sfat făcând Dumnezeușe,
Din păcatii s-au născut.
Iar David cel plin de bani
El așa mi s-a rostit:
– Câte-o zi eu (tot) dulci am.
Dat' ni voi treizeci de-argint
Să vă-1 dăm pe Hristos prins...
– Noi treizeci de-argint' vom da,
Dar pe Hristos 1-om lua !...
Pi-acela 1-o-mbrățișa.
Noi pi Hristos 1-om cuprindi,
Pi obraz 1-om săruta...

Voi Pe-acela 1-aț' lua
La Golgota jâdovească,
Acolo să-1 răstignească...
Sus pe Cruce L-au suit,
Cu sulii L-au-mboldit,
Țanti-n palme i-au bătut.
În picioare, tot chiroane.
Cu urzâci L-au încins,
Cununi di schini i-au pus...
Hai să-L plângem pe Hristos,
Că ne-a fost El de folos!

* *Versul întâi al strofei se repetă
de două ori.*

** *Se repetă în fiecare strofă după
versul întâi.*

LERULE, LA LINĂ FÂNTÂNĂ

(BUCOVINA)

Interpreți: Colectivele Folclorice "HAIDUCII" și "IZVORAȘ",
Liceul "HYPERION", Chișinău.

Conducători: Ana RALEA și Ecaterina VARZARU
Sursa: "...auzită la radio".

Moderat

Le - ru-i Leo, La li - nă fân - tâ - nă,

La ver - de tul - pi - nă, Le - ru-i Leo,

Mulți voi - nici se - a - du - nă.

Leru-i Leo,
La lină fântână,
La verde tulpină,
Leru-i Leo,
Mulți voinici se-adună.
Voinicului (...numele)
Slujește, plugește,
De-o casă zideste,
De-o față frumoasă,
Lumea cum o cheama?
(...numele) Ana cea frumoasă
Cu geana sumeasă,
Cu cosița trasă,

Intră-n dam și veziu:
Nu-s căruț de cai
Da-s căduri de oi,
Negri ciobăneiu
În bețe sprigineiu.
Ei când chiuiau,
Pe vale, pe deal,
Pe flori de alintare,
Fiți voi sănătoșiu!

MÂNDRU-ȘI CÂNTĂ-UN CERB ÎN CODRU (VALEA NISTRULUI)

Interpreți: Colectivul Folcloric "IEDERA",
Centrul Republican al Copiilor și Tineretului.
Conducător: Valentina OSOIANU.

Informator: Nadea OLIFIR, a. n. 1925; s. Crocmaz, Ștefan Vodă.

Lent

Mân-dru-ș' cân - ti-un Cerb în
co - dru, Mân-dru-ș'-cân - ti-un Cerb în
co - dru, Le - ru, Ler, doam - ne - le.

Mândru-ș' cântă-un Cerb în codru,
Mândru-ș' cântă-un Cerb în codru,
Leru, Ler, doamnele.
Și-așa-mi cântă de cu doru,
De cad frunzele de moru.
Nimeni-n lume nu-l aude,
Numai doamna-mpărăteasă
La-mpărat a alergat(u):
– Împărate, împărate,
Crede-mă ce-oi spune eu:
Mândru-ș' cântă-un cerb în codru,
De cad frunzele și moru...
Împăratu s-o sculatu,
Pe cal negru a-ncălecatu,
Pușca din cui și-a luat,
După cerb el s-a luat,

Intinde pușca să-l împuște:
– Aho, Aho, nu mă-mpușca / 2 ori
Că eu nu-s cini gândițu,
Eu sunt fiu de-mpăratu,
De maicuța lepădatu,
De taicuța blestematu.
După ce le-oi împlini,
Jos la sat m-oi coborî,
Pe cei mici i-oi boteza,
Pe cei mari i-oi cununa,
Pe nedrepti i-oi judeca
Nouă ani și nouă zile...

Vorbit:

Să vă fie de bine!

MARE PE MARE, SEAMĂN N-ARE

Informator: Andrei TCACI, 25 ani, s. Frecăței, Reni, Ucraina

Ma - ri pi ma - ri, mar - gi - ne
n-a - re, Le - roi Le, doam - ne - le,
Ma - re de ma - re, ce-aț' ve - nit?

Mari pi mari, margine n-are,
Leroi Le, doamele, *)
Mare de mare, ce-aț' venit?
Dar în val ce mi-ș(i) aduce?
Doi meri nalț' și minunaț'.
Printre brazi, printre măline,
'Noată-și' noată un bour negru.
'Noată-și' noată-n coarne-ș'
poartă!
Dar în coarne ce mi-ș' poartă?
Legănel de argintelu!
Dar în leagăn cine șadi?
Șadi Maria, sora noastră, măi,
Ea îmi șadi chindosește,
Guleraș verde-mpletește,
Dar nu șadi ca să tacă,

Strigă tare-n gura mare:
– Lin mai lin, bohor străin,
Lin, mai lin cu-notătură,
Că ți-oi zmunci cătătura.
De-oi zmunci, zmuncit să fie,
Că eu am fraț, la curte-s daț':
Veri-primari și vameș' mari, măi,
Îi pi tini te-or prindeară,
Bohorodind chelceaua ta...
Facere-ar dalbe păhărele,
Cinstire-ar mari boieri cu ele!
Iar Maria cea frumoasă
Să-mi rămâie sănătoasă!

Vorbit: Să vă fie de bine!

* Se repetă în fiecare strofă melodică după
versul întâi.

OF, AL MEU SFINTE IOANE (BUGEAC)

Interpreți: Ansamblul Folcloric "ETNOS"
s. Utconosovca, Ismail, regiunea Odesa, Ucraina.
Conducător: Vasile CEPOL.

Moderat. Agitat

Of, al meu Sfin - te I - oa - ne,
Of, al meu Sfin - te I - oa - ne,
Te-ai a - ră - tat pe pământ, Te-ai a - ră - tat
pe pământu.

- Of, al meu Sfinte Ioane,
Of, al meu Sfinte Ioane,
Te-ai arătat pe pământ,
Te-ai arătat pe pământu.
Ca-n chip de porumb zburându,
Către el Ți-aduc un sfântu.
- Of, al meu iubit stăpâne,
Către cei de mă botează,
C-așa lumea se creștinează.
Că Tu ești mântuitoru
Și la toate făcătoru.

RĂTĂCEAM ÎNTR-O GRĂDINĂ (BUGEAC)

Înregistrată de Tatiana BERNEVEC,
Radio Antena C, în satul de baștină Borisovca, Tatarbuniar,
reg. Odesa, Ucraina, de la Arhip GOLOVATI, a.n. 1927.
"...I-am învățat la școală".

Moderat

Ră - tă - ceam în - tr-o gră -
di - nă, Flo - ri - le dal - be.

Rătăceam într-o grădină,
Florile dalbe,*)
Mă-ntâlneam cu o albină.
Albina strângea din flori
Ceara pentru sărbători.
Ceara se făcea faclie(ii)
Să le dea Sfintei Marie.
Când făcliile s-aprindeau,
Îngerii în Rai cântau.
Când făcliile și stângeau,

Îngerii în Rai plângeau...
Ș-un colac de grâu curat,
Pi colac – pahar di vin,
C-așa-i legea din bătrâni,
Din bătrâni, din oameni buni!

* Refren. Se repetă după fiecare vers.

NOI ÎN SEARA DE CRĂCIUN (VALEA NISTRULUI)

Interpreți: Ansamblul Folcloric "PLĂIEȘII"
Pretura Sectorului Botanica, mun. Chișinău.
Conducător: Nicolae GRIBINCEA.

Informator: Arcadie CULEA, s. Olănești, Ștefan Vodă.

Moderat

Noi în sea - ra de Cră -
 ciun Co - lin - dăm
 pe cei mai buni. Co - lin -

Noi în seara de Crăciun
Colindăm pe cei mai buni.
Colindăm colinzi frumoase
Domnului Iisus Hristoase.
El de-al nostru mare drag
A pășit ceresul prag
Și-a luat asupra Lui
Tot păcatul omului.
Cel ce n-are început
La Betleem s-a născut.
Și de-atunci ca-n astă seară
Îi vestim naștere iară.
Și colindă nu-i mai multă,
Să trăiască cine-ascultă.

Și să mai trăim și noi,
Să mai colindăm la voi.
Gazde bune, buni
creștini,
Noi cu toții vă dorim
Crăciun vesel și frumos,
Domnului Iisus Hristos.
Tot cu pace și cu bine
Și la Anul care vine.

Vorbit:
Să vă fie de bine
Nașterea lui Hristos!

O PRICEASTĂ MINUNATĂ (BUGEAC)

Informator: Arhip GOLOVATI, a.n. 1927;
s. Borisovca, Tatarbuniar, reg. Odesa, Ucraina.
Înregistrată de Tatiana BERNEVEC, Radio Antena C.

Moderat

O pri-cias-tă mi-nu - na - tă, Ler, Doam -
 ne, Ler, O pri-cias-tă mi-nu - na - tă,
 Ler, Doam - - - ne, Ler.

O priciastă minunată,
Ler, Doamne, Ler,
O priciastă minunată,
Ler, Doamne, Ler.
S-au strâns îngerii la sfat,
Sfătuiau dumnezeiește.
Ei sfatu n-au împlinit,
Hristos pi uș-a vinit,
Di ușor s-a rezemat
Și din ochi a lăcrămat,
Și din gură-a cuvântat:
- Voi doisprezăci apostoli mari,
Voi ci aș' făcut,
Di pi mini m-aș' vândut...?
- Noi, Doamne, nu Te-am

vândut...!
Iuda cand i-o ascultat,
La Hargariu-a aleargat.
Cu Hargariu-o hărharit,
Treizeci de-argint' i-o-îplinit,
Pe Tine te-o răstignit.
Cuie-n palme ț'-o bătut,
Cuie-n palme ș'-în picioare.
Cunună de spini ț'a pus,
Cu sulița Te-o împuns,
Părău di sângei s-a scurs,
Luna-n sânge s-a ascuns,
Luna și cu Soarele...

* Refren. Se repetă după fiecare vers.

BUNUL DUMNEZEU

(De fețe bisericești.
De navigatori)

Inf. Eugenia OPREA, a.n. 1929; s. Utconosovca, Ismail, Ucraina.

Rubato.
Liber.

Bu - nul Dum - ne - ze - u,

Bu - nul Dum - ne - ze - u,

Bun prânz și-a fă - cut.

The musical notation consists of three staves in 3/4 time. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one flat. It features a melodic line with a rubato and liberato marking. The lyrics are written below the notes, with some notes connected by dashed lines to indicate phrasing.

Bunul Dumnezeu, *)
Bunul Dumnezeu
Bun prânz și-a făcut.

Toți sfinți-au chematu,
Bunul Dumnezeu. **)

Toți sfinți'-au venit,
Unul n-a venit:
Sfântul Nicolai...

– Sfinte Nicolai
De ce-i zăbovit?

Urma ce-ai venit,
Sfinte Nicolai?

– Of, Doamne Iesuse,
De ce-am zăbovit,
Urma ce-am venit,
Bunul Dumnezeu?

Pi mari-am privitu,
Nou-și corăghioari:
Cinci is creștineștiu,
Patru-s păgânești...

– Sfinte Nicolai,
Pe cele creștinești
Să li treci-petreciu,
La mal sî li dai.
Pi celi păgâneștiu,
Pildi sî stârnești –
Sî li prăpădeștiu,
Sfinte Nicolai...

* Versul întâi al strofei
se repetă de două ori.

** Se repetă după
fiecare vers.

REGE-MUNTE, VÂRF DE MUNTE

Colindă: Ion NETEDU a. n. 1932;
s. Colibași, Cahul.

Moderat

Re - ge - mun - te, vârful de mun - te,

Re - ge - mun - te, vârful de mun - te,

Va - le - ra - șu - le, mari bo - ieri.

The musical notation consists of three staves in 3/4 time. It begins with a treble clef and a key signature of one flat. The tempo is marked 'Moderat'. The lyrics are written below the notes, with some notes connected by dashed lines to indicate phrasing.

Rege-munte, vârful de mun-te,*
Rege-munte, vârful de mun-te,
Valerașule, mari bo-ieri.**
Nime-n lume nu ne-aude
De cât Maica Domnului
Ea ne-aude și răspunde:
– Ce vi-i vouă, măi copii?
De vi-i foame vă dau poame.
De vi-i seti vă dau vin,
– Nu ni-i sete, nu ni-i foame
Dar ni-i dor di Codru verde,
Codrul verde și frumos
Apleacă crengile-n jos,
Cas să-l videm pi Hristos.

Vorbit:

Să vă fie de bine!

* Fiecare vers se repetă de două ori.

** Refren.

S-A APRINS LUMINA DOMNULUI

Informator: Ion MĂRZA a.n. 1951;
s. Ciorești, Nisporeni.
"... de la baba Olea l-am învățat".

Moderat

S-a a-prins Lu - mi - na Dom - nu - lui
Doam - ne, Le - ru-i ler, Lân-gă poar - ta
Ra - iu-lui le - ru-i Ler și flori de măr.

The musical score is written on three staves in 3/4 time. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one flat. It features a melody with a triplet of eighth notes in the final measure. The lyrics are placed below the notes.

S-a aprins Lumina Domnului,
Doamne, Leru-i Ler, *)
Lângă poarta Raiului
Leru-i Ler și flori de măr.**)
Sfinții veghează de sus
Și-L așteaptă pe Iisus.
Când Iisus a apărut,
El pe sfinți i-a sfătuit
Să stea strajă-n două părți,
Să nu deschidă la toți.
Că pe lume păgâni sunt,
Ei fac răul pe pământ,
Iară locul răului
Este-n fundul Iadului
Dar au fost răi și bogați,
Și a poruncit Iisus,
Și lor poarta li s-a închis.

Să intre pe poarta Raiului,
În casa Domnului
Numai suflete curate,
Buni creștini fără de păcate.
Buni creștini fără de păcat
Leru-i Ler și flori de măr.

* Se cântă în toate strofele după
versul al doilea. Refrenul-1.

** Se cântă ca Refrenul-2 în fiecare
strofă melodică.

SCULAȚI, SCULAȚI, BOIERI MARI

Inf.: Aculina JUC a. n. 1943;
s. Crocmaz, Ștefan Vodă.

Moderat

Scu-laț', scu-laț', bo - ieri mari, Le - ru, Ler,
doam - ne - le, Scu-laț', scu-laț', bo - ieri mari.

The musical score is written on two staves in 2/4 time. It begins with a treble clef and a key signature of one flat. The melody is simple and rhythmic, with lyrics placed below the notes.

Sculaț', sculaț', boieri mari,
Leru, Ler, boieri mari,*)
Sculaț', sculaț'm, boieri mari.
Și sculaț' și vă spalaț',
La icoane vă-nchinaț'
S-aprindeț' făcliile,
Și dischidiț' porțale,
Că vă vin colindători.
Nu vă vinu nici cu-n rău,
Va-L aduc pe Dumnezeu;
Dumnezeu îi minștitel,
Mintitel și-nfășățal,
Fașă dalbă de hârtie
Și scutic de urșunic,
Și chichie de hârtie,
Iar în vârfu' chichiuței
Șadi-o piatră năzdrăvană
Ce cuprinde-o lumi toată
Și Crocmazu'-n jumătate.

Vorbit:

Să vă fie de bine
Cu sărbătoarea de Crăciun!

* Refren.

** Versul întâi al strofei se repetă după
refren.

TATA LUI SFÂNT PETRE

Informator: Angela CIOCHINĂ,
25 ani, s. Ignăței, Rezina.

Moderat

Ta - ta lui Sfânt Pe - tru vi - ne:
-Fă-n Rai loc și pen - tru mi - ne.

Tata lui Sfânt Petru vine:
Fă-n Rai loc și penru mine.
– Tată, loc ța-ș face-n Rai,
Loc de cinste aici tu n-ai.
Căci pe lume cât ai stat,
Ca primar tu te-ai aflat.
De la alții tot luai,
La ai tăi adăugai.
Depărtatu-te-ai mereu,
Tatul meu de Dumnezeu
Și de Raiul Lui cel Sfânt,
Cum îi Cerul pe pământ.
Sora lui Sfânt Petru vine:
– Fă-n Rai loc și pentru mine!
– Soră, loc ța-aș face-n Rai,
Loc de cinste aici tu n-ai.
Căci pe lume când stăteai,
Crăsmăriță-n sat erai,
Apă tu turnai în vin,
Cofa n-o dădeai deplin.
Depărtatu-te-ai mereu,
Sora mea de Dumnezeu,

Și de Raiul Lui cel Sfânt,
Cum îi Cerul de Pământ.
Mama lui Sfânt Petru vine:
– Fă-n Rai loc și pentru mine.
– Intră, mama dragă-n Rai,
Loc de cinste aici tu ai.
Căci pe lume cât ai stat,
Lumânări mereu ai dat.
Le dădeai, măicuță stinse,
Am să ți le-arăt aprinse,
În mijlocul Raiului,
Sus de-a dreapta tatului...

VALEROM

Informator: Ana ROȘCA, 62 ani,
s. Șestaci, Șoldănești.

Moderat

La doi meri, la doi pră - sazi,
La - doi meri, la doi pră - sa - ziu,
Vai - le - rom și flori de măr.

La doi meri, la doi prăsazi.*)
La doi meri, la doi prăsaziu,
Vailerom și flori de măr.**)
De vârvuri împreunațu,
De tulpină-ndepărtațu.
La tulpina merilor
Este-un pat mândru de brad
Dar pe el ce-i așternut?
Un covor de două perne.
Dar pe dânsu' cine doarme?
Doarme domnu și cu doamna.
Între ei doi hulubași,
Hulubașii s-au umflat
Și pe mare s-au lăsatu,
Apă-n gușă s-au luat,
Petricele-n degitele.
Sus la nori s-au ridicat,
Din petricele au sunat,
Din gușă au rouratu,

S-a făcut un iaz de mir
Un' se scaldă un moș bătrânu,
Se scaldă un moș bătrân,
Cu numi de Moș Crăciun,
C-un toiag mare în mână
Și din gură cuvântându:
Să va dea Domnul de toate,
La mulți ani cu sănătate!

* Versul întâi al strofeii se repetă
de două ori.

** Se repetă ca refren.

VENIȚI ȚALE, ** VENIȚI GLOATE

Informatori: soții Lidia (a.n. 1947), Vasile (1938) CÂRLIG și Ion TCACENCO (1952) din s. Râscăieți, Ștefan Vodă.

Moderat. Puțin marcat

Ve - niț' ța - le, ve - niț' gloa - te, Ve-niț' ța-le,
 ve - niț' gloa - te, Să vă dăm Ra - iul cu
 toa - te, Să vă dăm Ra - iul cu toa - te.

Veniț' țale, veniț' gloate,*)
 Veniț' țale, veniț' gloate,
 Să vă dăm Raiul cu toate,
 Să vă dăm Raiul cu toate.
 Că la ciasul cel de moarte
 A te căi nu se poate.
 Dar mai bine te gătește-o,
 Făclia ț'-o-mpodobeste.
 Când' vi ț-a deschidi poarta,
 Făclia să-ți fie gata.
 Să nu zaci când îi muri,
 Feciorii te-or pomeni,
 Or' te-or pomeni or' ba,
 Ori nu știi cum s-a-ntâmpla.
 Veniț' fraț', veniț' surori
 Să vă dăm Raiul cu flori.
 Veniț' frați lui Adam
 Și feciorii lui Avram

Să-i cântăm lu'-Avram de jăli
 Pentru-a lui Adam greșali.
 Caci Adam când o greșātu
 Domnu' din Rai l-au lipsăt-u.
 – Lips', Adame, de la mine,
 Nu ne-i făcut nici un bine.
 Te-am lăsat-o ca pe-un omu,
 Tu-ai întins mâna la pom.
 (Din pom roadă ai luat),
 Din pom roadă ai gustat
 Cu moartea te-ai înjugat.

* Fiecare vers se repetă de două ori.

** Cuvânt neînțeleș.

VESEL FII, IUBIT CREȘTINE

Informator: Marin GANCIU s. Anadol, Reni, Ucraina.

Moderat

Ve - sel fii, iu - bit creș - ti - ne, Naș - te - rea Lui
 Hris - tos vi - ne, Mie - lul cel ne - vi - no - vat,
 Hris - tos, Ma - re - le - m - pă - rat.

Vesel fii, iubit creștine,
 Nașterea Lui Hristos vine,
 Mielul cel nevinovat,
 Hristos, Marele-mpărat.
 Astăzi pe Cel nevăzut,
 O fecioară l-a născut
 În orașul Betleem,
 Aproape de Ierusalim.
 Pe noi să ne mântuiască
 De greșeala strămoșească,
 Să ne-nvețe al său grai,
 Care-i calea către Rai
 Că El numai cu cuvântul
 A făcut Cerul și Pământul,
 Și stelele lucitoare,
 Și Luna, și mândrul Soare
 Azi Adam se-nveseleșta
 Și adânc se tânguește.
 Azi toate se desfătează,
 Numai Irod se-ntristează.

Di această frumoasă casă
 Binele să nu mai iasă,
 Și-acum fie cinstită,
 De domnul blagoslavită.
 Vino dar, iubit creștine,
 Astăzi să ne-nveselim,
 Veniți să cântăm frumos
 La Nașterea lui Hristos.

Vorbit:

Să vă fie de bine!

A CUI SÂNT ACESTE CURȚI?

(De casă, de gospodari)
(NORDUL MOLDOVEI)

Inf. Ion RUSNAC, a.n. 1955, s. Crimăncăuți, Briceni.

Moderat

A cui sunt aces-te
cur-țuri, A-șa nal-te
lu-mi na-te? Vo-ler
Domn ș-on flori de măr.

The musical score is written on four staves in a 3/4 time signature. The melody is in G major. The lyrics are written below the notes.

A cui sânt aceste curțuri,
Așa nalte luminate,
Voler domn ș-on flori de mar,
Și mai adânc săpate?
Iar în casă ce mai este,
Voler domn ș-on flori de măr,
Este-o masă prea frumoasă,
Voler domn ș-on flori de mar,
Iar la masă cine șade ?
Voler domn ș-on flori de măr,
Șade Ajunul cu Crăciunul,
Voler domn ș-on flori de măr,
Șade Ajunul cu Craciunul,

Voler domn ș-on flori de măr,
Ei cinstescu, ei poftescu,
Voler domn ș-on flori de măr,
Și din greu se jeluescu-i,
Voler domn ș-on flori de măr.

Vorbit:

La Anul și la Mulți ani,
Să trăiască gospodarii cei
de casă!

SCOALĂ, SCOALĂ, DOMN BUN

(De stăpân)
(BUGEAC)

Auzită de Valeriu CHIPER de la Ghiță MĂRII
din Cășlița-Prut, Vulcănești.

Moderat

Scoa-lă, scoa-lă, domn bun, scoa -lă,
Oi, Le-run - da, Le-rui, doam-ne,
Și-ți a - prin-de-o lu - mâ-nari.

The musical score is written on four staves in a 4/4 time signature. The melody is in G major. The lyrics are written below the notes.

Scoală, scoală, domn bun, scoală
Oi, Lerunda, Lerui, doamne.
Și-ți aprinde-o lumânări.
Și-ți întinde-o masă-n casă
Oi, Lerunda, Lerui, doamne,
Și-ți umpli de-o vadră ras'(ă),
Și-ți-o pune sus pă masă,
Oi, Lerunda, Lerui, doamne,
Că știai că-ți-or veni
Junei, buni colindători,
Oi, Lerunda, Lerui, doamne.
Să-ți colinde hir cu hir,
Hir cu hir ș-un caranfilu,
Oi, Lerunda, Lerui, doamne,
Meargă-și lină la fântână.

ACEST DOMN, BUN BĂTRÂN (De meșteri)

Inf. Nadea OLIFIR, a.n. 1925; Lidia CEALENCU, a.n. 1929,
ambele din s. Crocmaz, jud. Tighina.

Moderat

A - ist dom - nu', bun bă - tră - nu,
A - ist dom - nu', bun bă - tră - nu, Doam -
ne - le, doam - ne - le, Domn din Ceri.

Aist domnu', bun bătrânu, *)
Aist domnu', bun bătrânu
Doamnele, doamnele, **
Domn din Ceri.

El șezându și-ni gândindu,
Ni-o gândit la gându' bun:
Ni-o gândit la nouă meșteri,
Nouă meșteri cei mai micu,
Nouă meșteri cei mariu...
El la dâșii' -o poruncit,
El la dâșii ni-o vinitu:
- La ce, Doamne, ne-ai poftitu?
Sini zădiț' o Sfantă Rugă,
Sfânta Rugă - Mănăstire,
Cu noui uș', cu noui Altari,
Cu noui Sfintele Pristoali...

Plata voui vi s-a da,
Voi plăti-o cu dreptate,
După cum scrie în carte.

Vorbit:
Să vă fie de bine cu
colinda!

* Fiecare vers se repetă
de două ori.

** Se repetă ca refren după
fiecare vers.

BUNA SEARA, MOȘ CRĂCIUN

Auzită de la Andrieș TĂBĂICĂ,
a.n. 1991; Chișinău.

Moderat

Bu - na sea - ra, Moș Cră - ciun,
Le - ru - lui, Doam - ne, Bu - na sea - ra, Moș Cră - ciun.

Bună seara, Moș Crăciun,
Lerului, Doamne, *)
Bună seara, Moș Crăciun.

Asta-i seara lui Ajiunu,
Mâne-i ziua lui Crăciunu.
Moș Crăciun e sfânt bătrânu
Cu mustața-n spic de grâu,
Iar în vârful spicului
Este-un leagăn de argint,
Iar în leagăn, cine sade?
Ionica, Făt-Frumos,
Mi-L leagănă pe Hristos,
Mi-L leagănă și-L întrebă:
Când e capul veacului,
Sfârșitul pământului?

Vorbit:
Să vă fie de bine!

* Se repetă după fiecare vers.

LA LINĂ FÂNTÂNĂ

(De fată mare)

(BUGEAC)

Inf. Aculina GROZEA, a.n. 1939, s. Slobozia Mare, Vulcănești.

Moderat

Le - rui, Leo, La li — nă fân -
tă — nă, La colț de gră -
di — nă, Le — rui, Leo,
Slu — jeș — te-m-pru- jeș-te.

Lerui, Leo,
La lină fântână,
La colț de grădină,
Lerui, Leo,
Slujește-mbrujește.
Lerui, Leo,
De-o fată frumoasă,
(...numele) ne-o cheamă,
Lerui, Leo,
Maria frumoasă-i.
Lerui, Leo,
Cu sprânceana trasă,
Cu geana sumeasă-i,

Lerui, Leo,
Vezi, tu, ori nu vezi
Ai, Lerui, Leo,
Icea-n dalbe verzi,
Și nu-s dalbe verzi,
Ai, Lerui, Leo,
Și-s dalbele flori.
Ai, Lerui, Leo,
Tot flori de-ale meli,
N-ai treabă cu ele,
Ai, Lerui, Leo,
Vezi, tu, ori nu vezi.
Ai, Lerui, Leo,
Icea-n dalbe verzi,

Și nu-s dalbe verzi
Ai, Lerui, Leo,
Și-s dalbele oi,
Ai, Lerui, Leo.
Tot oi de-ale mele,
Ciobănași cu ele-i
Ai, Lerui, Leo,
Maria frumoasă-i.
Ai, Lerui, Leo,
Fi-ar sănătoasă,
Cu casă și masă,
Ai, Lerui, Leo,
Fi-ar sănătoasă.

MARE IARNĂ A PICATU

Maria COLȚA, 54 ani, s. Fundul Galbenei, Hâncești.

Moderat

Ma-ri iar - nă o pi - ca - tu, Flo - ri - le sânt
dal - be, O - i - le toa -
te-au - zghe - ra - tu, Flo - ri - le sunt dal - be.

Mari iarnă o picatu,
Florile sânt dalbe,
Oile toate-au zgheratu,
Florile sânt dalbe! *)
Păsările au auzitu,
Jos la ele au coborātu
Pe scară în brediciară,
Să culeagă flori de vară
De cununa fetelor
Și de strâns feciorilor...

**) Refren, se repetă după fiecare vers.*

DIN GRĂDINĂ DE LA ILEANA

(De fată mare)

(BUGEAC)

Inf. Paraschiva PERJU, a.n. 1923, s. Slobozia Mare, Vulcănești.

Moderat

Din gră — di — nă de la I —
lea — na, Da-i vîn — tul, măi,
Li — no.

The musical score is written on three staves. The first staff is the vocal line, starting with a treble clef and a 2/4 time signature. It features a melody with a long note on 'di' and a slur over 'nă de la I'. The second staff is the piano accompaniment, starting with a treble clef and a 2/4 time signature, with a melody that follows the vocal line. The third staff is the piano accompaniment, starting with a bass clef and a 2/4 time signature, with a simple harmonic accompaniment.

Din grădină de la Ileana,
Da-i vântul, măi Lino,*

Paște pe negrul cel negriu, măi;
Cel cu coama ghiforând-o
Și cu coada ghici făcându.
– Ieși, fa Ileano, pân' la poartă,
Di mă treci și mă petreci.
– Eu te-aș treci și te-aș petreci,
Da ni-i capu plin cu flori, măi,
Și gâtul cu gălbioru,
Urechiuși cu cerceluși,
Degetele cu inele.
Iar Ileana cea frumoasă
Să vă fie sănătoasă!

* Se repetă după fiecare vers.

LA BUTUC DE VIȚĂ-N VIE

(De fată)

(BUGEAC)

Inf. Svetlana COCOȘ, 11 ani, Giurgiulești, Vulcănești.

Moderat

La bu — tuc de vi — ță — n vi — e
Ma — ri — a dal — bă, fa — tă fru — moa — să.

The musical score is written on three staves. The first staff is the vocal line, starting with a treble clef and a 2/4 time signature. It features a melody with a long note on 'tuc' and a slur over 'vi ță n vi e'. The second staff is the piano accompaniment, starting with a treble clef and a 2/4 time signature, with a melody that follows the vocal line. The third staff is the piano accompaniment, starting with a bass clef and a 2/4 time signature, with a simple harmonic accompaniment.

La butuc de viță-n vie,
Maria, dalbă fată frumoasă,*
Curge-un vin mai roșioru,
Maria, dalbă fată frumoasă,
La mijloc de viță-n vie,
Curge-un vin mai gălbioru,
La ver(i)șori de viță-n vie
Curge apă limpegioară.
Cu cel vin mai roșioru,
Meșter(i), Maria, domnilor;
Pe domnii ce-o dărui-ră
Cu-n struguraș pe masă...
Curge-un vin mai gălbioru,
Meșter(i), Maria, doamnelor;
Doamnele ti-or dărui-ră
Cu cearșafuri de mătase.
Curge apă limpegioară,
Meșter(i), Maria, slugilor;
Slugile ti-or dărui-ră

Cu papuci de-buzunaru...
Da-ră, doamne, și-o-ntreba-ră:
– Cin' pe tine te-o-nvățatu
Așa meșteri boierește,
Boierește-(n) chip domnește?
– Eu am frați, la curte-s dațiu,
Veri – primari și vameși mari –
Ei pe mine m-o-nvățatu...
Așa meșter boierește-(mi) –
Boierește-n chip domnește.
Ian să-mi fiți voi sănătoșiu,
Ca doi trandafiri pe masă,
Ca doi trandafiri frumoșiu.

Vorbit:

La Anul și la Mulți ani!

* Se repetă după fiecare vers.

SCULAȚI, SCULAȚI, OAMENI BUNI (CODRU)

Inf. Efimia LUCHIAN, a.n. 1956, Ecaterina ROȘCA, a.n. 1958,
Ana SCURTU, a.n. 1958, Dereanu, Călărași.

Moderat

Scu-lați, scu-lați, oa menii buni,
Flo-ri-le dal - be de măr dul - ce,
Flo-ri-le dal - be de măr dulc'.

The musical score is written on three staves in 2/4 time. The melody is simple and repetitive, with lyrics written below the notes. The tempo is marked 'Moderat'.

Sculați, sculați, oameni buni,
Florile dalbe de măr dulce,
Florile dalbe de măr dulce.*
Că vă vin colindători
Pe la miez de cântători,
‘Ntindeți masa-n toată casa,
Peste masă – grâu revarsă,
Plata pentru colindat,
Colacul de grâu curat.
Bună vreme-ntr-astă casă
La gazde ca Dumnezeuastră!

* "Florile dalbe..." se repetă
de două ori după fiecare vers.

SUS ÎN DEAL LA NOUĂ MERI (De fată mare) (BUCOVINA)

Culeasă de Nina MUNTEANU și interpretată
de Valentina NACLADĂ,
Teatrul „Ion Creangă”, or. Chișinău.

Liniștit

Sus în deal la no-uă meri
Zori, zori, zori, zo - ri-țe-lor,
Pe la voi fe - ți-țe- lor.

The musical score is written on three staves in 4/4 time. The melody is simple and repetitive, with lyrics written below the notes. The tempo is marked 'Liniștit'.

Sus în deal la nouă meri,
Zori, zori, zori, zorițelor,
Pe la voi, fețițelor
S-aprind nouă lumânări,
Zori, zori, zori, zorițelor,
Pe la voi, fețițelor.
La lumina cea de ceară,
Zori, zori, zori, zorițelor,
Pe la voi, fețițelor.

Stă mândruța de cu seară.
Zori, zori, zori, zorițelor,
Pe la voi, fețițelor.
Stă și coase o cămașă,
Zori, zori, zori, zorițelor,
Pe la voi, fețițelor.
S-o aibă de-a fi mireasă,
Zori, zori, zori, zorițelor,
Pe la voi, fețițelor.

LEAGĂN VERDE DE MĂTASĂ

(De fată mare)

(BUGEAC)

Inf. Ana TUDORAN, a.n. 1898, s. Utkonosovka, Ismail.

Moderat

Lea - găn ver - de de mă - ta - să

I.
Oi, da, Le-ru-lui, doam — ne - le,

2.
Oi, da, Le-ru-lui, doam — ne - le.

Detailed description: The musical score is written on three staves. The first staff is the melody, marked 'Moderat' and in 2/8 time. The lyrics are written below the notes. The second and third staves are accompaniment. The first ending (I.) ends with a repeat sign, and the second ending (2.) ends with a double bar line.

Leagan verde de mătasă,
Oi, da, Lerului, doamnele,*
Bate vântul, el se lasă,
Oi, da, Lerului, doamnele.
Dar într-însul, cine coasă?
Coasă Anica cea frumoasă.
Nu stiu coasă ori discoasă –
Lăcrămioare știu că varsă.
Și le toarnă-n sân la cheli
Ca să-i treacă de-a ei jeli.
Zestrea fetei mândră-aleasă,
Și-i aleasă câte-un fir
S-amiroase-a trandafir.
Și-i aleasă câte-un smoc
S-amiroase-a busuioc!
Și-i aleasă zi și noapte
Ca să fie pân-la moarte.

* Se repetă după fiecare vers.

NOURAȘI CU FLORI

(De dimineață)

Inf. Ana TUDORAN, a.n. 1898, s. Utkonosovka, Ismail.

Moderat

Di-na-in-te-a-ces-tei curți, No-u-rași cu

flori, Cresc doi meri și doi pră-sazi

No - u — rași cu flori.

Detailed description: The musical score is written on three staves. The first staff is the melody, marked 'Moderat' and in 2/8 time. The lyrics are written below the notes. The second and third staves are accompaniment. The piece ends with a double bar line.

Dinainte-acestei curți,
Nourăș cu flori,*
Cresc doi meri și doi prăsazi,
Nourăși cu flori-i.
De vârfuri împreunăți,
De tulpină depărtați.
Iar în vârful merilor,
Este-un leagăn de mătase,
Iar în leagăn cine coase?
Zâna florilor frumoase.
Nu știu coase ori descoase,
Lăcrămioare știu că varsă,
Și le varsă-ntr-un pahar,
Și le-aruncă sub divan,
Sub divan, cel așternut.
Maramă de steag domnesc,
Trec boierii și-o privesc.
Toți au trecut și-au tăcut,
Numai unul Ștefan Vodă,

A trecut și n-a tăcut.
A zis: doamne, da-mi-o mie,
Da-mi-o mie de soție,
Că n-o iau să-mi fie roabă,
Dar o iau să fie doamnă,
Domnișoara curților,
Stăpâna argaților.
Într-un snop de busuioc,
La mulți ani și cu noroc,
Într-un snop de flori măscate,
La mulți ani cu sănătate!

* Se repetă după fiecare vers.

RĂȘĂRITA-A, SEMĂNAT-A

(De dimineață)

(BUGEAC)

Inf. Eugenia BECCIU, a.n. 1958,
s. Feștelița, Ștefan Vodă.

Moderat

Ră-să-ri—t-a, sa-ma-na-t-a,
Ră-să-ri—t-a, sa-ma-na-t-a
Dar de ci-ne sa-ma-na—t-a,
Dar de ci-ne sa-ma-na—t-a?

The musical score is written on four staves in 3/4 time. The melody is simple and repetitive, with lyrics written below the notes. The tempo is marked 'Moderat'.

Rășărit-a, semănat-a*
Dar de cine samanat-a,
Dar de cine samanat-a?
Tot de (... numele) cei frumoasă
Stă la un gherghef și-ni coasă.
Nu știu coasă ori discoasă,
Lăcrămioare, știu că-ni varsă
De pe fată-pin' la brață,
Lăcrămioare știu cî-ni varsă.
(neterminat)

* Fiecare vers se repetă de două ori.

JOERNIC

(De fată, de surori)

(BUGEAC)

Inf. Vera RAIEVSCHI, a.n. 1934, s. Cosăuți, Soroca.

Moderat

Jo-ier - nic mari a ve -
nit, Jo-ier - nic mari
a ve - nit, Le - rui, Ler.

The musical score is written on three staves in 4/4 time. The melody is simple and repetitive, with lyrics written below the notes. The tempo is marked 'Moderat'.

Joiernic Mare-am venit,
Joiernic Mare-am venit,
Lerui, Ler.*

Dar de mare margin' n-are,
Dar de-adânc îi potrivit
Nu știu, nu știu Cerbu-n negru,
Mai încet cu coarnele,
Le-ai smintit ozoarele,
Le-ai smintit, smintite-or fi.
Dar în coarne ce mai are?
Saltă-un leagăn de mătășă.
Dar în leagăn cine șade?
Sed dou' fete s-odihnescu:
Cea dintâi îi Anicuța,
Cea de-a doua-i Olicuța,
La mulți ani cu bucurie!

* Se repetă după fiecare vers.

PE-O CRENGUȚĂ DE MĂR DULCE

(De tineri însurăței)

(BUGEAC)

Inf. Valeriu și Paraschiva CHIPER, a.n. 1965 și 1963,
Câșlița-Prut, Vulcănești (auzită de la moș
Ghiță MĂRII, a.n. 1916, din aceeași localitate).

Moderat

Pe-o cren - gu - ță de măr dul - ce,
Le - rui, Le, doam - ne - le, Pe-o cren - gu - ță
de măr dul - ce.

Pe-o crenguță de măr dulce,
Lerului, doamnele,*
Pe-o crenguță de măr dulce.
Este-un leagăn-legănelu.
Iar în leagăn cine șade?
Șed doi pui de porumbeiu.
Porumbiș-a cum mi-o cheamă?
Iar mi-o chemă Ilenuța
(... numele);
Porumbelul cum mi-l cheamă?

Iar mi-l cheamă Ionelu
(...numele).
Îi stau fața, doar în față,
Se sarută cu dulceață,
C-o mână de bisioc,
Să le dea domnul noroc.
C-o mana de izmă (mintă)
creață,
Să le dea domnul viată.

Vorbit:

Să vă fie de bine!

* Se repetă după fiecare vers.

DIN VADUL BRĂILEI

(De fată mare)

(BUGEAC)

Inf. Ana BUNUL, a.n. 1921, s. Frecăței, Reni, Ucraina.
Col. Gr. Botezatu

Moderat

Din va - du', va - du Bră -
i - lei, Mă - ru - lui cu
flor' le dal - be, Trec ju - ne - ii
că - lă - reș.

Din vadu, vadu Brăilei,
Mărului cu florile dalbe,
Trec juneii călăreți
Din urma juneiloru,
Mărului cu florile dalbe,
Trecea (... numele) călăreț
Călărești-n chip domnești,
Mărului cu florile dalbe,
Dar nu-mi vine cum să-ni vie -
Vine calul frângându,
Mărului cu florile dalbe,
Din frânghie răsucind,

Din sabie vânt făcându,
Mărului cu florile dalbe,
Și din gură-așa grăind:
- Ce stațuri voi, mari boieriu,
Mărului cu florile dalbe,
Mărului cu florile dalbe,
Haideși colea, nu departe,
Este-o fată-ntr-o cetate,
Mărului cu florile dalbe,
O bat turcii (de pe) după uscat
Și frâncii după (de pe) Marea
Neagră

Mărului cu florile dalbe,
 Și cer turcii corădii,
 Și frâncii vadurile,
 Mărului cu florile dalbe.
 Și nu pot s-o privegheasca.
 Haide noi s-o priveghemu,
 Mărului cu florile dalbe,
 S-o priveghem, s-o luăm.
 Cum ajunse la cetate,
 Mărului cu florile dalbe,
 Calu' strănse poarta-n script,
 Poarta din verigi o rupse,

Mărului cu florile dalbe,
 Iese-o fată din cetate:
 – Măiculitî, fătul meu,
 Mărului cu florile dalbe,
 Nu strica zidul cetății.
 Du-te-acasa și te tunde,
 Mărului cu florile dalbe,

Și te-mbracă-n chip domnești.
 Și vină și mă priveghește,
 Mărului cu florile dalbe,
 Ma priveghe și mă ia.

CERBUL

Inf. Ștefan ODOBESCU, a.n. 1921; or. Chișinău.

Moderato

Ra - ge Cer - bul sus la mun - te,
 Ra - ge Cer - bul sus la mun - te, Măr dom - nesc.

Rage cerbul sus, la munte,
 Rage cerbul sus, la munte,
 Măr domnesc.*)

Nimeni gura nu-i aude,
 Numai maica cerbului,
 Ea aude și-i răspunde:
 – Ce ți-i, cerbe, dragul mamei,

Ori ți-i sete, ori ți-i foame?
 De ți-i sete – să-ți dau fete,
 De ți-i foame – să-ți dau poame.
 – Nu mi-i sete, nu mi-i foame,
 Da mi-a paște-n codru verde,
 Codru verde și-nfrunzat
 De la Dumnezeu lăsat.

* Se repetă după fiecare vers.

JOIALNIC (De fată) (BUGEAC)

Inf. Ilie ARABAGIU, a.n. 1921,
 s. Dolinskoe (Anadol), Reni.

Moderat

Jo - ial - nic, ma - re-am ve -
 ni - tu, Le - rui, doam - ne - le,
 Ma - re de ma - re mar - gi - nă n - a - re.

Joialnic mare-am venit
 Lerui, doamnele,
 Mare de mare mărăgină n-are.
 Plăghioara cini ți-a duce-o?
 Doi bărbați – încrucișați.
 Printre brazi, printre molibe,
 'Noată-ș-'noată-ș Bou al nic.
 Dar în coarni ci-s mai poartă?
 Legănel de tafta verde.
 Iar în leagan cine șade?
 Șade-s (numele fetei) cea frumoasă,
 Șade-ș la gherghef și-ni coasă.
 Nu știu-mi coase ori discoase,
 Ori lacrimi pe gherghef varsă.
 Într-un guler și-ntr-un prap.
 Guleraș, tu, voinicescu,
 Prăpărașu-mpărătescu,

Lin mai lin cu-notătura,
 Să nu zmitești* cusătura.
 De-oi zminti-zmintit vor fiu,
 Că eu-am frați la oaste dați,
 Nepoței-păstovnicei,
 Dinspe mare vameși mari,
 Iar pe tine, când te-or prinde,
 Când te-or prinde, te-or legară,
 Frumos capu ți-or tăia.
 Bour cu corniț' de-atăli,
 Facă-și dalbe păhărele,
 Să cinstim boieri cu ele,
 La masa cea frumoasă,
 Dinaintea domniilor voastre.

* zmitești, zminti – smintești, a sminti.

LA CINCI MERIȘORI, PRĂSAD

(De băiat)
(BUGEAC)

Inf. Aculina GROZEA, a.n. 1939, s. Slobozia mare, Vulcănești.

Moderat

Le - rui, Leo, Doam - ne - le, La cinci
me - ri - șori - pră - sa - ziu
Fru - mos sbor s-au a - du -
nat.

(î)

Ai Lerui, Leo, doamnele.*
La cinci merișori, prasadu,
Frumos zbor s-a adunat.
Dar zborul din cine este?
Tot din fete și neveste.
Tot din fete frumoșele
Și neveste tinerele.
Și jucară cât jucară,
Văd un păunaș călare.
Dar nu-i păunaș călare,
Și-i (... numele) Făt-Frumos,
Cu-n cal negru-sprintenelu,
Cu șaua de aușel,

Cu biciul de argintelu,
Cu sfârclul de mătăsel.
Iar (... numele) Făt-Frumos,
El să fie sănătos!

* Se repetă după fiecare două rânduri.

LA PODUL, CU ZALELE (BUGEAC)

Inf. Ana SINIGUR, a.n. 1938, s. Căietu, Comrat

Moderat

La po - dul cu za - li - li
Nu știu soa - re - le ră - sa - re
Ori mur - gu - țu - n - po - do - bit
Cu a - ur și cu ar - gint.

La podul cu zalili,
Nu știu soarele răsare
Ori murguțu-mpodobit
Cu aur și cu argint.
Cum îi noaptea-ntunecoasă,
Nimeresc la altă casă
Cu fata mai frumoasă
Și sfântul Vasăli nu-i acasă.
Sfântul Vasăli cel mititel,

Mititel și-nfășătel -
Fașă dalbă de mătășă
Și scufie di bumbac,
Și la fundul scufioarei
Este-o chiatră năstrăpată,
De cuprinde-o lume toată;
Lume toată - pe jumătate,
Și la Anul cu sănătate!

DIN CE ZORI, DIN CEA GRĂDINĂ

(De flăcău păcurar)

(BUCOVINA)

Culeasă de Nina MUNTEANU și interpretată de Valentina NACLADĂ,
Teatrul „Ion Creangă”, or. Chișinău

Liniștit

Din ce zori, din cea gră - di - nă,
Sânt doi pomi în - tr-o tul - pi - nă,
Flo - ri - le dal - be de măr.

Din ce zori, din cea grădină
Sînt doi pomi într-o tulpină,
Florile dalbe de măr.
La tulpina pomilor
Este strunga oilor,
Florile dalbe de măr.
Ionel, băiat-bărbat,
Paște turma pe-nserat,
Florile dalbe de măr.
Pe Ion să-l însurăm
– Da de zeatre ce să-i dăm?
Florile dalbe de măr.
Mii și sute mierele
Să-și faca nunta cu ele,
florile dalbe de măr.

STRIGĂ-UN VOINIC DIN MUNTE

(De frați, verișori)

(BUGEAC)

Inf. Olga ȘVEȚ, a.n. 1934, s. Cervonâi-Iar, Chilia, Ucraina.

Moderat

Stri-gă-un voi-nic din-tr-un mun-te,
Stri-gă-un voi-nic din-tr-un mun-te,
Le - ru - le, doam - ne - le, Stri-gă
și i se lă - u - da:

Strig' un voinic dintr-un munte,
Strig' un voinic dintr-un munte,
Lerule, doamnele.
Strigă și i se lăuda:
– Căci cal bunu ca la mine (2 ori)
Lerule, doamnele,
Nu se află-n întreaga lume;
Haine bune ca la mine, (2 ori)
Lerule, doamnele,
Nu se află-n întreaga lume.
Cizme bune ca la mine, (2 ori)
Lerule, doamnele,
Nu se află-n întreaga lume.
Arme bune ca la mine, (2 ori)

Lerule, doamnele,
Nu se află-ntreaga lume.
Iar voinicu de (Ionu – numele), (2 ori)
Lerule, doamnele,
Stă de-o parte și-i asculta:
Stă de-o parte și asculta, (2 ori)
Lerule, doamnele,
Și din gură raspundea:
– Ia-n stați, frați, ia stați, vere, (2 ori)
Lerule, doamnele,
Ia-n stați, frați, ia stați, vere;
Căci cal bunu ca la tine, (2 ori)
Lerule, doamnele,
Se găsește pe la mine,

Haine bune ca la tine, (2 ori)
 Lerule, doamnele,
 Se găsește pe la mine.
 Cizme bune ca la tine, (2 ori)
 Lerule, doamnele,
 Se găsește pe la mine.
 Arme bune ca la tine, (2 ori)
 Lerule, doamnele,
 Se găsește pe la mine.
 Ei de mână s-au apucat, (2 ori)
 Lerule, doamnele,

Și la maica-au alergat,
 Și-n genunchi au ingenuchiat (2 ori)
 Lerule, doamnele,
 Și lui maica i s-au rugat.
 Maica lor le-a raspuns:
 – Voi sânteți frați di pi surori,
 Lerule, doamnele,
 Și sânteți verișori!

Vorbit:
 Voie buna ș-o colindă!

Varianta de text (BUGEAC)

Inf. Vera și Alexandru CEPOI, a.n. 1912 și 1920, s. Utkonosovka, Ismail, Ucraina.

Strigă-și voinic din cel munte,
 Strigă-și voinic din cel munte,
 Lerui, Le, doamnele,*
 Strigă tare-n gura mare:
 – Cal bun, vere, ca la mine
 Cal bun, vere, ca la mine,
 Lerui, Le, doamnele,
 Nu se află-n întreaga lume,
 Frâie bune ca la mine,
 Nu se află-n întreaga lume;
 Șale bune ca la mine,
 Nu se află-n întreaga lume;
 Haine bune ca la mine,
 Nu se află-n întreaga lume.
 Și suliță, și păvlită,
 Și saghii, și frânghiutâ...
 Iar voinicu, iar Andreiu (... numele)
 Răspunse-ar el din munte:
 Cal bun, vere, ca la tine,
 Sî găsaști și la mini;
 Frâie bune ca la tine,
 Sî găsaști și la mini;

Șale bune ca la tine,
 Sâ găsaști și la mini;
 Și suliță, și păvlită,
 Și saghii, și frânghii.
 Iar voinicu, iar Andreiu,
 El acasă c-o plecat,
 Grajd di piatră-o discuiatu;
 La Murgu câ mi-o întratu,
 Cu cesala – cesălatu,
 Și ci ciotca – ciotcăiatu,
 Și cu frâu l-o-nfrâiatu,
 L-o-nfrâiatu flăcăiești;
 Și cu șaua l-o-nșeuatu,
 L-o-nșeuatu soldătaști (voinicești)
 Iar voinicu, iar Andreiu
 Pi Murgu cî l-o luat(u)
 El din grajd cî mi l-o scosu,
 Și la stâlp cî l-o legat,
 Și-n casă cî mi-a întratu;
 La ochi negri s-o spălatu,
 La icoani s-o-nchinat...
 – Rămai, maică, sănătoasă,

Că eu de-acuș plec de-acasă.
 – De-i fi, mamii, di te-i duci,
 Ai un frate pribejit.
 Iar voinicu, iar Andreiu
 Pe Murgu l-o-ncălecat,
 La Țarigradu c-o plecatu,
 La Palat o fulgerat(u)
 Caii buni s-o-ngenucheatu,
 Ii o stat și s-o-ntrebat:

– Stai, măi veri? stai, măi frati!
 Neam de-aproapi s-au aflat(u);
 Și caii-s tot de-un felu,
 Și hainile-s tot de-un fel(u),
 Și noi sântem doi frațioriu!

Vorbit:
 Să vă fie de bine!

FERICI, MAICĂ, FERICI, DRAGĂ (De logodnică, de fată mare) (NORDUL MOLDOVEI)

Inf. Veta RUDEI, a.n. 1963, s. Șestaci, Șoldănești.

Moderat

Fe-rici, mai-că, fe-rici, dra-
 gă, Fe-rici, mai-că, fe-rici,
 dra-gă și mi-o ba-te-un vânt de va-ră.

Ferici, maică, ferici, dragă,*
 Ferici, maică, ferici, dragă,
 Și mi-o bate-un vânt de vară.* *
 De părinții (... numele)
 C-o născut-o și-o crescut-o;
 A crescut-o fată mare,

Fată mare logodnică.
 Dar pe dânsa cine-o are?
 Cel fecior tânăr de craiu.
 El în poartă mi-o așteptat-o,
 Pe-un cal bun porumbăcelu
 «N-mâna dreapta – cartea-și ține,

Iar în stânga – busuiocu...
 El cu dânsa zestrea-și cere:
 Cere lăzi cu bunătați.
 El cu dânsa tot mai cere,
 Cere teancuri de postavuri;
 El cu dânsa tot mai cere,
 Cere turme de oi dalbe;
 Ciobănașii amândoiu,
 Iar scutariu cel batrân
 Imblă cu dolnița-n mână
 Ca s-alegă loc de stână.
 Loc de stână nu găsește,

Numai vara prăpădește,
 (... numele) cea frumoasă
 Ea să fie sănătoasă
 Cu părinții și cu frații,
 Și cu dalbele surori,
 Și cu noi colindători.

* Fiecare vers se repetă
 de două ori.
 ** Refrenul „ Și mi-o bate-un vânt
 de vară” se repetă după fiecare vers.

PLECĂTORII, PLECĂTORI (De flăcău) (NORDUL MOLDOVEI)

Inf. Elena LUNGU, a.n. 1875, s. Tețcani, Briceni.
 Col. V. BARONCIUC. Publicat de G. CEAIKOVSCHI-MEREȘANU
 în culegerea „LERUI, LER”.

Moderat

Ple - că - to - rii, ple - că - tori,
 Ce - te de voi - ni - ciu.

Plecătorii, plecători,
 Cete de voiniciu
 Pe cai logodnici,
 Cu-n colac de grâu,
 C-o ploscă de vinu.
 Din colac tăietu,
 Din ploscă-nchinatu,
 Din gură-ntrebatu:
 – Nu l-ați mai văzutu,

Fiul meu cel sfântu?
 – Și de l-am văzutu,
 Nu l-am cunoscutu.
 – Lesne de-l cunoaște:
 Fețisoara lui –
 Spuma laptelui.
 Ochișorii lui –
 Mura câmpului,
 Dulce poama lui.

RAGE, MUGE, CERB DE MUNTE (De flăcău, de vânător)

Auzit de la un grup de folcloriști din s. Inești, Telenești.

Moderat

Ra - ge, mu - ge Cerb de mun - te,
 Ra - ge, mu - ge Cerb de mun - te,
 Ro - șii - o - șii flori de măr.

Rage, muge, Cerb de munte,*
 – Rage, muge, Cerb de munte,
 Roșii-oșii flori de măr. **
 Nime-n lume nu-l aude,
 Numai mama Cerbului.
 – Ce ți-i, dragă Cerbule,
 Ori ți-i foame, ori ți-i sete?
 – Nu mi-i foame, nu mi-i sete.
 – Ori ți-i dor de codru verde?
 – Nu mi-i dor de codru verde,
 Dar mi-i greu de ce-aud eu:
 Ceaunele clocotind
 Și cuțitele ascuțind,
 Cerbului toate gătind.

* Fiecare vers se repetă de două ori.
 ** Se repetă după fiecare vers.

VALEAROL ȘI FLORI DE MĂR

(De stăpân, de logodnă)

(BUGEAC)

Inf. Eugenia BECCIU, a.n. 1958, s. Feștelița, Ștefan Vodă.

Andante

Vai- lea - rol și flori de
mă - ru, Fe - ri - cit de - a -
cest om bă - tră - nu.

Vailearol și flori de măr,
Fericit de-acest om bătrânu,
Vailearol și flori de măru,
Că are un fiu de însuratu,
Vailearol și flori de măru,
Și-o fiică de măritatu,
Și tot cere ce-și mai cere
Vailearol și flori de măru,
Pe murgu din grajd hrănit.

(fragment)

LA UN COLȚ DE ULICIOARĂ

Rozalia MOCANU, 18 ani, Cârpești, Cantemir.

Moderat

La un colț de u - li - cioa - ră,
La un colț de u - li - cioa - ră,
Va - lei - rom și flori de măr,
Va - lei - rom și flori de măr.

La un colț de ulicioară, *)
La un colț de ulicioară,
Valeirum și flori di măr, **)
Valeirum și flori di măr,

La tulpina unui brad
Este-un pat bine lucrat.
Iar pe pat cine era?
Anicuța lui Adam!
Anicuța cea frumoasă,
Șădi la gherghet și coasî.
Nu știu coasî ori discoasî,
Lăcrămioari știu cîvarsî...
Și li varsî-într-un păhar,
Să le deie lui Adam,

Iar Adam când a veni,
Anicuța l-a stropi.

* Versul întâi al strofei
se repetă de două ori.

** Refren. Se repetă după
fiecare rînd.

CIOBANUL ȘI DULFUL MĂRII NEGRE

(De cioban)

(BUGEAC)

Inf. Ana BUNUL, an. 1921, s. Frecăței, Reni, Ucraina. Col. Gr. BOTEZATU.

Lent

Le-rui, Lio, Gheorghiaș, voi-ni- cu,

El s-a lă- u - da- tu,

Le-rui, Leo, C-a-ri oi mai mul- ti.

Lerui, Lio,
Gheorghiaș Voinicul,
El s-o lăudatu,
Lerui, Lio,
C-are oi mai multe.
Lerui, Lio.
Câte pietre-n munte –
Atâtea oi de multe,
Lerui, Lio.
Dar(ă) uni-mi le paști?
Lerui, Lio,
Pe cer, pe seninu,
Dar uni-mi le-adapă?
Lerui, Lio,
La cel nor de ploaie,
Lerui, Lio.
Dară uni-mi le culcă?
La cel cearc de lună,
Lerui, Lio.
La uși ci-mi puni?
Lerui, Lio,
Doi berbeci lai,
Lai și bucălai,
Lerui, Lio,
Lai și bucălai,
Lerui, Lio.
Câte mițurile –

Atâtea clopoțele;
Lerui, Lio,
Când s-or scuturară
Lerui, Lio,
Vai s-or răsunară,
Dulful de-auzeară,
Lerui, Lio,
Dulful Mării Negre.
Lerui, Lio,
Cum sara-nserează
Și noaptea-noptează
Lerui, Lio,
La perdea-mi soseste,
Lerui, Lio,
La oi tare-mi strică,
Mielușei mănâncă,
Lerui, Lio.
Gheorghiaș Voinicu.
Lerui, Lio,
Gheorghiaș Voinicu,
El își mai aveară,
Lerui, Lio,
Nouă cățelandri,
Lerui, Lio,
De-un an jumătate,
El când auzea-ră,
Lerui, Lio,

Pe Dulfu
I-alunga-ră,
Lerui, Lio.
La vali, la vali,
Pe-o gură de rai,
Lerui, Lio,
Gheorghiaș
Vionicu,
Fie el sănătos!

FINIȘOARĂ, FATĂ MARE
(De fină)
(NORDUL MOLDOVEI)

Inf. Ana FORNEA, s. Zastâncea, Soroca.

Moderat

Fi-ni-șoa - ră, fa-tă
ma - re, Fi-ni-șoa - ră,
fa - tă ma-re, Vo-le-rom
ș-on flori de măr.

Finișoară, fată mare,
Finișoară, fată mare,
Valerom ș-on flori de măr.
Dar pe dânsa cum o cheamă,
Dar pe dânsa cum o cheamă? *
Valerom ș-on flori de măr.**
Tot Maria cea frumoasă,
Șade la gherghef și coasă,
Nu știu coase ori discoase,
Lăcrămioare știu că varsă.

Și le varsă-n păhărele,
Și le toarnă-n sân la chele,
Dar pe dânsa cine-o cere?
Filidon***, fecior de domn.

* Fiecare rând se repetă de două ori.

** Se repetă după fiecare vers.

*** Filidon - nume.

CEL PEȘTE DIN MARE
(De pescar, fată)
(BUGEAC)

Inf. Vera CEPOL, a.n. 1922, s. Bogatoc, căsătorită
din 1946 în s. Utconosovka (Chitai), Ismail, Ucraina.

Moderat

Cel peș - ti din ma - ri,
Fru-moa - sa I - lea - nă,
(8)
Cel peș - ti din ma - ri.

Cel pești din mari,
 Frumoasa (... numele),
 Cel pești din mari.
 Cel pești din mari,
 Grădina o-ngrădit,
 Cel pești din mari,
 Flori și-o sămănatu,
 Cel pești din mari,
 Mai mult busuiocu
 Cel pești din mari
 Din mari-o ieșitu,
 Cel pești din mari,
 Floril-a păscutu,
 Cel pești din mari.
 Dar nu le-o păscutu,
 Cel pești din mari,
 Rău le-o tăvălitu,
 Cel pești din mari,
 Frumoasa (...numele),
 Cel pești din mari.
 E când i-o văzutu,
 Cel pești din mari,
 Rău că i-o parutu,
 Cel pești din mari,
 Acasă s-o dusu,
 Cel pești din mari,
 Mreaja și-o mpletitu,
 Cel pești din mari,
 La grădin-o pus-o,
 La grădin-o ntins-o,
 Cel pești din mari.
 Dar mari-o ișitu,
 Cel pești din mari,
 În mreajă s-o mpleijt-o
 În mreajă s-o nvelit-o
 Cel pești din mari.
 Frumoasa (numele)
 Cel pești din mari.
 E când i-o vazutu,
 Cel pești din mari,

Bini i-o părutu,
 Cel pești din mari.
 Din cărnita luiu
 Cel pești din mari,
 Nunta și-o nuntit-o,
 Cel pești din mari.
 Din penița luiu,
 Cel pești din mari,
 Pahari și-o dresu,
 Cel pești din mari,
 Boieri mari(-o) cinstitu,
 Cel pești din mari.

* În continuare fiecare
 vers se repetă de două ori,
 cu excepția a 2 strofe.

SUS, MAI SUS, PE LÂNGĂ CER (De vânător)

Auzită de Valentina OGLINDĂ,
 cond. Ansamblului Folcloric de copii „MIORIȚA” (or. Chișinău),
 de Maria MOCANU, originară din Giurgiuilești, Vulcănești.

Moderat

Sus mai sus pe lân-gă cer, Le-rule, doamne
 Tre-ce-un cărd de po-rum-bei,

Sus, mai sus, pe lângă cer,
 Lerule, doamne,
 Trece-un cărd de porumbei.
 Și-n mijlocul cărdului,
 Lerule, doamne,
 Este-un porumb gălbior.
 Nu-i porumbul gălbior,
 Lerule, doamne,
 Ci-i voinicul vânător.
 Piatra crapă-n părți și sacă,
 Lerule, doamne,
 Curge-un izvorăș cu apă.
 Vin boieri caii și-adapă,
 Lerule, doamne,
 Îi adapă și se-ntreabă:
 – A cui izvorăș cu apă?
 Lerule, doamne,
 A lui vânător Vasile.
 El să fie sănătos,
 Lerule, doamne,
 Ca un trandafir frumos.

CERBUL
(De flăcău, de vânător)
(MARAMUREȘ)

Inf. Voinica STAN, 48 ani, Teceu, Slatina.
Col. A. HÂNCU și Gr. BOTEZATU.

Moderat

Ra-ge Cer-bu' sus la
mun-te, Ra-ge Cer-bu'
sus la mun-te, Mân-dră-i sa-
ra de Cră-ciun!

Rage Cerbul sus la munte
Rage Cerbul sus la munte,*
Mândră-i sara de Creciu! **
Nime-n lume nu-l aude,
Numai doamna-mpărăteasă,
Din curte de după masă,
Numai d-i-o abătutu
Nouă arcași, nouă-puşcașiu,
Pă urmuța Cerbului
Pă cununa dealului.
Răsai, Cerbu, odihnindu
Sub un corci de rozmalinu.
- Stați, argați, nu mă-npușcați,

Că eu nu-s cine gandițiu,
Eu-s Ionu, sînt Ionu.
Maica me m-o blăstămatu
Să-mi fiu fiară de pădure
Nouă ai și nouă zile,
Da și acele-nplini-le-oiu,
La acei cubură-m-oiu,
Chei în mână lua-mi-oiu,
Mănăstiri găține-mi-oiu,
Slujbe sfinte face-mi-oiu,
Slujbe sfinte și itroase,
La zile mari și frumoase!

Vorbit:

Să fiți, gazdă, veseloși!
Și găzdoaia veseloasă,
C-o ajuns zile frumoasă.
La anu și la mulți ani!

* Fiecare vers se repetă de două ori.

** Se repetă după fiecare vers.

Altă variantă melodică

Moderat

Ra-ge Cer-bu' sus la mun-te, da
Ni-me-n lu-me nu-l a-u-de, da,
Mân-dră-i sa-ra de Cră-ciun!

VOINICUL ȘI ARCUL (De vânător)

Inf. Gavrilie STELEA; a.n. 1915, Temeliuți, Camenca.

Lent

Se ce—re, se ce—re

Fii la doi pă—rin—țu,

Le—rui, Leo, doam—ne, Ler,

Ca să-l pos—vo—lesc.

Se cere, se cere,
Fii la doi părințu,
Lerui, Leo, doamne, Ler,
Ca să-l pozvolesc.
Dunărea să treacă,
Dunărea să treacă,
Lerui, Leo, doamne, Ler,
Până-n cea parti.

Unde-i apa bate,
La Arcu-ncordat-o,
Lerui, Leo, doamne, Ler,
Arc s-o lăudat
Că nu-i nime-n lume
Săgeata să-i ducă,
Lerui, Leo, doamne, Ler,
Cordița să-i rup'.
Vouiiul și (... numele),
El mi s-a cerutu,
Lerui Leo, doamne, Ler,
Prins, la pozvolit.
Dunarea-u trecut-o,
Dunărea pre spate,
Lerui, Leo, doamne, Ler.
Până-n ceaia parti.
Unde apa-mi bate,
La Arcu-ncordat-o,
Lerui, Leo, doamne, Ler,
Iar voimcu și (... numele).
Pe Arcu mi l-a-ntrebat-o:
– Arce, blestamate,
Lerui, Leo, doamne, Ler,
Ci sămne-ai avut-o?
Aru i-au grăit-o:
– Lerui, Leo, doamne, Ler,
Eu cand m-am născut,
La mine-au venit-o
Noauă meșteri mareo,
Lerui, Leo, doamne, Ler,

Cu nouă topoare mari.
Și tot m-o crescut-o,
Și m-o lepădat-o,
Lerui, Leo, doamne, Ler,
Că eu v-am șazut,
Iar tot nouă ane-o
Și nu v-am slabitu
Lerui, Leo, doamne, Ler,
Dar m-am întărit.
La mine-au venit-o,
Iar tot nouă meșteri
mari,
Lerui, Leo, doamne, Ler,
Cu noaua topoare mari
Șă m-au măsurat-o,
Șă m-o tot creat-o
Lerui, Leo, doamne, Ler,
Și m-o lipadat.
Și eu n-am slăbit-o,
Dar m-am întărit-o,
Lerui, Leo, doamne, Ler,
La mine-au venit.
Nouă meșteri mare-o
Cu berzile-n brâu,
Lerui, Leo, doamne, Ler,
Și măsuru în mâini.
Și m-o măsurat-o,
Și m-o retezat-o,
Lerui, Leo, doamne, Ler,
Ș-acasă m-o dus.
Și la fum m-o pus-o,
La fum am șezut-o,
Lerui, Leo, doamne, Ler,
Iar tot nouă ani.
Și nu v-am slabit-o,
Dar m-am întărit-o
Lerui, Leo, doamne, Ler,
Arcu mi-au grăit:
– Tu voinice (... numele),

Tu când te-ai născut-o,
Lerui, Leo, doamne, Ler,
Ci sămne-ai avut?

Eu când m-am născot-o
Maica m-o făcut-o
Lerui, Leo, doamne, Ler,
Și la sân m-o pus.
La sân v-am șazut-o
Iar tot nouă ane-o,
Lerui, Leo, doamne, Ler,
Și nu v-am slăbit.
Dar m-am întărit-o,
Maica m-o luat-o,
Lerui, Leo, doamne, Ler,
La stână m-o dat,
La stână-am șezut-o,
Iar tot nouă ane-o
Lerui, Leo, doamne, Ler,
Și nu v-am slăbit,
Dar m-am întărit-o,
Voinicul și (... numele)
Lerui, Leo, doamne, Ler,
Din gură-au grăit:
– Arci, blăstămate,
Vezi' este mâini dalbe,
Lerui, Leo, doamne, Ler,
'Este-îs speti lati.
Eu cân' te-oi lua-te,
Plăzuța-ai crișcau-o,
Lerui, Leo, doamne, Ler,
Cordița ț-oi rupi.
Săgeata ț-oi duci
Peste nouă măriu,
Lerui, Leo, doamne, Ler,
La ai nei părinti.
Voinicu (... numele),
Fir-ar sănătos,
Lerui, Leo, doamne, Ler,
Fir-ar sănătos!

A CUI SUNT ACESTE CURȚI?

Ion OPREA, 25 ani; s. Baurci, Cahul.

Moderat.Lent

A cui sânt a - ces-te - curți? A cui sânt a -
ces - te curți? Vai - le - rom și
flori de măr.

The musical score is written on three staves in a 3/4 time signature with a key signature of one flat (Bb). The tempo is marked 'Moderat.Lent'. The lyrics are written below the notes, with some words connected by hyphens across lines. The melody is simple and folk-like.

A cui sânt aceste curți? *)
A cui sânt aceste curți?
Vailerom și flori de măr! **)

Așa nalte ridicate,
Cu ferestre zugrăvite,
Cu mânere spoileite.
Da în curți ce mai era?
Un pat mândru și rotat,
Cu garoafe-n așternut,
Pentru doi iubiți făcut.
Și s-asculte de părinți
Ca să-i știe fericți.
Că numai un om batan
Îți poate da un sfat bun.

Vorbit:
Sănătate și-o voie bună!

* Fiecare vers se repetă
de două ori.
** Se repetă după fiecare
vers.

A CUI ESTE ACEASTĂ CASĂ?

Ion BACIU, s. Recea, Strășeni.

Moderat

A cui es-ti-a - ceas-tă ca-să, Flo - ri - le dal-be,
flori, A - șa nal - tă, lu - mi - na - tă,
Flo - ri - le dal-be, flori.

The musical score is written on three staves in a 3/4 time signature with a key signature of one flat (Bb). The tempo is marked 'Moderat'. The melody is simple and folk-like. There are some musical ornaments like a trill and a triplet in the first staff.

A cui esti-această casă,
Florile dalbe, flori,*)
Așa naltă, luminoasă,
Florile dalbe, flori?

Streșină de busuioc,
Cu ferestre ferecate.
La portași, cu hulubași,
La porțiță-o hulubiță.
La ușori, mănunchi de flori.
În mijlocul-cestei case, /2 ori
Este-o masă mândră dragă, /2 ori
Cu colaci mândri pi masă.
Anul bun tot să vă fie,
La Mulți Ani cu bucurie!

Vorbit:
Sănătate, un colind și-o voie bună!

* Se repetă după fiecare vers.

FERICE, DOAMNE, D-EST DOMN BUN

(De fată)
(BUGEAC)

Inf. Costică GRECU, a.n. 1924, Frecăței, Reni, Ucraina.

Moderat

Fe-ri-ce-n; doam-ne d'-ăst domn
bu-nu, Le-rui, Lei, doam-ne-le,
Bun co-co-nul (Cos-tea-n gaz-(dâ)).

Ferice-m', doamne, d'est domn bunu,
Lerui, Lei, doamnele,*

Bun coconul (... numel)-n gazd(ă).
El mai are-o fată mare,
Lerui, Lei, doamnele,
Fata mare pe (... numele fetei).
Si mi-o cere portar mariu,
Portari mari de la porți –
Ține portita cu spetița.
Și-și mai cere, zestre-mi cere,
Cere-mi-ar plugul cu boi negri,
Cu cornari, cu pogonici.
Și-ți mai cere, zestre-mi cere,

Cere-mi-ar cinzeci de mioare,
Tot mioare ochișoare,
Ies' în vară fătătoare,
Cu cornițele-ngoldate
Și cu aur sânt suflăte.
Și-mi mai cere, zestre-mi cere,
Cerem-mi-ar cin'zăci de berbeci,
Tot berbeci de cea berci,
Cu cornițele-ngoldate,
Tot cu aur răsuflate.
Și-mi mai cere, zestre-mi cere,
Cere-mi-ar pe murgul din grajd.
C'ășa-i gras și desfrânat
Cum e bun de-ncălecat.

Iar (... numele fetei) cea frumoasă,
Ea la horă când ieșea-ră,
Portar mare mi-o vedeară,
Lânga dânsa se prindeară
Și jucară cât jucară
Și-napoi că se-ntorsa-ră,
Și din zestre-mi mai lăsară.
Lăsa-ră plugul cu boi negri;
El din zestre-mi mai lăsară,
Lăsara cinzeci de mioare;
El din zestre-mi mai lăsară,
Lăsara cin'zaci de berbeci,
Iar (... numele fetei) cea frumoasă,
Ea din gură-asa grăia-ră:
– Ce stați frați,
Ce stați, părinți,
Ce staii triști și-așa mâhniți?
Scoateți-l pe murgul din grajd,
C-așa-i gras și desfrânat,
Cum e bun de-ncălecat!
Iar (... numele) cea frumoasă,
Ea să-mi fie sănătoasă!

* Se repetă după fiecare rând.

**SAFEGUARDING
THE INTANGIBLE CULTURAL
HERITAGE IN THE
REPUBLIC OF MOLDOVA**

*Boris FOCȘA, Minister of Culture of the
Republic of Moldova,
President of the National Commission of the Republic of
Moldova for UNESCO*

*This book contains by its very title the name of the element whose heritage file is actually prepared by the Republic of Moldova for registration in the **UNESCO Representative List of Intangible Cultural Heritage**. The proposal for registration of the custom **Colindatul în ceată bărbătească** in the UNESCO List is a complex procedure, which aims to enhance the visibility of this element on national and international levels. It is a big responsibility assumed towards the cultural tradition that is nowadays regarded as an essential basis for the building and the affirmation of identity, as well as towards the national cultural heritage that remains an important domain for the reestablishment of economy, because it can strengthen*

communities, it can confer the feeling of their originality, and it can encourage them to cooperate in the name of social welfare.

*The option for the custom **Colindatul în ceată bărbătească** as a candidate for registration in the UNESCO Representative List is a success. This custom has an old age in our culture. It was practiced by our people across the centuries, articulating its life according to the high standards of the traditional ethic and aesthetical norms. It concentrates first-rate values of the musical, literary and choreographic folklore that were perpetuated through oral traditions. During the custom of **Colindatul** are taken into consideration all the members of the society, each one having his own role as a part of*

*the collectivity. The custom educated hundreds of generations of children and youngsters in the spirit of this tradition, shaping them as creators and bearers of the intangible cultural heritage, as well as dignified citizens of the community. Another success is the fact that the heritage file of **Colindatul** has a transnational statute. Being jointly proposed with Romania, it would be easier to promote it through the strategies of European integration. The Republic of Moldova has a rich intangible cultural heritage that is still alive, and it is also very important for the world community. After a complex activity of inventorying these values at local, regional and republican levels, being involved cultural and scientific institutions, we will propose also other elements for the UNESCO list.*

*The inscription of the element **Colindatul în ceată bărbătească** in the UNESCO Representative List is just a first step, but a crucial one, for reconsidering at home **Colindatul** as a first-rank value of our society, and to provide all the conditions for preserving it in genuine forms, as it was promoted for hundreds of years, without interfering with radical changes in the traditional scenario. We benefit from the experience of the states that have the same situation regarding the confrontation of tradition with modernity, and the protection of the intangible cultural heritage in this context.*

*The book contains articles that analyze the artistic and customary heritage of **Colindatul**, it proposes reflections of the specialists in domain on the nowadays situation, it reveals*

*mechanisms that influence on the process of maintaining the viability of the element, and illustrates the richness of this heritage through a corpus of **Colinde**, that were collected during the second half of the XXth century in different places of the republic. The study is a real contribution to implement the **Recommendation on safeguarding traditional culture and folklore, viewed as a part of the heritage of humanity**, that was adopted at the 25th General Conference of UNESCO (Paris, 1989), and especially at the implementation of the provisions of the UNESCO Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, adopted on October 17, 2003. I firmly believe that we will also publish other books and music albums, and will benefit from new films with the subject*

*of **Colindatul în ceată bărbătească**. I am glad to say here and now that I have grown up in the atmosphere of **Colinde**, and I appreciate greatly each song that was transmitted to us from immemorial times. I wish to all the readers of the book the entire goodness that is sung in our **Colinde**.*

**THE NECESSITY OF A STATE
PROGRAM FOR THE PROTECTION
OF THE CUSTOM „COLINDATUL
ÎN CEATĂ BĂRBĂTEASCĂ”**

*Dr. hab. Gheorghe POSTICĂ,
Viceminister of Culture*

Protecting the cultural heritage is one of the strategic objectives of the Republic of Moldova. The general cultural policies of the Ministry of Culture are based on the reevaluation of the attitude of the society towards the cultural heritage, on raising the awareness of the bearers and consumers of culture regarding the authentic, original values that contribute to the preservation of our cultural identity. The material cultural heritage became a widely discussed issue in the academic, university and museum medium, as well as in the mass-media so that we can notice in the recent years a clearer awareness for appreciating and protecting the values borne by the cultural heritage. We continue to maintain the social prestige of the cultural legacy, keeping as goals the development of the legislative and normative frame, improving the applying of the legal provisions concerning the protection of the cultural heritage in

general, widening the public access to the inherited artistic values and ensuring their continuity through the contribution of contemporaries. In the mean time, we pay due attention to the immaterial (intangible) cultural heritage – a very important field of the social memory which was conceptualized and promoted in the second half of the XXth century.

*The Republic of Moldova is a member-state of the Convention for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage (Paris, 17.10.2003) since March 23, 2006, a sufficient time to provide the accomplishment of the provisions of this first-rate document supporting the cultures of the traditional states. We are actually concerned with drawing up the **ICH National Inventory of the Republic of Moldova**, where the elements of the immaterial cultural heritage on the territory of the Republic of Moldova will be taken*

*under state evidence. We prepare at the same time the cultural folder for the element **Colindatul în ceată bărbătească** in order to include it in the **UNESCO Representative List of the immaterial cultural heritage of humanity**.*

*The future destiny of the national immaterial heritage depends largely on the effectiveness of the state policies in this field which will be promoted during the next years. An important role in this context will belong to the state programs based on elements of immaterial heritage. A first state program of this kind, that has to be urgently promoted through a four years project, is the program for supporting the custom **Colindatul în ceată bărbătească**.*

*This Program will form the main political frame for the registration, the documentation, the research, the preservation, valuing and promoting the custom **Colindatul în ceată bărbătească**.*

*The goal of the program is to fix lasting ways of protecting the mentioned cultural element in the context of preparing the folder for its registration in the **UNESCO Representative List of the immaterial cultural heritage of humanity**, and observing the custom in order to enhance its viability inside communities. The content of the Program is connected to the provisions of the **UNESCO Convention for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage**, that was signed in Paris on October 17, 2003, and was ratified by the Republic of Moldova on March 24, 2006, through the Law nr. 12-XVI from February 10, 2006.*

*The program has as a starting point the initiative of promoting the custom **Colindatul în ceată bărbătească** in the **UNESCO Representative List of the immaterial cultural heritage of humanity**, by the Republic of Moldova in cooperation with Romania, in 2011.*

Colindatul is a calendar custom that has been practiced from immemorial times in several places on Christmas, or on New Year in less villages of the Republic of Moldova. The most important **colindători** in the traditional village were **flăcăi**, i.e. young men. It was they who organized the **colindat** and watched its performance according to the tradition of the ancestors, respecting and imposing the necessary discipline in society. They previously learned from the old men those **colinde** that were specific for the village. The **colinde** that were transmitted by this means, maintain a considerable age, are original, authentic creations, and are very important for understanding the **modus vivendi** and the values of the traditional society. The **colinde** can be compared with some hymns addressed to those that are **colindați**. According to the tradition, as a sign of respect, the **ceata** of young men had to perform **colinde** before all the households of the

community. They interpreted the **colinde** being organized, in order to prevent or remediate possible conflicts, and on the second and the third days they organized, using the collected money, a **hora** for the village, where the entire collectivity participated. In this way, by assuming the ethical and aesthetic values of the community, the **ceata** of men **colindători** contributed to the socialization of youngsters, to the communication among generations, to the social inclusion of all the groups, to the transmission of social models.

The custom **Colindatul în ceată bărbătească**, with its deep social significances, is a reference custom in the identity strategies of the nation of the Republic of Moldova. **Colindatul în ceată bărbătească** built solidarity of the group of young men, it cultivated discipline among them, taught them to assume collective responsibilities, contributed to shaping their behaviour in a civic,

*patriotic spirit. The social functions of **colindat** concern the updating of social relationships, fortifying the traditional system of values and transmitting of ethical, behavioural, aesthetic models that were constituted across the centuries.*

*Protecting, documenting and valuing this element of heritage needs efficient programs, ways and methods, supported by financial resources for the accomplishment of the main goals of this domain. Preparing the folder for the proposal of the custom **Colindatul în ceată bărbătească** for the **UNESCO Representative List** can serve as an impulse for the updating, the revaluing and reconsidering this object on a country scale, as it deserves, in order to be preserved for the use of the communities.*

*The state program will contribute to the rehabilitation of the **colindat** as a cultural phenomenon and restore its social functions,*

and will support, as a consequence, the communities in their tendency of reproducing the ethnical traditions in the forms that are specific for the nowadays stage of development of the society.

*The state program constitutes a complex instrument of strategic planification, connected with the Millenium Development Goals. In the spirit of the **Convention for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage**, pursuing the objectives of European integration by increasing the access to the national cultural immaterial heritage, acknowledging the importance of this legacy for the preservation of the cultural-historical identity and of the social cohesion, the state assumes, through this Program, the responsibility to take the necessary measures in order to guarantee the protection of this heritage.*

Daruri pentru colindători,
Răscăieți, raionul Ștefan Vodă, 2011

Moș Crăciun, Sadâc, raionul Cantemir, 07.01.2011

Colindători din Răscăieți,
raionul Ștefan Vodă, 2011

Ceata de colindători din Șipca,
raionul Șoldănești, 2011

Crăciunul la Giurgiulești,
25.12.2010, ceata mixtă

Ceata de bărbați din Popeasca,
06.01.2011

Colindătorii și gazdele, Șipca, 2011

Ceata de flăcăi pe drumurile satului Răscăieți, raionul Ștefan Vodă, 06.01.2011

**Pregătirea darurilor
pentru colindători,**
Popeasca, Ștefan-Vodă,
06.01.2011

Colindătorii și gazdele, Răscăieți 6.01.2011

Colindătorii pe drum, Răscăieți, 2011

Priscăreni, reg. Cernăuți, 1950, col. E. Bâzgu

Nicolae Gribincea înregistrează colindatul, Șipca, 2011

Colăcarul din Șipca, 2011

Colindatul în fața casei, Șipca, 2011

**Împreună cu flăcăul colindat,
Giurgiuiești, 25.12.2010**

Gazdele colindate, Popeasca,
06.01.2011

Ceata de bărbați, Slobozia Mare, Cahul, 24.12.2010

Colindători, anul 1950

**Ceata de bărbați, condusă de
Valeriu Chiper**

Colindătorii înainte de a intra în biserică, Șipca, 2011

În biserică, Șipca, 2011

Colindători din Izbiște,
Criuleni, 24.12.2010

Masa pentru colindători, Răscăieți 2011

Popeasca și Răscăieți, 2011

Gazda răsplătește colindătorii,
Șipca 2011

Colindatul la Popeasca, 2011

**Primirea colindătorilor
în familia Pogor,**
Popeasca, 2011

Invitarea colindătorilor în casa familiei Tcacenco, Răscăieți, 2011

**Darurile colindătorilor,
Popeasca, Ștefan Voda,
06.01.2011**

**Flăcăul a doua zi
după colindat,**
Văleni, Vulcănești,
1965

Colindatul dinaintea casei, Răscăieți, 2011

Aceste colinde sunt vocile
interioare ale lumii
arhaice și tradiționale
adresate modernității.

ANDREI TAMÂZLĂCARU
etnomuzicolog

Sunt marea
taină a înălțării noastre
în timp. Audiați-le și
vi se va înnoi sufletul și
se va face loc în el pentru
DIVINITATE, altfel spus, pentru
BUNĂTATE – care constituie
semnificația esențială a Crăciunului
și a lumii noastre de colinde.

